



ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

ว่าที่ ร้อยตรีเอกรัตน์ จันทร์ศิริ

GRAD VRU

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

พ.ศ. 2558



THE MANAGEMENT EFFECTIVENESS OF NATIONAL RESOURCES AND
ENVIRONMENT CONSERVATION OF MAE WONG NATIONAL PARK,
NAKHON SAWAN AND KAMPAENG PHET PROVINCE

ACTING 2, LT.EKKARAT CHANSIRI

GRAD VRU

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
IN PUBLIC ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL
VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY
UNDER THE ROYAL PATRONAGE PATHUM THANI

2015

ใบรับรองการค้นคว้าอิสระ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์
และจังหวัดกำแพงเพชร

ชื่อนักศึกษา ว่าที่ ร้อยตรีเอกรัตน์ จันทร์ศิริ

รหัสประจำตัว 55B53330126

ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

..... ประธาน

..... ประธาน

(ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ นียมางกูร)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.วิมล หอมยิ่ง)

(อาจารย์ ดร.วิมล หอมยิ่ง)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พรมภา เตียสธิกุล)

..... กรรมการและเลขานุการ

(ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิ

(อาจารย์ ดร.บุญเลิศ ไพรินทร์)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิษ ศรีไฉน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 16 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องภาคนิพนธ์	ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร
ชื่อนักศึกษา	ว่าที่ ร้อยตรีเอกรัตน์ จันทร์ศิริ
รหัสประจำตัว	55B53330126
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ประธานที่ปรึกษาภาคนิพนธ์	ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
กรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์	อาจารย์ ดร.วิมล หอมยิ่ง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยการบริหารจัดการ กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 400 คน จากประชากร 7,920 คน ที่เป็นเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้สูตรทาร์โรว์ ยามาเน่ และสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสถิติที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.52) และด้านคุณภาพการบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.46)

2. การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน เห็นว่าประสิทธิผลการบริหารจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นอาชีพ เห็นว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการบรรลุวัตถุประสงค์และรายได้ มีความเห็นว่าแตกต่างกัน ทั้งในด้านการบรรลุวัตถุประสงค์และคุณภาพการบริหารจัดการ

3. ปัจจัยการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางในทางบวก และรายด้านเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ การจัดการพื้นที่ การนํานโยบายไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามลำดับ



GRAD VRU

Independent Study Title	The Management Effectiveness of National Resources and Environment Conservation of Mae Wong National Park, Nakhon Sawan and Kamphaeng Phet Province
Student	Acting 2, Lt.Ekkarat Chansiri
Student ID	55B53330126
Degree	Master of Public Administration
Field of Study	Public Administration
Independent Study Advisor	Professor Dr.Boonton Dockthaisong
Independent Study Co-Advisor	Dr.Wimon Homying

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the level of management effectiveness of national resources and environment conservation of Mae Wong national park, Nakhon Sawan and Kamphaeng Phet province 2) compare the management effectiveness of national resources and environment conservation by personal factors and 3) study the management factors that are related to tourism management and which are correlated to the effectiveness of national resources and environment conservation. The sample of this research consisted of 400 respondents who were selected from a population of 7,920 officials from the department of National Parks Wildlife and Plant Conservation, the officials of Mae Wong national park and the people living in the area. The sample size was calculated using Taro Yamane's formula and the selection was done by proportional accidental sampling. The research tool for data collection was a 5 level rating scale questionnaire with a reliability of 0.85. The statistics used to analyze the data consisted of percentage, mean, standard deviation, t-test, one way ANOVA and Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The research findings were as follows:

1. The management effectiveness level of national resources and environment conservation of Mae Wong national park, Nakhon Sawan and Kamphaeng Phet province was, overall, at a moderate level ($\bar{X} = 3.47$, S.D = 0.39). When each aspect was considered individually the highest mean was found to be for the objectives achievement, at a high level ($\bar{X} = 3.70$, S.D = 0.52) followed by the quality of management ($\bar{X} = 3.25$, S.D = 0.46).

2. The management effectiveness of national resources and environment conservation of Mae Wong national park compared by personal factors showed that different gender, age and education level had no effect on the effectiveness. The factor occupation yielded a difference at a statistical significance level of 0.05 for

the aspect of objectives achievement. The factor income produced differences for both the objectives achievement and quality of management.

3. The management factors related to the management effectiveness of national resources and environment conservation of Mae Wong national park in were, overall, positively correlated at a moderate level. When each aspect was considered and ranked individually from highest to lowest correlation coefficient, the order was as follows: area management, policy implementation, the officials of Mae Wong national park and the community's participation.



กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ดี ได้ผ่านกระบวนการต่างๆ หลายขั้นตอนและได้รับความเมตตาอนุเคราะห์เป็นอย่างดียิ่งจาก ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง ประธานกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และอาจารย์ ดร.วิมล หอมยิ่ง กรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการวิจัย ทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้และประสบการณ์อันมีค่ายิ่งแก่ศิษย์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้มอบโอกาสของความเป็นมหาบัณฑิตให้แก่ผู้วิจัย เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยที่เอื้ออำนวยและให้บริการด้านต่างๆ ที่ให้บริการค้นคว้าเอกสารต่างๆ แก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณ กลุ่มตัวอย่างทุกท่านในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม เพื่อประโยชน์ในการวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดา มารดา และครอบครัว ที่คอยให้กำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจ และความมุ่งมั่นในการศึกษาค้นคว้าจนสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ภาคนิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาเรื่องนี้ต่อไป

ว่าที่ ร้อยตรีเอกรัตน์ จันทร์ศิริ

GRAD VRU

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล.....	6
2.2 แนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการ.....	9
2.3 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน.....	13
2.4 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ.....	17
2.5 กฎหมายสิ่งแวดล้อม.....	24
2.6 การจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ.....	39
2.7 ข้อมูลอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร.....	45
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55
2.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	58
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	60
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	60
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	61
3.3 การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ.....	63
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	64
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
4.1 การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล	65
4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	66
4.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	82
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	83
5.2 อภิปรายผล.....	84
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	88
บรรณานุกรม.....	91
ภาคผนวก	96
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ.....	97
ภาคผนวก ข เครื่องมือในการวิจัย.....	103
ภาคผนวก ค การตรวจสอบเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ด้วย วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC).....	110
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ.....	113
ประวัติผู้วิจัย.....	125

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	แสดงจำนวนครัวเรือน จำนวนประชากรเพศชาย เพศหญิง และจำนวนรวมของแต่ละหมู่บ้านที่อยู่รอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร....	51
4.1	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จำแนกตามเพศ.....	68
4.2	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จำแนกตามอายุ.....	68
4.3	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	69
4.4	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จำแนกตามอาชีพ.....	69
4.5	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จำแนกตามรายได้.....	70
4.6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์.....	71
4.7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ.....	72
4.8	สรุปผลระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และคุณภาพการบริหารจัดการ	73
4.9	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามเพศ.....	74

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
4.10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามอายุ.....	74
4.11	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามอายุ.....	75
4.12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามระดับการศึกษา.....	75
4.13	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามระดับการศึกษา.....	76
4.14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามอาชีพ.....	77
4.15	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามอาชีพ.....	78
4.16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามรายได้.....	79
4.17	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามรายได้.....	79
4.18	วิเคราะห์ปัจจัยการบริหารจัดการ อุทยานแห่งชาติแม่วังก์ที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร.....	81

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	แสดงเขตติดต่อของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์.....	52
2.2	แผนที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์.....	53
2.3	ผังบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์.....	53
2.4	แสดงเส้นทางสู่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์.....	54
2.5	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	59



GRAD VRU

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาวะปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติได้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศโดยมิได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ เป็นเหตุให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดถูกทำลายจนความสมดุลทางธรรมชาติได้ถูกเปลี่ยนแปลงไป ระบบนิเวศที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตขาดความสมดุลเป็นผลให้ระบบนิเวศอันซับซ้อนสูญเสีย พื้นที่ป่าไม้ถูกบุกรุกทำลายเสียหาย สัตว์ป่านานาพันธุ์ถูกล่าถูกฆ่าบางชนิดก็ได้สูญพันธุ์ไปแล้วโดยมนุษย์เมื่อสิ่งมีชีวิตหนึ่งถูกทำลายลง สิ่งมีชีวิตอีกชนิดหนึ่งหรือหลายชนิดที่ดำรงชีวิตผูกพันก็ย่อมถูกทำลายไปด้วยตามสภาพแวดล้อม และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม สภาพภูมิอากาศ ดิน น้ำ ลม ไฟป่าในธรรมชาติ ตลอดจนความเป็นอยู่ของมนุษย์และการพัฒนาประเทศ

อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าแม่วงก์เป็นรอยต่อของสองจังหวัด คือ จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดนครสวรรค์ ส่วนที่อยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ เรียกว่า ป่าแม่วงก์-แม่เปิน มีเนื้อที่ประมาณ 279,700 ไร่ ส่วนที่อยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร เรียกว่า ป่าคลองขลุง และป่าคลองแม่วงก์ มีเนื้อที่ประมาณ 279,050 ไร่ รวมเนื้อที่ประมาณ 558,750 ไร่ หรือประมาณ 894 ตารางกิโลเมตร มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์อยู่ตามสภาพภูมิประเทศ ซึ่งเป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารหลายสาย และมีเอกลักษณ์ทางธรรมชาติที่สวยงามมาก เช่น น้ำตกแม่กะสา น้ำตกแม่กิ น้ำตกแม่เฒ่า แก่งผาคอยนาง ฯลฯ มีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ ด้วยพันธุ์ไม้ และสัตว์ป่านานาชนิด พื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ อาณาเขตทิศเหนือจดป่าคลองลาน อุทยานแห่งชาติคลองลาน อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ทิศใต้จด เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี ทิศตะวันออกจด หมู่บ้านต่างๆ ในท้องที่จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร ที่ระดับน้ำทะเลความสูง 200 เมตร ทิศตะวันตกจด เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอู้มผาง จังหวัดตาก (สันเขาโมโกจู - สันเขาห้วยขาแข้งอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ เป็นอีกพื้นที่ที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในแง่ของความอุดมสมบูรณ์ทั้งป่าไม้ พรรณไม้ และสิ่งมีชีวิต อุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีพื้นที่ครอบคลุม จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดนครสวรรค์ เป็นหนึ่งในผืนป่าตะวันตกที่มีพื้นที่ป่าสมบูรณ์ สภาพภูมิประเทศเป็นเทือกเขา สลับซับซ้อนอยู่ตามเทือกเขาถนนธงชัยลดหลั่นมาจนถึงพื้นที่ราบ ยอดเขาที่สูงที่สุดคือ ยอดเขาโมโกจู มีความสูงประมาณ 1,964 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง เป็นแหล่งต้นกำเนิดของลำน้ำแม่วงก์ ลำน้ำคลองขลุง คลองโพธิ์ ไหลลงสู่มแม่น้ำปิง และแม่น้ำเจ้าพระยา อุทยานแห่งชาติแม่วงก์เป็นพื้นที่หนึ่งในระบบการจัดการอุทยานแห่งชาติที่มีทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์ เป็นพื้นที่ที่อาณาเขตติดต่อกับอุทยานแห่งชาติคลองลาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอู้มผาง พื้นที่ป่าที่ติดต่อกันอย่างกว้างใหญ่แห่งนี้ จึงมีความสำคัญต่อระบบนิเวศและชีวิตความเป็นอยู่ทั้งของพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยหลบภัยของสัตว์ป่านานาชนิด เป็นแหล่งพันธุกรรมที่สามารถคงความหลากหลายของสัตว์ป่านานาชนิดให้คงอยู่ เป็นแหล่งที่ดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรตามธรรมชาติ และทิวทัศน์ที่สวยงาม ซึ่งทรัพยากรอันมีค่าเหล่านี้จะคงอยู่ได้รัฐจะต้องให้ความสนใจและให้การสนับสนุน

อย่างจริงจังในการจัดการพื้นที่ตามระบบการจัดการอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งจะเป็นแหล่งเพื่อการศึกษาและการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 จึงเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญยิ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนระบบนิเวศให้ยั่งยืนตลอดไป (กรมป่าไม้, 2546) ประกอบกับสถานการณ์ปัจจุบัน รัฐบาลบางชุดและผู้สนับสนุนมีโครงการก่อสร้างเขื่อนแม่วงก์ในเขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ซึ่งกระทบกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รวมถึงปัจจุบันกลุ่มนักอนุรักษ์หลายองค์กรกำลังร่วมกันผลักดันให้ยูเนสโกและรัฐบาลไทยสนับสนุนให้อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางธรรมชาติของโลก (World Heritage) ซึ่งเป็นผลดีต่อประเทศไทย (ศศิณี เฉลิมลาภ, 2555)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ต้องการทราบถึงประสิทธิผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติการดูแลและคุ้มครองพื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งขณะนีกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชเตรียมเสนอให้ผนวกอุทยานแห่งชาติแม่วงก์และอุทยานแห่งชาติคลองลาน เป็นมรดกโลกร่วมกับกับผืนป่าตะวันตก ซึ่งพื้นที่ที่ต้องการศึกษา คือ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ รวมถึงเป็นแหล่งต้นกำเนิดของลำน้ำที่สำคัญเหมาะสำหรับการศึกษา ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาเป็นแนวทางในการกระตุ้นและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งเป็นแนวทางส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยการบริหารจัดการกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับมาก

1.3.2 ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน

1.3.3 ปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัด

นครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย การนำนโยบายไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ การจัดการพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาถึงประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

1.4.1 ขอบเขตด้านระยะเวลา เริ่มการวิจัยและเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกันยายน 2557 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2557

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย

1.4.2.1 ตัวแปรต้น

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้
- 2) การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วยการนำนโยบายไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ การจัดการพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.4.2.2 ตัวแปรตาม

คือ ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกรณีศึกษาพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ประกอบด้วย

- 1) การบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์
- 2) คุณภาพการบริหารจัดการ

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ประชาชนในตำบลปางตาไว ตำบลปางมะค่า ตำบลแม่เลย์ ตำบลแม่เป็น จำนวน 400 คน

1.4.4 ด้านสถานที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ประสิทธิผล หมายถึง การทำงานที่สำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้รวมถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และคุณภาพการบริหารจัดการ

การอนุรักษ์ หมายถึง การสงวนของหายาก การรักษา บำรุงดูแล การฟื้นฟูสิ่งเสื่อมโทรม การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเขตอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมนุษย์นำมาใช้ประโยชน์เพื่อ การดำรงชีวิตที่ดีขึ้นได้ เช่น แสงอาทิตย์ อากาศ น้ำ ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า หินแร่ และมนุษย์ โดย ทรัพยากรธรรมชาติ ความสวยงาม เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ อาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้าง ขึ้น มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต มีรูปธรรมหรือนามธรรม และมีความเหมาะสมหรืออาจไม่เหมาะสมก็ได้ เช่น แสงแดด แม่น้ำ ถนน บ้านเรือน โบราณสถาน ประเพณี และวัฒนธรรม เป็นต้น

อุทยานแห่งชาติ หมายถึง เขตพื้นที่รวมทั้งพื้นที่ดินทั่วไป ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง และลำน้ำ ซึ่งทางราชการได้มีพระราชกฤษฎีกาประกาศกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่อนุรักษ์ตาม พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ในที่นี้หมายถึง อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

การบริหารจัดการ หมายถึง ชุดของหน้าที่ต่างๆ ที่กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากร ทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร

การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า หมายถึง การตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และมี การปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผลสำเร็จของการบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องมีทั้ง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน

การจัดการพื้นที่ หมายถึง มีการแบ่งเขตการบริหารจัดการพื้นที่เป็นเขตๆ เช่น เขตบริการ เขตนันทนาการ และเขตหวงห้าม คูแลอนอนุรักษ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติ เช่น การจัดตั้งด่านตรวจในพื้นที่ อุทยานก่อนเข้าอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการซึ่งชุมชนหรือประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วน เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการ ตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ หมายถึง ข้าราชการ พนักงาน พนักงานจ้างตามภารกิจ ลูกจ้างประจำของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

การบรรลุวัตถุประสงค์ หมายถึง อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ได้มีการดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้ นโยบายบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การนำแผนไปสู่การปฏิบัติเป็นการนำโครงการ/กิจกรรมที่ได้ กำหนดไว้ในแผนไปดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายโดยต้องกำหนดหน้าที่ขององค์กรหรือบุคคลที่ รับผิดชอบและวิธีการดำเนินการอย่างชัดเจน

การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ได้มี การนำนโยบายหรือปัจจัยการบริหารขององค์กรไปดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ของ นโยบายที่กำหนดไว้

คุณภาพการบริหารจัดการ หมายถึง อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ได้มีการดำเนินการอย่างมี แบบแผนตามแนวทางการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เพื่อทราบถึงระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

1.6.2 เพื่อทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

1.6.3 เพื่อทราบถึงการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

1.6.4 เพื่อเป็นแนวทางหรือแผนงานประกอบในการวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์หรืออุทยานอื่นๆ



บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารต่างๆ เพื่อรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีสาระสำคัญดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล
- 2.2 แนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการ
- 2.3 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน
- 2.4 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 2.5 กฎหมายสิ่งแวดล้อม
- 2.6 การจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ
- 2.7 ข้อมูลอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

แนวคิดเรื่อง ประสิทธิภาพ (Effectiveness) มีผู้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะซึ่งมีเนื้อหาสาระไม่แตกต่างกันมากนัก จากการค้นคว้าสามารถสรุปความหมายได้ดังต่อไปนี้

ภรณ์ กิรีติบุตร (2529) ได้เสนอแนวคิดว่า การประเมินประสิทธิผลขององค์การสามารถแยกออกได้เป็น 3 แนวทาง ดังนี้

1. การประเมินผลประสิทธิผลองค์การในแง่เป้าหมาย เป็นการวัดประสิทธิผลที่ตั้งอยู่บนวิธีการและเป้าหมายขององค์การ โดยพบว่าความสามารถในการผลิต ความยืดหยุ่นคล่องตัว การปราศจากซึ่งความกดดัน และข้อขัดแย้ง มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับประสิทธิผลขององค์การ

2. การประเมินผลขององค์การในแง่ระบบเป็นการประเมินที่ตั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่าองค์การเป็นระบบเปิด มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการแลกเปลี่ยนและการแข่งขัน ดังนั้น ประสิทธิภาพหมายถึง ความสามารถขององค์การในการแสวงหาผลประโยชน์จากสภาพแวดล้อม เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรซึ่งหายากและมีคุณค่า องค์การจะมีประสิทธิผลสูงสุด ก็ต่อเมื่อองค์การสามารถแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดได้จากตำแหน่งที่ทำการต่อรองและใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดในการได้มาซึ่งทรัพยากรต่างๆ

3. การประเมินประสิทธิผลโดยใช้หลักเกณฑ์ วิธีการนี้มีความเหมาะสมเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ทั้งในแง่ของนักวิชาการในการนำมาใช้วัดประสิทธิผลขององค์การและในทางปฏิบัติพบว่าสามารถนำเกณฑ์ต่างๆ ต่อไปนี้ไปใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดได้คือ

- ความสามารถในการผลิตและประสิทธิภาพ โดยการวัดจากผลผลิต

- ลักษณะขององค์การ เช่น บรรยากาศขององค์การ สไตล์การอำนวยการและสมรรถนะขององค์การในการปฏิบัติงาน

- พฤติกรรมในการผลิต เช่น ความร่วมมือร่วมใจการพัฒนาการปฏิบัติงานที่เชื่อได้

รุ่ง แก้วแดง และ ชัยณรงค์ สุวรรณสาร (2536) ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพ ว่ามีความสัมพันธ์กับผลงานที่องค์กรพึงประสงค์ หมายถึง ความสำเร็จของการปฏิบัติที่เป็นไปหรือบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้น ประสิทธิภาพ จึงหมายถึง ผลที่เกิดขึ้นของงานนั้นจะต้องสนองตอบหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

ศุภชัย ยาวะประภาช (2540) ได้ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพเป็นความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของนโยบาย การพิจารณาทางเลือกโดยใช้ประสิทธิภาพเป็นเกณฑ์ทำได้โดยการวิเคราะห์ทางเลือกนั้น ว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์มากหรือน้อยเพียงใด

ดุสิต ทองสาย (2541) ได้ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพ ว่าหมายถึง การปฏิบัติการ (Performance) ที่ทำให้เกิดปริมาณและคุณภาพสูงสุดเพราะในแต่ละกิจกรรมหรือกิจการจะมีวัตถุประสงค์เป้าหมายในการปฏิบัติการที่บรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

วเรเดช จันทรศร และ ไพโรจน์ ภัทรนรากุล (2541) ให้ความหมายของ เกณฑ์ประสิทธิผลการประเมินประสิทธิผล เป็นเกณฑ์พิจารณาระดับการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะด้านโดยดูจากผลลัพธ์จากการดำเนินงาน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของประชากรกลุ่มเป้าหมายตามโครงการ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ประการ คือ

1. ระดับการบรรลุเป้าหมาย เป็นตัวชี้วัดว่าโครงการบรรลุเป้าหมายด้านใดบ้างและการบรรลุเป้าหมายส่งผลต่อประชากรเป้าหมายอย่างไร โดยสามารถวัดการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและคุณภาพของประชากรเป้าหมาย อาทิ การบรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจสังคม อาจดูจากการเพิ่มรายได้ตัวหัวต่อคน การเพิ่มความรู้ความเข้าใจ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่สอดคล้องกับกฎกติกาของสังคม

2. ระดับการมีส่วนร่วม เป็นตัวชี้วัดระดับความสำเร็จโดยให้ความสำคัญกับมิติการมีส่วนร่วม โดยสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผลได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อระดับความสำเร็จมากน้อยเพียงไร และโครงการจะปรับปรุงส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้อย่างไร ระดับการมีส่วนร่วมสามารถวัดได้จากจำนวนประชากร ความถี่ ระดับ และกิจกรรม ซึ่งครอบคลุมการร่วมตัดสินใจ วางแผน และติดตามผล

3. ระดับความพึงพอใจ เป็นเกณฑ์วัดระดับการยอมรับ โดยอาจพิจารณาจากสัดส่วนของประชากรเป้าหมายที่พึงพอใจกับบริการของรัฐ สัดส่วนของครัวเรือนที่พอใจการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่โครงการระดับความพึงพอใจในมาตรการตามโครงการ

4. ความเสี่ยงของโครงการ เป็นตัวชี้วัดประสิทธิผลเพื่อดูว่าโครงการมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมายด้านใดด้านหนึ่งหรือเป้าหมายรวมของโครงการหรือไม่ ซึ่งค่าความเสี่ยงจะประเมินจากการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมของโครงการ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

สุพจน์ ทรายแก้ว (2545) ได้ให้ความหมายของประสิทธิผลว่า หมายถึง การทำกิจกรรมการดำเนินงานขององค์กรสามารถสร้างผลงานได้สอดคล้องกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ทั้งในส่วนของผลผลิตและผลลัพธ์เป็นกระบวนการเปรียบเทียบผลงานจริงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ การมีประสิทธิผลจึงมีความเกี่ยวข้องกับผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานเป็นกระบวนการวัดผลงานที่เน้นด้านปัจจัยนำออก

روبินส์ (Robbins, 1987) ได้กล่าวถึง การวัดประสิทธิผลขององค์การว่ามีแนวความคิดและเกณฑ์การวัดที่แตกต่างกันและได้แนวทางในการศึกษาเพื่อวัดประสิทธิผลขององค์การไว้เป็น 4 แนวทาง คือ

1. แนวทางที่มุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมาย (The Goal - Attainment Approach) โดยวัดประสิทธิผลขององค์การจากความสามารถในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ แนวทางนี้ยึดหลักว่าองค์การมีความตั้งใจที่จะบรรลุเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงโดยอาจมีเป้าหมายเดียวหรือหลายเป้าหมายก็ได้ แนวทางที่มุ่งการบรรลุเป้าหมาย คือ องค์การจะต้องมีความมั่นคงมีเหตุผลและแสวงหาเป้าหมายที่แท้จริง

2. แนวทางเชิงระบบ (The Systems Approach) วัดประสิทธิผลขององค์การตามแนวคิดเชิงระบบที่มีทรัพยากรนำเข้า กระบวนการแปรสภาพทำให้เกิดผลผลิต การศึกษาในแนวนี้นอกจากจะมุ่งเน้นเป้าหมายแล้วยังมุ่งเน้นวิธีการที่ทำให้บรรลุเป้าหมายด้วย

3. แนวทางเชิงกลยุทธ์ - เฉพาะส่วน (The Strategic - Constituencies Approach) กล่าวถึง การที่องค์การต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา ได้แก่ ความกดดันและข้อเรียกร้องจากกลุ่มผลประโยชน์แต่จะมีเฉพาะบางส่วนเท่านั้นที่มีความสำคัญต่อความอยู่รอดขององค์การ คือ กลุ่มผลประโยชน์นั้นๆ มีอำนาจควบคุมทรัพยากรที่จำเป็นต่อองค์การดังนั้น ความอยู่รอดขององค์การขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดหาและรักษาทรัพยากรจะแสดงถึงระดับความมีประสิทธิภาพขององค์การ

4. แนวทางการแข่งขัน-คุณค่า (The Competing-Values Approach) กล่าวถึงเป้าหมายที่แตกต่างกันไปในแต่ละองค์การ มาจากบุคคลที่กำหนดเป้าหมายที่มีค่านิยมต่างกัน ดังนั้น การวัดประสิทธิผลขององค์การจึงขึ้นอยู่กับค่านิยม (Values) ความพึงพอใจ (Preferences) และความสนใจ (Interests) ของผู้ประเมินหรือวัดประสิทธิผลขององค์การ

ข้อความดังกล่าว Robbins ยังกล่าวถึงปัจจัยที่กำหนดประสิทธิผลขององค์การ ประกอบด้วยปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างองค์การ (Determinants of Organization Structure) โครงสร้างองค์การ (Organization Structure) การจัดรูปแบบองค์การ (Organization Design) และการบริหารจัดการ (Applications) เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รักษาไว้ซึ่งทรัพยากรและวัสดุอุปกรณ์และไม่สร้างความเครียดแก่สมาชิก สมาชิกเกิดความพึงพอใจในงานทุกคนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การและรับผิดชอบต่อปัญหาหรือข้อยุ่งยากที่เกิดขึ้น องค์การส่วนร่วมสามารถปรับตัวและพัฒนาเพื่อดำรงอยู่ต่อไปได้

2.2 แนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการ

อานูภาพ อิทธิบัณฑิต (2531) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการ ไว้ดังนี้ การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ โดยตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด และความมุ่งมั่น ด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วย เพื่อให้องค์การมีสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนด

บุญทัน ดอกไธสง (2537) ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์การหรือประเทศ การจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์การ

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2540) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการ ดังนี้ การบริหารจัดการที่เป็นคู่มือในการบริหารจัดการภายใต้ความซับซ้อนของระบบข้อมูลข่าวสาร ได้ชี้ประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จไว้ 7 ด้าน ได้แก่ (1) การใช้เทคนิควิธีที่มีขอบเขตครอบคลุมวัตถุประสงค์ มีกลยุทธ์และมีคุณภาพ (2) การบริหารจัดการในลักษณะเป็นกระบวนการแก้ปัญหา (3) การมีคณะผู้บริหารที่มีศักยภาพในการตัดสินใจสูง (4) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้บริหารทุกคน (5) การนำผลจากการตัดสินใจมาใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว (6) การมีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการที่เหมาะสม และ (7) การบริหารจัดการให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์

ธงชัย สันติวงษ์ (2543) กล่าวถึงลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ 3 ด้าน คือ

1. ด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การ

2. ด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำงานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่างๆ ในองค์การและการประสานกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน

3. ด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่างๆ สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี ด้วยการอาศัยบุคคลต่างๆ เข้าด้วยกัน

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2545) ได้แบ่งการบริหารงานตามวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งหน่วยงานไว้ 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเรียกว่า การบริหารรัฐกิจ (Public Administration) หรือการบริหารภาครัฐมีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้ง คือ การให้บริการสาธารณะ (Public Services) ซึ่งครอบคลุมถึงการอำนวยความสะดวก การรักษาความสงบเรียบร้อย ตลอดจนการพัฒนาประชาชนและประเทศชาติ เป็นต้น การบริหารส่วนนี้เป็นการบริหารของหน่วยงานของภาครัฐ (Public or Governmental Organization) ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทั้งในส่วนกลางส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น เช่น การบริหารงานของหน่วยงานของสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง กรม หรือเทียบเท่า การบริหารงานของจังหวัด และอำเภอ การบริหารงานของหน่วยการบริหารท้องถิ่น หน่วยงานบริหาร เมืองหลวง รวมตลอดทั้งการบริหารงานของหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 การบริหารงานของหน่วยงานภาคธุรกิจ ซึ่งเรียกว่า การบริหารธุรกิจ (Business Administration) หรือการบริหารภาคเอกชนหรือการบริหารของหน่วยงานของเอกชนซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งเพื่อการแสวงหากำไร หรือการแสวงหากำไรสูงสุด (Maximum Profits)

ในการทำธุรกิจ การค้าขาย การผลิตอุตสาหกรรม หรือให้บริการ เห็นตัวอย่างได้อย่างชัดเจนจากการบริหารงานของบริษัท ห้างร้าน และห้างหุ้นส่วนทั้งหลาย

ส่วนที่ 3 การบริหารของหน่วยงานที่ไม่สังกัดรัฐ (Non-Governmental Organization) ซึ่งเรียกย่อว่า หน่วยงานเอ็นจีโอ (NGO) เป็นการบริหารงานของหน่วยงานที่ไม่แสวงผลกำไร (Non-Profit Administration) มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งคือ การไม่แสวงหาผลกำไร (Non-Profit) เช่น การบริหารของมูลนิธิ และสมาคม

ส่วนที่ 4 การบริหารงานของหน่วยงานระหว่างประเทศ (International Organization) มีวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งคือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น การบริหารงานของสหประชาชาติ (United Nations) องค์การการค้าระหว่างประเทศ (World Trade Organization) และกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN)

ส่วนที่ 5 การบริหารงานขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ การบริหารงานขององค์กรนี้เกิดขึ้นหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มืองค์กรตามรัฐธรรมนูญขึ้น เช่น การบริหารงานของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นต้น องค์กรดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นหน่วยงานของรัฐเช่นกัน แต่มีลักษณะพิเศษ เช่น เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวและมีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้ง เพื่อปกป้องคุ้มครองและรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ส่วนที่ 6 การบริหารงานของหน่วยงานภาคประชาชน มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและถูกเอารัดเอาเปรียบตลอดมา เช่น การบริหารงานของหน่วยงานของเกษตรกร กลุ่มผู้ใช้แรงงานและกลุ่มผู้ให้บริการ

จุฑา เทียนไทย (2548) กล่าวถึง การบริหารจัดการ หมายถึง การเสริมพลัง/อำนาจในการตัดสินใจ (Empowerment) การรี้อปรับระบบ (Reengineering) การบริหารงานเชิงคุณภาพ เบ็ดเสร็จ/โดยรวม (Total Quality Management) และการปรับลดขนาดองค์กร (Downsizing) โดยผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การวางแผน (Planning) และการควบคุม (Controlling)

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2548) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารการพัฒนาแม้กระทั่งการบริหารแต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงกันหรือใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย 3 ส่วน คือ 1) ส่วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐและ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ 2) มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การคิดหรือการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล 3) มีจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นรวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกันคือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกันกล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว

การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวก และการให้บริการแก่ประชาชน

สมพงษ์ เกษมสิน (2514) ได้ให้ความหมายของ การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร เช่น POSDCORB Model ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารนิยมใช้กับการบริหารราชการหรือการจัดการส่วนที่เกี่ยวกับนโยบาย มีศัพท์บัญญัติว่า รัฐประศาสนศาสตร์ และคำว่า การจัดการ นิยมใช้ในการบริหารธุรกิจเอกชนหรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ ให้ความหมาย การบริหาร ไว้ว่าการบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้

1. การบริหารงานย่อมมีวัตถุประสงค์
2. การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ
3. การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
4. การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
5. การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล
6. การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล กล่าวคือ ความร่วมมือจะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่มที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์
7. การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล
8. การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์
9. การบริหารไม่มีตัวตน แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

สุทธิ นพเกตุ (2549) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการ ไว้ดังนี้ การบริหารจัดการ หมายถึง การเสริมสร้างสังคมไทยไปสู่สังคมที่ปลอดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เคารพสิทธิมนุษยชนและสุจริตชน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ กระบวนการในการไปถึงเป้าหมายซึ่งต้องอาศัยการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนัก และความสำนึกในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และการยกระดับสังคมไทยของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องมีการทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจ

กล่าวโดยสรุป การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ ซึ่งนับว่าเป็นอุปกรณ์ของการจัดการนั้นๆ รวมถึงกระบวนการจัดหน่วยงานและการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

การนำนโยบายไปปฏิบัติ

นโยบายของรัฐไม่ว่าจะเป็นยุคใดก็ตามต้องอาศัยกลไกหรือเครื่องมือที่มีอยู่ และกลไกที่เป็นเครื่องมืออันถูกต้องชอบธรรมที่รัฐบาลในฐานะที่มาจากประชาชนได้ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายให้เกิดเป็นผลในทางปฏิบัติ ก็คือ ระบบราชการ หรือกลไกอำนาจรัฐ ซึ่งกลไกอำนาจรัฐนี้เองจึงเปรียบได้กับเครื่องมือที่จะนำนโยบายที่เป็นของกิจกรรม แนวทาง หรือการตัดสินใจไปสู่การปฏิบัติที่เห็นผล

การทำความเข้าใจความหมายหรือนิยามศัพท์ การนำนโยบายไปปฏิบัติ จะทำให้ทราบถึงสาระสำคัญเบื้องต้นของขอบข่าย ขอบเขต เนื้อหาสาระในเรื่องดังกล่าวโดยนักวิชาการได้ให้ไว้ ดังนี้

ศุภชัย ยาวะประภาส (2545) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการที่มีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันตลอดเวลา และประเด็นที่สอง คือ การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของนโยบาย

วรเดช จันทรศร (2549) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง เป็นเรื่องของการศึกษาว่า องค์กรที่รับผิดชอบสามารถนำและกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหาร ตลอดจนกลไกที่สำคัญทั้งมวลปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่ระบุไว้หรือไม่เพียงใด การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ผ่านมามุ่งสนใจนโยบายเฉพาะเรื่อง (Issues) มากกว่าการสร้างทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบเบ็ดเสร็จ

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2550) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง ความพยายามที่จะตัดสิ้นความสามารถในการรวบรวมคนและทรัพยากรทางการบริหาร และกระตุ้นบุคลากรให้ปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

กล้า ทองขาว (2551) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การแสวงหาความรู้ความเข้าใจ ปรากฏการณ์เป็นจริงที่เกิดขึ้นในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อเป็นบทเรียนและพัฒนาแนวทางสร้างกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพและความสามารถขององค์กร และกลุ่มบุคคลที่นำนโยบายไปปฏิบัติให้สามารถจัดการและประสานกิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย รวมทั้งสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุผลสำเร็จของนโยบาย

ชรัส บุญณสะ (2553) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติหมายถึง กระบวนการดำเนินงานของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์การ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวกับการนำทรัพยากรหรือปัจจัยทางการบริหารขององค์การไปดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้

ควอด (Quade, 1982) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการจัดการกับแบบแผนการนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงโดยตรงตามอาณัติของนโยบาย โดยยอมรับต่อข้อกำหนดที่เกิดขึ้นจากการที่ได้มีการตัดสินใจไปก่อนแล้ว นั่นคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติจะเริ่มเกิดขึ้นภายหลังที่มีการตัดสินใจยอมรับวิธีปฏิบัติเฉพาะเรื่องนั้นไปแล้ว

อเล็กซานเดอร์ (Alexander, 1985) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การนำชุดการปฏิบัติ ซึ่งเป็นแผนการทำงานที่มุ่งส่งผลไปยังผู้ที่ตั้งใจจะได้รับประโยชน์จากนโยบายเป็นการเฉพาะและเป็นการปฏิบัติในภาคสนาม

พุดต์ และ สปริงเกอร์ (Putt & Springer, 1989) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง อนุกรมของกิจกรรมและการตัดสินใจที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดขึ้นจากการแปลงข้อความนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยการกระตุ้นการทำให้ข้อความนโยบายชัดเจน และการมีความคิดริเริ่มการแสดงเจตนาจะช่วยการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผล

กล่าวโดยสรุป การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการที่เป็นผลต่อเนื่องมาจากขั้นตอนการกำหนดนโยบาย โดยต้องอาศัยองค์การที่รับผิดชอบทำความเข้าใจหรือศึกษา ทำอย่างไร องค์กรหรือบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติจะสามารถนำและผลักดันให้ทรัพยากรการบริหาร

ปฏิบัติงานเกิดผลสำเร็จได้และสามารถประสานกิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย รวมทั้งสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุผลสำเร็จของนโยบาย

2.3 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใส และเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐการนั้น International Association for Public Participation ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาครัฐจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ วิธีให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่างๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจเพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ โดยมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่างๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้ง่าย แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลา ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อนจึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย จากหลักการและความจำเป็นดังกล่าวทำให้

การพัฒนากระบวนการที่ผ่านมามีได้รับการพัฒนากระบวนการบริหารราชการที่สนับสนุนการปรับกระบวนการทำงานของส่วนราชการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หรือที่เรียกว่า การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในส่วนภาคราชการ การส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขและเป็นกุญแจดอกสำคัญของความสำเร็จของการพัฒนากระบวนการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและเอื้อต่อประโยชน์สุขของประชาชนเพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนและส่งเสริมให้ระบบราชการมีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาราชการยุคใหม่ที่เป็นราชการระบบเปิด การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชนท้องถิ่นจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชน ได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้านทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชนร่วมคิดร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่หน่วยงานภาคราชการจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นน้อยเพียงใดรวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมที่เป็นพันธมิตรของภาคราชการซึ่งถึงเวลาแล้วที่ภาคราชการจะต้องร่วมมือกันเปิดระบบราชการให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อทำให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเกิดการแบ่งสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรมและลดความขัดแย้งในสังคมและที่สำคัญที่สุดคือ การสร้างกลไกของการพัฒนาระบบราชการที่ยั่งยืน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนนั่นเอง

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) ให้ความหมายไว้ว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวของประชาชนเอง มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมจะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

โกวิท พวงงาม (2545) ได้สรุปการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านทราบดีถึงวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนในแรงงานและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ ด้วยตนเองทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน หากการติดตามและประเมินผลงาน ขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่เข้าไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไปจึงอาจจะประสบความสำเร็จยากลำบาก

ยุพาพร รูปงาม (2545) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (Participation) คือ ผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของการต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลแรกของการที่จะมีคนมารวมกันได้ควรต้องมีการตระหนักว่า ปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์การ (Organization) ดังนั้น องค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545) กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการคือ

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธีดังนี้
 - 1.1 จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่างๆ
 - 1.2 จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน
 - 1.3 อบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่างๆ
 - 1.4 ลงมือปฏิบัติจริง
 - 1.5 ถ่ายทอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสม
2. การพัฒนาผู้นำเครือข่ายเพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความสามารถที่มีจะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหาหรือกิจกรรมการพัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีดังนี้
 - 2.1 แลกเปลี่ยนเรียนระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน
 - 2.2 สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง
 - 2.3 แลกเปลี่ยนเรียนและดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน

พิเชษฐ์ เดชผิว (2548) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างชุมชนกับธรรมชาติมนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุขก็ด้วยปัจจัยที่ตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัวเป็นปัจจัยสำคัญที่มนุษย์นำมาปรับใช้ในการสร้างที่อยู่ผลิตเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ทำยารักษาโรค และอาหาร มนุษย์จึงมีความสัมพันธ์ที่อิงอาศัยแนบแน่นกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างแยกจากกันไม่ออกจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ ความอยู่รอดของมนุษย์จึงขึ้นกับความอุดมสมบูรณ์ธรรมชาติรอบตัว อันได้แก่ ดิน น้ำ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ และป่าไม้

จินตวีร์ เกษมสุข (2554) การที่ประชาชนภายในพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มในรูปของประชาคมหรือชุมชน ซึ่งเป็นแนวคิดที่สนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งการแก้ไขปัญหานั้นจำเป็นต้องมีความร่วมมือทำพร้อมๆ กันในทุกระดับ ต้องระดมทุกองค์ประกอบในสังคม โดยเฉพาะชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเป็นชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ด้วยตนเอง

รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไป สามารถสรุปได้เป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการรวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจและค้นหาเหตุผลในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้น ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่

3.1 การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) โดยจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วม เพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นเชิงวิชาการ (Technical Hearing) สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการจำเป็นต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายและให้ความเห็นต่อโครงการ ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3.3 การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบัง ทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์ประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจนและแจ้งให้ทราบทั่วกัน

3.4 การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่

ลักษณะที่สำคัญของการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของกระบวนการ ซึ่งได้สรุปถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมได้ 4 ขั้นตอนหลักๆ ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการคิด ศึกษา และค้นคว้าหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. มีส่วนร่วมในการวางนโยบายหรือแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม เพื่อลดและแก้ไข ปัญหา

3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย

4. มีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจำเป็นต้องใช้วิธีการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมในการนำพาข่าวสารจากหน่วยงานภาครัฐบาลหรือเอกชนไปสู่ประชาชนผู้เป็นเป้าหมาย สิ่งสำคัญในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่ต้องการสื่อสารนั้น ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเพราะถือว่าเป็นส่วนช่วยให้กระบวนการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์หรือแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกในสังคมเป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น กล่าวคือประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนสู่การแก้ไขปัญหาของสังคมและประเทศชาติได้

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนมีวัตถุประสงค์ให้หน่วยงานภาครัฐประชาชนในท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเพื่อการพัฒนาตั้งแต่เริ่มดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้มีโอกาสรวบรวมข้อมูลและแสดงความคิดเห็น อันจะทำให้โครงการนั้นๆ เกิดประโยชน์สูงสุดและส่งผลกระทบต่อทางสังคมให้น้อยที่สุด นอกจากนี้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับชุมชนหรือระดับประเทศนั้น ถือเป็นกระบวนการที่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการพัฒนา วางแผนโครงการพัฒนาต่างๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของและยินยอมปฏิบัติตามได้อย่าง สมัครงใจและเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่สนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

2.4 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และใช้ประโยชน์ตามความต้องการอย่างมีเหตุผลต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดคุณภาพสูงในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์อย่างถาวรต่อไป

อุทิศ ภูอินทร์ (2536) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การจัดการเพื่อใช้อย่างชาญฉลาด เน้นที่การรักษาไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ดูหรือใช้ประโยชน์ด้วย ไมมุ่งที่ประโยชน์สูงสุด การใช้ต้องมีการทำลายโดยต้องกำหนดไว้ไม่เกินกว่าที่จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติอื่นเปลี่ยนรูปหรือเสื่อมโทรมลง

เกษม จันทรแก้ว (2547) ได้กล่าวถึง หลักการอนุรักษ์และแนวทางอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คำว่า อนุรักษ์ หมายความว่า เป็นการเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และการใช้ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้เอื้ออำนวยให้คุณภาพสูงในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไปและได้กล่าวถึงหลักการหลักการอนุรักษ์ ไว้ดังนี้

1. การใช้แบบยั่งยืน ทรัพยากรทุกประเภทต้องมีแผนการใช้แบบยั่งยืน มีการวางแผนการใช้ตามสมบัติเฉพาะตัวของทรัพยากร พร้อมทั้งมีการเลือกเทคโนโลยีเหมาะสมที่จะใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมกับชนิดของทรัพยากร และปริมาณการเก็บเกี่ยวเพื่อการใช้ช่วงเวลาที่จะนำมาใช้และจำกัดบำบัดของเสียและมลพิษให้หมดไปหรือเหลือน้อยจนไม่มีพิษมีภัย

2. การฟื้นฟูสิ่งเสื่อมโทรม ทรัพยากรธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น เมื่อมีการใช้แล้วย่อมเกิดความเสื่อมโทรม เพราะการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม เก็บเกี่ยวมากเกินไปและความสามารถในการปรับตัวของระบบมีสารพิษเกิดขึ้น เก็บเกี่ยวบ่อยเกินไปและไม่ถูกต้องตามกาลเวลา จำเป็นต้องทำการ

ฟื้นฟูให้ดีขึ้นก่อน จนทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ตั้งตัวได้ จึงสามารถนำมาใช้ได้โอกาสต่อไป อาจใช้เวลาการฟื้นฟู การจัดการบำบัด หรือการทดแทนเป็นปีๆ

3. การสงวนของหายาก ทรัพยากรบางชนิดหรือบางประเภทมีการใช้มากเกินไป หรือการแปรสภาพเป็น สิ่งอื่นทำให้บางชนิดของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมหายาก ถ้าปล่อยให้มีการใช้เกิดขึ้นแล้ว อาจทำให้เกิดการสูญพันธุ์ได้ จำเป็นต้องสงวนหรือเก็บไว้เพื่อเป็นแม่พันธุ์ หรือเป็นตัวแม่บทในการผลิตมากขึ้น จนแน่ใจว่าได้ผลผลิตมากขึ้นหรือผลิตรอบมาพอ แล้วก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ และได้กล่าวถึงวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมี 8 วิธี ดังนี้

3.1 การใช้แบบยั่งยืน หมายถึง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทุกชนิด ทุกประเภทในโลกนี้ มนุษย์สามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งสิ้นแต่การใช้นั้นต้องเป็นการใช้ที่ยั่งยืน หมายถึง การมิใช้ตลอดเวลาที่มนุษย์ต้องการในทางจัดการสิ่งแวดล้อมแล้ว การสร้างศักยภาพของสิ่งแวดล้อมให้สามารถมีใช้ได้ เช่น การกำหนดชนิดปริมาณ สัดส่วน และการกระจายการใช้ ก็สามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้

3.2 การเก็บกัก หมายถึง เก็บทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อมที่มีเหลือใช้เอาไว้ใช้ในคราวจำเป็นหรือเมื่อมีภาวะขาดแคลนบางกรณีอาจเก็บกักไว้เพื่อเป็นพันธุ์ เช่น การเก็บน้ำในอ่างเก็บน้ำ การถนอมอาหาร การสร้างสงวนพันธุ์ การทำธนาคารเลือด ฯลฯ

3.3 การรักษาซ่อมแซม สิ่งแวดล้อมและหรือทรัพยากรต่างๆ มักปรากฏเสมอว่าสึกหรอ เปลี่ยนสภาพหรือสูญหายไป จำเป็นต้องมีการรักษาหรือซ่อมแซม เพื่อให้สิ่งแวดล้อมนั้นอยู่ในสภาวะปกติทั้งโครงสร้างและการทำงาน หน้าที่ของตนเอง

3.4 การฟื้นฟู หมายถึง ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมแล้วให้แปรสภาพเป็นปกติทั้งโครงสร้างและบทบาทซึ่งการดำเนินการนั้นอาจจะให้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ (การให้ฟื้นฟูด้วยตนเอง) หรืออาจใช้เทคโนโลยีช่วยให้เกิดการฟื้นฟู เช่น ป่าเสื่อมโทรมอาจทิ้งไว้ให้ฟื้นตัว แหล่งน้ำเสื่อมโทรมอาจขุดลอกตะกอนหรือใช้เทคโนโลยีระบบบำบัดน้ำเสียเข้าช่วย เป็นต้น

3.5 การพัฒนา เป็นการดำเนินการที่อาศัยภาวะปกติเป็นฐานแล้วใช้เทคโนโลยีช่วยให้เกิดการดำเนินงานของสิ่งแวดล้อมของทั้งระบบดีกว่าเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ที่ดีกว่ามากกว่าปกติ

3.6 การป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและบทบาทของโครงสร้างทั้งระบบเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโครงสร้างเปลี่ยนแปลงทางลบแล้วย่อมทำให้การทำงานของระบบเปลี่ยนไปด้วย อนึ่งการป้องกันนี้ต้องทำทั้งสองลักษณะ การป้องกัน คือ ป้องกันก่อนมีการทำลายจำเป็นอย่างยิ่งต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ และการป้องกันภัยที่เกิดซ้ำซาก ก็ต้องหาทางยุติทั้งสองลักษณะ การป้องกันต้องอาศัยเทคโนโลยีที่เหมาะสมทั้งสิ้น

3.7 การสงวน หมายถึง เป็นสิ่งกระทำแน่ชัดว่ามีการสูญเสียบแบบสมบูรณ์จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม การสงวนจะเน้นประเภทของสิ่งแวดล้อมเป็นหลักแต่ไม่ได้เน้นพื้นที่เป็นสำคัญบางกรณีอาจสงวนทั้งประเภทและพื้นที่ก็ได้ ตัวอย่างของการสงวน เช่น สัตว์ป่าสงวน การสงวนโบราณวัตถุ การสงวนอาชีพ การสงวนพันธุ์ไม้ ฯลฯ

3.8 การแบ่งเขต หมายถึง เป็นการกำหนดพื้นที่ที่สงวนเอาไว้ เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น ป่าสงวน เมืองควบคุมมลพิษ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ ฯลฯ การแบ่งเขตนี้เป็นมาตรการหนึ่งที่นิยมใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมเท่านั้น

บัวเรศ ประชัย (2525) ได้เสนอ วิธีการปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ไว้ดังนี้คือ

1. ให้การศึกษาอบรมและแนะนำให้ประชาชนทั่วไป เข้าใจถึงประโยชน์ต่างๆ ที่ได้รับจาก ป่าไม้ และโทษต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำลายป่า รวมทั้งเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ขาดแคลนป่าไม้ เมื่อผู้เข้าร่วมอบรมเข้าใจดีและถูกต้องแล้วก็จะเป็แรงหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของ ประเทศชาติ การอบรมต่างๆ เหล่านี้ ได้แก่

1.1 การอบรมอาสาสมัครป้องกันรักษาป่า (อสป.) ของกรมป่าไม้ ที่กำลังเปิดอบรมอยู่ ตามหมู่บ้านต่างๆ บางหมู่บ้านทั่วประเทศ

1.2 การอบรมสมาชิก ชมรมนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักเขตต่างๆ เป็นต้น

1.3 การอบรมสมาชิกชมรมนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการอบรม ปีละ 1 ครั้ง

2. จัดให้มีหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิชาการป่าไม้ในชั้นเรียนต่างๆ ตั้งแต่ชั้น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา โดยจัดทำหลักสูตรเกี่ยวข้องกับการเรียนให้เหมาะสมกับวัย ของนักเรียน ให้ประชากรของชาติมีจิตสำนึกในทางที่ถูกต้องเกี่ยวกับป่าไม้ ตั้งแต่วัยเด็กและค่อยๆ เพิ่มขึ้นเมื่อเด็กได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

3. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจการป่าไม้อย่างกว้างขวาง สามารถทำได้ดังนี้

3.1 อาศัยหน่วยงานของรัฐ เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีโทรทัศน์

3.2 ประกาศทางหน้าหนังสือพิมพ์เพื่อเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจอันถูกต้องเกี่ยวกับ การป่าไม้ของชาติ ประกาศ ชักชวน ขอความร่วมมือจากประชาชนทั่วไปให้ช่วยกันรักษาต้นไม้และ ป่าไม้ของชาติไว้ ตลอดจนคำแนะนำที่เกี่ยวกับการปลูกและดูแลรักษาต้นไม้ต่างๆ เหล่านั้น เป็นต้น

3.3 การจัดการทำใบปลิวโฆษณา ข่าวนิตยสารป่าไม้ และเอกสารเผยแพร่ต่างๆ เกี่ยวกับการ ปลูกป่า การดูแลรักษาต้นไม้ที่ปลูก ความสำคัญของต้นไม้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

4. การจัดการเกี่ยวกับป่าไม้ให้ผลตอบสนองมากที่สุดโดยการนำเอาหลักการของป่าไม้และ หลักการทางด้านเศรษฐศาสตร์ไปใช้ปฏิบัติต่อป่าไม้ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด

5. มีการป้องกันป่าไม้ให้มากขึ้น เพราะการป้องกันรักษาป่าไม้นั้น

5.1 เป็นการรักษาสภาพเดิมของป่าไว้ให้มากที่สุด

5.2 เพื่อป้องกันมิให้พื้นที่ป่าถูกบุกรุกทำลายและเข้าครอบครองโดยประชาชนบางคน

5.3 เพื่อป้องกันมิให้มีการลักลอบตัดฟันไม้ถูกต้องตามกฎหมาย

5.4 เพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายแก่สภาพป่าจากความแห้งแล้ง น้ำท่วม การพังทลาย ของดินและอันตรายจากเชื้อโรคและแมลงต่างๆ

6. มีการดูแลรักษาและเอาใจใส่ต้นไม้เป็นอย่างดีเพราะต้นไม้บางต้นหรือป่าไม้บางแห่งมี ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น ไม้สักที่ใหญ่ที่สุดซึ่งมีต้นเดียวในโลกจะต้องรับการดูแลรักษาทำ รั้วรอบเป็นอย่างดี

7. มีการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้มากที่สุดวิธีหนึ่งควรจะนำมาใช้คือ การก่อสร้าง โรงงานต่อเนื่อง เพื่อใช้ในกิจการป่าไม้ให้มากที่สุด

8. รู้จักหาวัสดุอื่นๆ แทน เป็นการประหยัดการใช้เนื้อไม้อย่างหนึ่ง คือ การนำวัสดุอย่างอื่น ที่ใช้แทนไม้ได้มาใช้ เช่น เหล็ก ปูน หิน ทราาย และพลาสติก เป็นต้น มีการปลูกป่าเพิ่มมากขึ้น เพราะ ป่าปลูกนอกจากเป็นแหล่งผลิตป่าไม้แล้วยังเอื้ออำนวยประโยชน์แก่มนุษย์ เช่นเดียวกับป่าธรรมชาติ

นอกจากนี้ผลผลิตของป่าปลูกสูงกว่าผลผลิตของป่าธรรมชาติอีกด้วย ป่าปลูกที่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างดีนั้นจะให้ผลตอบแทนแก่เจ้าของอย่างคุ้มค่าที่สุด

นิวัตติ เรื่องพานิช (2541) ได้แนวคิดหลักการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสรุปได้ดังนี้

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือ การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์แก่มหาชนมากที่สุด ยาวนานที่สุด อย่างทั่วถึงกัน ไม่ใช่ห้ามใช้หรือเก็บเอาไว้เฉยๆ โดยไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์

2. ทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกอย่างกว้างๆ ออกเป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นใหม่ได้ เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ เป็นต้น และกำลังงานมนุษย์ กับทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถเกิดขึ้นใหม่ได้ เช่น น้ำมัน และแร่ธาตุต่างๆ เป็นต้น

3. ปัญหาสำคัญที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรดินที่ยังสมบูรณ์ให้มีคุณสมบัติที่ดีต่อไปอันจะเป็นผลดีต่อทรัพยากรอื่นๆ เช่น น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า เป็นต้น

4. การอนุรักษ์หรือจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ต้องคำนึงถึงทรัพยากรอย่างอื่นด้วยไม่ควรแยกพิจารณาเฉพาะส่วนหนึ่งส่วนใดเพราะทรัพยากรธรรมชาติแต่ละประเภทต่างก็มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

5. ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาติชาญฉลาดนั้นจะต้องไม่แยกมนุษย์ออกจากสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรม เพราะว่ามีวัฒนธรรมมนุษย์ได้พัฒนาตนเองมาพร้อมกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในสังคมนั้นๆ

6. ไม่มีโครงการอนุรักษ์ที่ใดจะประสบความสำเร็จได้ นอกจากผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจะตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรชาตินั้นๆ และใช้อย่างชาญฉลาดให้เกิดผลในทุกด้านของสังคมมนุษย์ และควรใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้อำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ในหลายๆ ด้านในเวลาเดียวกัน

7. อัตราการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปัจจุบันจะเป็นที่ใดตามยังไม่อยู่ในระดับที่จะพุงฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้อยู่ดีกินดีได้อย่างทั่วถึงเนื่องจากการกระจายทรัพยากรธรรมชาติยังเป็นไปโดยไม่ทั่วถึง

8. การอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในเมืองหรือชนบท ความมั่งคั่งสมบูรณ์ของประเทศขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์ทุกคนต่างก็เป็นผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

8.1 การทำลายทรัพยากรธรรมชาติใดๆ ด้วยเหตุใดก็ตามเท่ากับเป็นการทำลายความศิวิไลซ์ของมนุษย์

8.2 การดำรงชีวิตของมนุษย์ขึ้นอยู่กับสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นพืชหรือสัตว์ ซึ่งต่างก็เกิดจากทรัพยากรอื่นๆ เช่น ดิน น้ำ อีกทอดหนึ่ง

8.3 มนุษย์จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเชื่อในความเป็นไปตามธรรมชาติมนุษย์ สามารถนำเอาวิทยาการต่างๆ มาช่วยหรือเปลี่ยนแปลงกระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติได้ แต่มนุษย์ไม่สามารถจะนำสิ่งใดมาทดแทนธรรมชาติได้ทั้งหมดที่เดียวอย่างแน่นอน

8.4 การอนุรักษ์นอกจากจะเพื่อการอยู่ดีของมนุษย์แล้วยังจำเป็นต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อความสมบูรณ์และเป็นผลดีทางจิตใจ

8.5 ความเป็นจริงที่ว่าประชากรโลกเพิ่มขึ้นทุกวัน แต่ทรัพยากรโลกกลับลดน้อยลงทุกที มีใครทราบได้ว่าการใช้ทรัพยากรในชั้นปลายนั้นจะเป็นอย่างไร อนาคตจะเป็นสิ่งมีดมน ถ้าหากทุกคนไม่เริ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตั้งแต่บัดนี้

จากแนวคิดและหลักการของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ดังกล่าวข้างต้น พอสรุปหลักการสำคัญได้ 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก ประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ ประการที่สอง ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กับภาครัฐ เพราะประชาชนเป็นผู้ใช้ทรัพยากรป่าไม้

วิชัย เทียนน้อย (2533) ได้กล่าวถึง การดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากการที่ป่าไม้ในส่วนต่างๆ ของโลก แม้แต่ประเทศไทยถูกทำลายลงไปอย่างมากและรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประชากรอย่างน่าวิตก ยิ่งในปัจจุบันป่าไม้โลกทั้งหมดจะเหลือไม่เกิน 42 เปอร์เซ็นต์ แม้แต่ประเทศไทยเหลือพื้นที่ป่าไม้อย่างแท้จริงไม่เกิน 24 เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่ทั้งประเทศ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้ดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้ไว้ ดังนี้

1. การปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ป่าไม้เสื่อมสภาพทำได้หลายวิธีด้วยกันและสามารถดำเนินการได้ทั้งภาครัฐ เอกชน และอาสาสมัครเพื่อปลูกป่าขึ้นมา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลได้ดำเนินการปลูกป่าทดแทนทั้งในรูปแบบการทำสวนป่า สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ และสวนสาธารณะ เอกชนจะขอสัมปทานพื้นที่เพื่อปลูกต้นไม้ออกจำหน่าย สำหรับหน่วยอาสาสมัครจะออกช่วยภาครัฐปลูกป่าตามพื้นที่ทางราชการจัดหาให้ ซึ่งจะดำเนินการเป็นครั้งคราวตามสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวย

2. การดำเนินการคุ้มครองป่าไม้กระทำโดยอาศัยกฎหมายเพื่อประกาศพื้นที่ป่าไม้เหล่านั้นเป็นเขตหวงห้ามมิให้ประชาชนเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์อื่นใดจากป่าไม้ไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการตัดซีก ลาก ออกมาใช้ประโยชน์ การเก็บหาของป่า หรือการล่าสัตว์ การคุ้มครองพื้นที่ป่าไม้จะทำได้หลายรูปแบบด้วยกัน ดังนี้

2.1 อุทยานแห่งชาติ เป็นพื้นที่ป่าไม้ธรรมชาติ ซึ่งทางราชการเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้เอาไว้ เพื่อประโยชน์ในการรักษาต้นน้ำลำธาร เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสงวนรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเอาไว้

2.2 วนอุทยาน เป็นป่าที่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงามปรากฏอยู่ เช่น น้ำตก ถ้ำชายหาด เป็นต้น โดยการปรับตกแต่งสถานที่เพียงน้อยเพื่ออำนวยความสะดวกสบายสำหรับนักท่องเที่ยวได้เข้าไปพักผ่อนหย่อนใจ

2.3 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นพื้นที่ป่าไม้ที่สงวนรักษาไว้เพื่อให้เป็นถิ่นพำนักที่ถาวรและปลอดภัยของสัตว์ป่า การดำเนินการจัดตั้งโดยอาศัยพระราชบัญญัติการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ปัจจุบันพื้นที่ป่าถูกกันไว้ใช้เป็นสถานที่รักษาพันธุ์สัตว์ป่าจะปรากฏกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ซึ่งมีทั้งหมด 58 แห่ง และอยู่ในระหว่างการดำเนินการอีก 7 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 20.2 ล้านไร่ หรือราว 6.3 เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่ประเทศ เขตรักษาพันธุ์ป่าแห่งแรก คือ สลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

สวัสดี โนนสูง (2546) กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำเนิด การคงอยู่ และพัฒนาสังคมมนุษย์ สังคมหรือประเทศใดมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์จะพัฒนาได้ง่าย ทำให้ประชาชนมีความสุข เจริญรุ่งเรือง มีความมั่นคงและมั่งคั่ง

เกษม จันทรแก้ว (2540) ได้ทำการศึกษาและสรุปความหมายตามพระศนะของนักวิชาการต่างๆ ดังกล่าวนี้ว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นอันหนึ่งอันใดจากข้อความต่อไปนี้

1. การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นคำที่เหมือนกับการกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแต่ต่างกันที่ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นเป็นเหมือนทฤษฎีและหลักการไม่ได้มีแผนงานปฏิบัติ ส่วนคำว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นที่มีความหมายเชิงปฏิบัติได้

2. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการ ซึ่งหมายถึง ต้องมีกลไกสิ่งแวดล้อมควบคุม และมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างมีแบบแผน กล่าวคือ ต้องมีจุดเริ่มต้นและลงท้าย มีกลไกควบคุมด้วยเหตุดังนั้น การจัดการสิ่งแวดล้อมจึงสามารถยอมรับได้ในทางปฏิบัติและเป็นไปตามหลักการวิทยาศาสตร์ทุกประการ

3. การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นเสมือนแผนงานในการดำเนินการทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งการกำหนดแผนงานนี้จะต้องครอบคลุมนโยบาย มาตรการ แผนงาน และโครงการ หรือแผนปฏิบัติ (Action Plan) ที่มีขั้นตอนและกลไกควบคุมให้แผนงานดำเนินไปได้

4. การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในระบบสิ่งแวดล้อม โดยต้องยึดหลักและวิธีการอนุรักษ์วิทยาซึ่งผู้ให้ต้องตระหนักดีว่าต้องมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับมวลมนุษยชาติตลอดไปในปริมาณที่เพียงพอ คุณภาพเป็นไปตามความต้องการและเวลาที่ต้องการมีให้ได้ นอกจากนี้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต้องไม่ให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ยอมให้เกิดให้น้อยที่สุดหรือเกิดได้ตามความสามารถของธรรมชาติที่จะช่วยตัวเองได้เท่านั้น ถ้าเกินกว่านี้แล้วจะเกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมได้กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การจัดการสิ่งแวดล้อม คือ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขั้นแผนปฏิบัติหรือวิธีการอนุรักษ์มาประยุกต์ใช้ กล่าวคือ มีแผนการใช้และดำเนินการต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีกำหนดไว้อย่างมีขั้นตอนและมีกลไกในการควบคุม

5. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางหนึ่งของนิเวศพัฒนาปฏิบัติหรือพัฒนาแบบยั่งยืน กล่าวคือ การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นหลักการที่เปิดโอกาสให้ใช้ทรัพยากรได้ แต่ไม่ให้คุณค่าทางนิเวศวิทยาสูญเสียไป หมายถึง การนำทรัพยากรมาใช้ในนั้นต้องอยู่ในวิสัยต้องธรรมชาติจะช่วยธรรมชาติให้ฟื้นฟูตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าเกินความสามารถของธรรมชาติแล้วปัญหาของเสียมีมากเกินไปจนกลายเป็นมลพิษสิ่งแวดล้อมก็จะมีมากตามอย่างที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

6. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นหลักการและแผนปฏิบัติให้ผู้บริหารใช้ดำเนินงานตั้งแต่เริ่มโครงการและดำเนินโครงการ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมมีกลไกที่กำกับกระบวนการและแผนงานการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม นักบริหารสามารถจะทราบแนวความคิดและแนวดำเนินงานอย่างมีขั้นตอนดังกล่าวก่อนจึงนำไปตัดสินใจได้

มนัส สุวรรณ (2540) กล่าวว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ร่วมกัน การใช้ศาสตร์ทั้งสองแขนงนี้สามารถทำให้การจัดการหรือการดำเนินการต่อสิ่งแวดล้อมหนึ่งๆ หรือมากกว่าหนึ่งที่อยู่รวมกันให้อยู่ได้และสร้างผลิตผลได้ โดยปราศจากการเกิดความเสื่อมโทรม แม้ว่าจะเป็นที่เข้าใจอย่างดีแต่ถ้าขาดศิลปะแล้วอาจทำให้เกิดปัญหาได้ที่สำคัญยิ่งก็คือ การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นสาขาของศาสตร์แขนงหนึ่งที่อาศัยสหสาขาวิชาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญ และทักษะในการที่มนุษย์จะมีส่วนพัวพันกับสิ่งแวดล้อม โดยมีให้สิ่งแวดล้อมเกิด

ปัญหาแต่อย่างใด หวังให้มนุษย์ได้มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใช้ตลอดเวลา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ประสบความสำเร็จ ประเด็นสำคัญมีได้อยู่ที่การจัดการสิ่งแวดล้อม แต่อยู่ที่จัดการมนุษย์ โดยปกติปัญหาสิ่งแวดล้อมหากเกิดขึ้นตามสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติจะมีการปรับฟื้นคืนสภาพได้เองโดยมนุษย์ไม่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องและใช้เวลาค่อนข้างสั้น ตรงกันข้ามสำหรับปัญหาสิ่งแวดล้อมหากเกิดขึ้นจากการกระทำโดยน้ำมือของมนุษย์ มักจะเป็นสภาพปัญหาที่มีความรุนแรง การบำบัดฟื้นฟูก็ทำได้ยากและโดยปกติจะใช้ระยะเวลาในการฟื้นฟูให้คืนสภาพดังเดิมได้ค่อนข้างยาวนานและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูง ประเด็นที่กล่าวนี้ไม่ได้มีความต้องการที่จะชี้ให้เห็นเพียงว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต้องอาศัยการจัดการทั้งตัวมนุษย์และสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังต้องการเน้นให้เห็นความสำคัญเป็นพิเศษที่การจัดการมนุษย์หากเราไม่สามารถจัดการมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของจิตสำนึก ความตระหนัก ความรู้สึก รับผิดชอบต่อสมบัติสาธารณะและส่วนรวม หรือความห่วงใยในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้แล้ว ก็อย่าหวังเลยว่าจัดการสิ่งแวดล้อมจะบังเกิดผล หลักการอีกประการหนึ่งที่ขอเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน คือ การมีส่วนร่วมของทุกคน หลักการนี้อยู่บนพื้นฐานของความจริงที่ว่ามนุษย์ทุกคนบนพื้นโลกต่างล้วนได้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น แม้จะมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไปแต่ละพื้นที่ ดังนั้น เมื่อมีปัญหาใดเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมแม้เราจะมิได้เป็นผู้สร้างหรือผู้ก่อให้เกิดปัญหาโดยตรง เราก็ควรต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการแก้ปัญหาดังกล่าวด้วย ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง โลกเรามีเพียงหนึ่ง (One World) ผลกระทบที่เกิดบนพื้นโลก ณ ที่ใดก็ตามย่อมมีผลกระทบส่งต่อกันไปทั่วโลก การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมบนพื้นโลกจะทำได้ในลักษณะของกรรมใดใครก่อนนั้นก็แก้ปัญหาเองต่อไปไม่ได้อีกแล้วทุกคนต้องร่วมมือร่วมแรงและร่วมใจกัน เพื่อจรรโลงโลกของเราซึ่งมีเพียงหนึ่งเดียวนี้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืนตลอดไป และหลักการประการสุดท้ายสำหรับการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน คือ การใช้วิธีการจัดการแบบบูรณาการ

ราตรี ภาวรา (2540) กล่าวว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management) ในความหมายของนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก็คือ การดำเนินเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์โดยไม่มีผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อจะได้มีทรัพยากรใช้ตลอดไปหรือการกำหนดกิจกรรมในการนำทรัพยากรมาใช้

ประยูร วงศ์จันทร์ (2555) สิ่งแวดล้อม คือ ทุกสรรพสิ่งในสากลโลกไม่ว่าจะเป็นสิ่งใดก็ตามที่เป็นสิ่งแวดล้อมทั้งนั้น สิ่งแวดล้อมแบ่งเป็นสองประเภท ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งทางชีวภาพและทางสังคมวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมแต่ละอย่างก็มีคุณสมบัติเฉพาะตัว ข้อนี้ทำให้สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อทุกสรรพชีวิตไม่ว่าจะเป็นด้านการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิต

วินโลว์ และก๊อบบี้ (Winslow & Gubby, 1976) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การพิจารณาตรวจสอบทรัพยากรในพื้นที่อย่างถี่ถ้วนแล้วตัดสินใจว่าจะทำอะไรที่ต้องการโดยมิให้เกิดอันตรายมากจนทำให้สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์อาศัยมีเหลืออยู่น้อยนิดต้องเสียไป

โจลลี่ (Jolly, 1978) กล่าวว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม คือ กระบวนการดำเนินตามความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมีส่วนร่วมให้ประโยชน์ตามความต้องการของมนุษย์ขั้นต่ำหรือมากกว่าในอนาคต

กล่าวโดยสรุป การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การอนุรักษ์ว่าเป็นการรู้จักใช้อย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด ยาวนานที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้ทั่วถึงกัน กล่าวโดยสรุป การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การนำทรัพยากรป่าไม้มาใช้อย่างฉลาดเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อมนุษย์มากที่สุด และก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุกด้าน หากมนุษย์รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด ก็จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศและเกิดความอยู่ดีมีสุขแก่ประชาชนในทุกๆ ด้าน

2.5 กฎหมายสิ่งแวดล้อม

2.5.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

อุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์ (2554) ได้ทำการศึกษาและสรุปความหมายของรัฐธรรมนูญกับการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมหลายประการ ตั้งแต่การรับรองสิทธิของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในการจัดการ การดูแลรักษา และการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยถือเป็นหน้าที่และแนวนโยบายของรัฐในอันที่จะต้องจัดการให้ประชาชนและชุมชนได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ในทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมนั้นได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมโดยรับรองสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร สาธารณะสิทธิ การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยการทำให้ประชาชนพิจารณา ตลอดจนสิทธิในการฟ้องหน่วยงานของรัฐที่ละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้ดำเนินการเพื่อการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นได้อีกด้วย ทั้งนี้ จำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามสิทธิที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้

สิทธิและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) สิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรา 66 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน หลักการของรัฐธรรมนูญในมาตรา 66 นี้เป็นการยอมรับบทบาทของชุมชนท้องถิ่น ศักยภาพความเข้มแข็ง และภูมิปัญญาของประชาชนในชุมชนในการมีสิทธิและอำนาจร่วมกับรัฐเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น อันเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดจากเดิมที่ได้กำหนดให้รัฐเป็นผู้บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศแต่เพียงลำพังตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมาในการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นจักต้องคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีกระบวนการในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของตนเองที่เป็นมาแต่อดีต อาทิ การจัดการป่าชุมชน การทำประมงพื้นบ้าน การทำเหมืองฝายของชุมชนในภาคเหนือ รวมทั้งประเพณีในการกำหนดความสัมพันธ์ที่มีต่อธรรมชาติในรูปแบบต่างๆ ซึ่งได้แก่ การบวชป่า และการสืบทอดของแม่น้ำ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีผลโดยตรงต่อการใช้ประโยชน์

การควบคุมดูแล การพัฒนาระบบ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างได้ผล หลักการดังกล่าวเป็นการยอมรับแนวคิดในเรื่อง สิทธิชุมชน (Community Right) ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันตามธรรมชาติของมนุษย์ตั้งแต่ในอดีต โดยเริ่มแรกมีการรวมกันเป็นกลุ่มคนที่อยู่ใกล้ชิดกัน และพัฒนาขึ้นเป็นชุมชน หมู่บ้าน และตำบลในที่สุดซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในมาตรา 64 ดังนี้

มาตรา 64 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ สิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 66 ข้างบนนี้ แบ่งออกได้เป็น 3 ประการ คือ

(1) สิทธิในการที่จะอนุรักษ์ฟื้นฟู จาริตประเพณี ภูมิปัญญาของท้องถิ่น รวมทั้ง ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2) สิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

(3) สิทธิในการที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ข้อสังเกตรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใช้คำว่า ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม แทนคำว่า ชุมชนท้องถิ่น ดังที่ได้ใช้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุคคลผู้มีอิทธิพลหรือนายทุน จากต่างถิ่นเข้าไปตั้งชุมชนขึ้นใหม่และขอใช้สิทธิในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นนั้นๆ

2) สิทธิของบุคคลในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีคุณภาพและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

มาตรา 67 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพและการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อ สุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนและจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์กรอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครองหลักการของรัฐธรรมนูญ

ในมาตรา 67 วรรคแรกนี้ เป็นการให้สิทธิแก่ปัจเจกบุคคลทั่วไปในอันที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งสิทธิในการมีส่วนร่วมกับชุมชนและรัฐในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมและพิทักษ์สิทธิดังกล่าวไว้ สิทธิในมาตรานี้มีพัฒนาการมาจากแนวความคิดในเรื่อง สิทธิในคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่ว่ามนุษย์นั้นมีสิทธิพื้นฐานในธรรมชาติที่ได้คุณภาพในแสงแดดที่ระยิบระยับในน้ำและอากาศที่บริสุทธิ์ในธรรมชาติ ป่าเขาที่สวยงาม และหลากหลายสิทธิในคุณภาพสิ่งแวดล้อมนี้ จึงมีความหมายจำกัดอยู่เพียงในสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเท่านั้นไม่รวมถึงสิ่งแวดล้อมอื่นๆ อาทิสิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรม ฯลฯ สิทธิของปัจเจกชนในการที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามมาตรานี้แบ่งออกได้ 3 ประการ คือ

- (1) สิทธิในการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพในสิ่งแวดล้อม
- (2) สิทธิในการได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทาง

ชีวภาพ

(3) สิทธิในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากจะได้ให้การรับรองสิทธิดังกล่าวข้างต้นแล้ว มาตรานี้ยังให้หลักประกันว่าสิ่งแวดล้อมที่ดีนั้นจะไม่ถูกทำลายลงอันเป็นผลมาจากโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยได้กำหนดให้เจ้าของโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อมมีหน้าที่ที่จะต้องทำการศึกษาและประเมินผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากโครงการหรือกิจกรรมนั้นเสียก่อน และโครงการหรือกิจกรรมเหล่านั้นจะต้องผ่านการพิจารณาและให้ความคิดเห็นประกอบโดยกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องจนมีข้อยุติเสียก่อนจึงจะสามารถดำเนินโครงการหรือกิจกรรมเหล่านั้นได้

ในมาตรา 67 วรรค 2 ระบุถึงขั้นตอนก่อนการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อม ไว้ดังนี้ ทำการศึกษาและประเมินผลกระทบโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้องค์กรอิสระซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบการตัดสินใจ นอกจากนี้

ในมาตรา 67 วรรค 3 ยังให้สิทธิแก่ชุมชนในการฟ้องร้องหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในกรณีที่ปรากฏว่าได้มีการปฏิบัติตามมาตรา 67 วรรค 1 และ วรรค 2 ซึ่งได้แก่ หน่วยงานราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้สิทธิในการฟ้องหน่วยราชการ คดีความนี้มีพัฒนาการจากแนวคิดที่ว่าคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นสมบัติร่วมกันของชุมชนและประชาชนที่ได้มอบหมายให้รัฐเป็นผู้ดูแลหากรัฐปฏิเสธหรือไม่สามารถกระทำหน้าที่ดังกล่าว ชุมชนหรือประชาชนผู้เป็นเจ้าของสิ่งแวดล้อมนั้นย่อมมีสิทธิฟ้องคดีเพื่อให้รัฐทำหน้าที่ดังกล่าวให้ถูกต้อง อาทิ การฟ้องเทศบาลเพื่อขอให้เพิกถอนใบอนุญาตก่อสร้างอาคารที่ขัดต่อกฎหมายก่อให้เกิดมลพิษในบริเวณที่ก่อสร้างตามกฎหมายควบคุมอาคารหรือการฟ้องหน่วยราชการที่ปฏิเสธสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร เป็นต้น สิทธิในการฟ้องคดีตามมาตรานี้เป็นสิทธิของชุมชนที่ได้รับความเสียหายจากปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่

ของผู้ฟ้องร้องที่จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหายที่ตนได้รับจากปัญหาของคุณภาพสิ่งแวดล้อมดังกล่าวนี้

มาตรา 57 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูลคำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว การวางแผนพัฒนาสังคมเศรษฐกิจการเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ หลักการของรัฐธรรมนูญในมาตรา 57 นี้เป็นการให้สิทธิแก่บุคคลหรือชุมชนท้องถิ่นที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการหรือกิจกรรมใดๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อม การดำรงชีวิต หรือส่วนได้เสียอันสำคัญของบุคคลหรือของชุมชนท้องถิ่นในการได้รับข้อมูล คำชี้แจงพร้อมทั้งเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตจัดทำโครงการหรือกิจกรรมเหล่านั้น สิทธิที่ว่านี้มีความเชื่อมโยงกับสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันเป็นสาระณะตามมาตรา 56 ในประการที่ว่า นอกจากการมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารอันเป็นสาระณะดังกล่าวแล้ว ประชาชนที่มีส่วนได้เสียยังมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นหรือท้วงติงการอนุญาตให้จัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย โดยมีข้อแตกต่างในประเด็นที่ว่าสิทธิตามมาตรา 56 เป็นสิทธิเฉพาะของผู้มีส่วนได้เสียหรือของชุมชนที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้น อาทิ สิทธิของประชาชนในชุมชนที่อาศัยอยู่ริมน้ำ ในกรณีที่มีโครงการจะจัดตั้งโรงงานกระดาษบริเวณริมน้ำดังกล่าว ในขณะที่สิทธิตามมาตรา 56 เป็นสิทธิของประชาชนทั่วไปในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะโดยที่บุคคลเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียในข้อมูลข่าวสารที่ว่านั้นแต่อย่างใด การใช้สิทธิของประชาชนตามมาตรา 57 จะกระทำผ่านกระบวนการการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า การทำประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นกระบวนการทางกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการหรือกิจกรรมใดๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือท้วงติงก่อนที่จะมีการอนุญาตในโครงการหรือกิจกรรมเหล่านั้น หลักการดังกล่าวมีขึ้นเพื่อตอบสนองต่อกระบวนการตัดสินใจของรัฐหรือของเจ้าของโครงการให้เป็นไปโดยรอบคอบและเป็นธรรม เป็นการรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ดำเนินโครงการ รัฐบาล และประชาชน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- (1) รวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะรวมทั้งผลประโยชน์ต่างๆ ที่พึงมีของทุกฝ่าย
- (2) จัดตั้งคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นที่เป็นอิสระและเป็นกลางซึ่งโดยทั่วไปจะมีจำนวนประมาณ 3 - 5 คน
- (3) แจกจ่ายข้อมูลข่าวสารของโครงการให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ตรวจสอบตามวิธีการและเงื่อนไขที่กำหนด

(4) รับลงทะเบียนข้อพิจารณาโดยผู้มีส่วนได้เสียแสดงความจำนงเข้าทำพิจารณาในประเด็นใดๆ โดยเฉพาะเจาะจง

(5) ผู้พิจารณาเข้าชี้แจงซักถามเสนอข้อมูลหลักฐานและความคิดเห็นของตนเป็นประเด็นๆ ไป การพิจารณาจักต้องกระทำโดยเปิดเผย เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีสิทธิรับฟังได้

(6) คณะกรรมการฯ จะประชุมและลงความเห็นในประเด็นต่างๆ ตามหลักฐานที่ปรากฏพร้อมหาข้อยุติในประเด็นที่ว่า ควรที่จะอนุมัติโครงการที่ว่านี้หรือไม่ หรือควรแก้ไขปรับปรุงส่วนหนึ่งส่วนใด หรือให้ระงับโครงการไว้ เพื่อทำการศึกษาเพิ่มเติมโดยประกาศผลดังกล่าวให้สาธารณชนได้รับทราบ การทำประชาพิจารณ์นั้นเป็นเพียงกระบวนการรวบรวมความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการเท่านั้น รัฐหรือเจ้าของโครงการยังเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจในขั้นสุดท้ายว่าควรที่จะดำเนินโครงการนั้นหรือไม่ ซึ่งในขั้นตอนสุดท้ายแล้วสิทธิของประชาชนที่จะได้รับในเรื่องการทำประชาพิจารณ์ยังขึ้นอยู่กับกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ อนึ่ง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ออกระเบียบกำหนดว่า ในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทุกฉบับจักต้องมีการจัดทำารรับฟังความคิดเห็นแนบไปด้วย

หน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) หน้าที่ของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรา 71 บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศรักษาผลประโยชน์ของชาติและปฏิบัติตามกฎหมาย

มาตรา 73 บุคคล มีหน้าที่รับราชการทหารช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ เสียภาษีอากรช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรมพิทักษ์ปกป้องและสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติหลักการของรัฐธรรมนูญในมาตรา 73 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลักการดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากแนวความคิดในเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ประชาชนควรมีส่วนร่วมทั้งในแง่ของการมีสิทธิที่จะได้ใช้ประโยชน์และในแง่ของการมีหน้าที่ที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน ผลของการกำหนดให้เป็นหน้าที่ดังกล่าวทำให้รัฐสามารถที่จะบังคับให้ประชาชนกระทำการหรืองดเว้นการกระทำที่อาจเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งหากฝ่าฝืนก็จะได้รับโทษทั้งในทางอาญาและในบางกรณีอาจต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมที่เสียไป เช่น ในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติห้ามมิให้มีการล่าหรือทำการค้าสัตว์ป่าที่กำลังตกอยู่ในอันตรายใกล้จะสูญพันธุ์และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2522 มีบทบัญญัติกำหนดให้เจ้าของโรงงานต้องทำการบำบัดน้ำเสียจากโรงงานก่อนปล่อยออกสู่แหล่งรองรับตามธรรมชาติ เป็นต้น

2) หน้าที่ของรัฐในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรา 85 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

(1) จัดให้มีการวางผังเมืองพัฒนาและดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

(2) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล

(3) ส่งเสริมบำรุง รักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน หลักการของรัฐธรรมนูญใน มาตรา 85 นี้ได้ถูกบัญญัติไว้ใน หมวด 5 ซึ่งเป็นหมวดที่ว่าด้วย แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เป็นการยอมรับบทบาทของชุมชนและประชาชนในการมีส่วนร่วมกับรัฐ เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการ ดังต่อไปนี้

(3.1) สงวนบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ

(3.2) ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ

(3.3) ส่งเสริมบำรุงรักษาและคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการ

พัฒนาที่ยั่งยืน

(4) ควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพ อนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน เป็นที่น่าสังเกตว่าในกรณีที่รัฐไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดไว้ในมาตรานี้ประชาชนจะสามารถใช้สิทธิฟ้องร้อง เพื่อให้มีการปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวได้หรือไม่ เมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 75 บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางในการตรากฎหมาย และการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่ามาตรานี้มีไว้เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางในการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศเท่านั้น โดยทั่วไปการใช้สิทธิฟ้องคดีหน่วยงานของรัฐ กฎหมายได้กำหนดไว้โดยเฉพาะได้แก่ ตามมาตรา 67 วรรค 32 กรณีที่หน่วยงานนั้นๆ ละเว้นการปฏิบัติให้เป็นไปตามสิทธิของการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมและสิทธิในการตรวจสอบหน่วยงานของรัฐในการจัดทำโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและตามมาตรา 67 วรรค 3 กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐละเว้นการกระทำตามหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญกล่าวโดยสรุปการใช้สิทธิฟ้องคดีจะต้องเป็นกรณีที่ประชาชนถูกปฏิเสธสิทธิตามรัฐธรรมนูญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนกรณีตามมาตรา 85 นี้เป็นบทกำหนดหน้าที่ของรัฐ มิใช่สิทธิของประชาชนหากมีการปฏิเสธการปฏิบัติหน้าที่ก็ไม่น่าที่จะก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องคดีต่อหน่วยงานของรัฐดังกล่าวนี้ได้แต่อย่างใดนอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังมีบทบัญญัติที่กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดินเพื่อการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องทำการจัดสรรให้เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดังกล่าวอย่างทั่วถึงและคุ้มค่าปรากฏตามมาตรา 85 (1) บัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศโดยให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและกำหนดมาตรฐานการใช้

ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

3) หน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรา 290 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นการยอมรับบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เป็นการส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีอิสระในการจัดการทรัพยากรดังกล่าวให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ อย่างแท้จริงมากขึ้นกว่าในอดีต ที่การจัดการมักเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ในระดับภูมิภาคที่ดำเนินการตามนโยบายที่ถูกกำหนดมาจากส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ มาตรานี้ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล และองค์กรบริหารส่วนตำบล มีอำนาจออกกฎหมายเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ดังนี้

(1) การจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

(2) การเข้าไปมีส่วนในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

(3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ หลักการของรัฐธรรมนุญที่ให้อำนาจองค์กรท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดการสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นได้เองตามมาตรานี้ มีพัฒนาการมาจากแนวความคิดที่ให้องค์กรดังกล่าวมีอิสระในการปกครองตนเอง ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในมาตรา 281 ที่ว่ารัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและในมาตรา 282 การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นและมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจนสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม และจะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้มิได้และในมาตรา 283 ที่ว่ามีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหารการจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย บทบัญญัติเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นบทเสริมที่ช่วยให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นมีความอิสระชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมาในอดีต ได้แก่ แนวความคิดในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ไม่ตรงกันของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งได้แก่ รัฐ ประชาชน และชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากสภาพของปัญหาที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่ และโอกาสในการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น จึงได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ขึ้น

เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว โดยมีหลักการและวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก เพื่อควบคุมและแก้ไขภาวะมลพิษของสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ประการที่สอง เพื่อเป็นการสงวนดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และในประการสุดท้าย เพื่อให้ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับภาครัฐ ซึ่งได้แก่ ภาครัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม องค์กรพัฒนาเอกชน ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนทั่วไป โดยให้สิทธิทั้งแก่ปัจเจกบุคคลและชุมชน รวมทั้งท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรดังกล่าวผ่านกระบวนการรับรู้และตัดสินใจของประชาชนหรือการทำประชาพิจารณ์และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในโครงการหรือกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมรวมทั้งให้สิทธิแก่ประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นสาธารณะเพื่อตรวจสอบการทำงานของรัฐในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐและองค์กรปกครองท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน รวมทั้งให้สิทธิแก่ประชาชนในการฟ้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทุกระดับให้ดำเนินการตามหน้าที่ในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หากปรากฏว่ามีได้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามสิทธิดังกล่าวข้างต้น ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น การอาศัยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแต่เพียงลำพังไม่สามารถที่จะจัดการหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายทั้งในระดับนโยบายและในระดับปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมมารองรับซึ่งในปัจจุบันได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ อาทิ กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ อากาศ พลังงาน ป่าไม้ และสัตว์ป่า เป็นต้น เหล่านี้ย่อมจะทำให้การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพผลสม ดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

2.5.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559)

คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555) ได้กำหนดเรื่องยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ ขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ สร้างภูมิคุ้มกันและเตรียมความพร้อมในการรองรับและปรับตัวต่อผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีแนวทางสำคัญดังนี้

1) อนุรักษ์ฟื้นฟูและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยการคุ้มครอง ป้องกัน รักษา ฟื้นฟู พื้นที่ป่าไม้และเขตอนุรักษ์ พัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการจัดการองค์ความรู้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนและพัฒนาประสิทธิภาพ บริหารจัดการปรับปรุงการบริหารจัดการที่ดิน ทั้งระบบกระจายการถือครองที่ดินให้เกิดความเป็นธรรม เร่งรัดพัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพดิน เพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตผลผลิตทางการเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร วางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เร่งรัดการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ เพื่อสนับสนุนความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน และลดปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง ได้อย่างยั่งยืน พัฒนาปรับปรุงและฟื้นฟูแหล่งน้ำ เพื่อเพิ่ม

ปริมาณต้นน้ำในแหล่งน้ำที่มีศักยภาพในการกักเก็บน้ำเพื่อสนับสนุนการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร และพลังงานแก่ประเทศ พัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่าและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการอนุรักษ์ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

2) ปรับกระบวนการพัฒนาศักยภาพและขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

โดยปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคขนส่งเพื่อลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก พัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เน้นการวางผังเมืองที่ผสมผสานวัฒนธรรมสังคมระบบนิเวศเข้าด้วยกัน ปรับพฤติกรรมผู้บริโภคสู่สังคมคาร์บอนต่ำที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3) พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรมอย่างบูรณาการ

โดยพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและส่งเสริมสิทธิชุมชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมและพัฒนาศักยภาพของ ท้องถิ่นและชุมชน ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและ สังคม และบังคับใช้อย่างเสมอภาคเป็นธรรม

2.5.3 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พุทธศักราช 2504

สำนักอุทยานแห่งชาติ (2548) กล่าวถึง พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดบทบาท อำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบของนโยบาย มีสาระสำคัญ ดังนี้

มาตรา 16 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

- 1) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า
- 2) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่ง งามไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น
- 3) นำสัตว์ออกไป หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่สัตว์
- 4) ทำด้วยประการใดให้เป็นอันตรายหรือให้เสื่อมสภาพแก่ดิน หิน กรวดหรือทราย
- 5) เปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย บึง ท่วมทันหรือเหือดแห้ง
- 6) ปิดหรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบก
- 7) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งกล้วยไม้ น้ำผึ้ง ครั่ง ถ่านไม้ เปลือกไม้ หรือมูลค้างคาว
- 8) เก็บหรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่ ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้
- 9) นำยานพาหนะเข้าออกหรือขับขี่ยานพาหนะในทางที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้น แต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- 10) นำอากาศยานขึ้นลงในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจาก พนักงานเจ้าหน้าที่
- 11) นำหรือปล่อยปศุสัตว์เข้าไป

12) นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไปเว้นแต่จะปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยอนุมัติของรัฐมนตรี

13) เข้าไปดำเนินกิจการใดๆ เพื่อหาผลประโยชน์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

14) ปิดประกาศ โฆษณา หรือขีดเขียนในที่ต่างๆ

15) นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์หรืออาวุธใดเข้าไปเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และปฏิบัติตามเงื่อนไข ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้อนุญาตนั้นกำหนดไว้

16) ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิดซึ่งวัตถุระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง

17) ส่งเสียงอื้อฉาวหรือกระทำการอื่นอันเป็นการรบกวนหรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่คนหรือสัตว์

18) ทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งต่างๆ ในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น

19) ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิง

มาตรา 7 ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำให้หลักเขตป้ายหรือเครื่องหมายอื่นๆ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีตามพระราชบัญญัตินี้ เคลื่อนที่ ลบเลือน เสียหาย หรือไร้ประโยชน์

มาตรา 18 บุคคลซึ่งเข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้สั่งให้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยอนุมัติของรัฐมนตรี

มาตรา 19 บทบัญญัติในมาตรา 16 และมาตรา 17 มิให้ใช้บังคับแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการไปเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ หรือการศึกษา หรือวิจัยทางวิชาการ หรือเพื่ออำนวยความสะดวกในการทัศนจาร หรือการพักผ่อน หรือเพื่ออำนวยความสะดวก หรือให้ความรู้แก่ประชาชน ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยอนุมัติของรัฐมนตรี

มาตรา 20 การจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 21 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 16 ออกจากเขตอุทยานแห่งชาติหรืองดเว้นการกระทำใดๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติ

มาตรา 22 ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้เป็นเหตุให้มีสิ่งปลูกสร้างขึ้นใหม่หรือมีสิ่งอื่นใดในอุทยานแห่งชาติผิดไปจากสภาพเดิม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำลายหรือรื้อถอนสิ่งนั้นๆ ออกไปให้พ้นอุทยานแห่งชาติหรือทำให้สิ่งนั้นๆ กลับคืนสู่สภาพเดิมแล้วแต่กรณี ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามหรือถ้าไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่อุทยานแห่งชาติพนักงานเจ้าหน้าที่จะกระทำการดังกล่าวแล้วอย่างใดอย่างหนึ่งเสียเองก็ได้ตามสมควรแก่กรณี และผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการเสียเองนั้น

หมวด 4 เบ็ดเตล็ด

มาตรา 23 ถ้าเห็นเป็นการสมควรให้ประชาชนชำระเงินอันเนื่องในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ให้บริการหรือให้ความสะดวกต่างๆ ในอุทยานแห่งชาติ หรือให้บุคคลใดเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทน สำหรับการที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินกิจการ หรือพักผ่อนอยู่ในอุทยานแห่งชาติ

อธิบดีมีอำนาจกำหนดอัตราและวางระเบียบเกี่ยวกับการเก็บค่าบริการค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนดังกล่าวได้ ทั้งนี้โดยอนุมัติของรัฐมนตรี เงินที่เก็บได้ตามวรรคก่อน เงินที่มีผู้บริจาคเพื่อบำรุงอุทยานแห่งชาติ เงินค่าปรับที่พนักงานเจ้าหน้าที่เปรียบเทียบตามมาตรา 28 และเงินรายได้อื่นๆ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีอากรใดๆ และเก็บรักษาไว้ใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด โดยอนุมัติของรัฐมนตรี

2.5.4 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2507

สำนักอุทยานแห่งชาติ (2552) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2507 และได้สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

หมวด 2 การควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ

มาตรา 14 ในเขตป่าสงวนแห่งชาติห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครอง ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติเว้นแต่

(1) ทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามมาตรา 15 เข้าทำประโยชน์ หรืออยู่อาศัยตามมาตรา 16 มาตรา 16 ทวิ หรือมาตรา 16 ตรี กระทำการตามมาตรา 17 ใช้ประโยชน์ตามมาตรา 18 หรือกระทำการตามมาตรา 19 หรือ มาตรา 20

(2) ทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้มาตรา 14 แก่ไขโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528

มาตรา 15 การทำไม้หรือการเก็บหาของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ให้กระทำได้เมื่อได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ประกาศอนุญาตไว้เป็นคราวๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแห่งหนึ่งแห่งใดโดยเฉพาะ การอนุญาตให้เป็นไปตามแบบ ระเบียบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 16 อธิบดีโดยอนุมัติรัฐมนตรีมีอำนาจอนุญาตให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) การเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติคราวละไม่น้อยกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 30 ปี ในกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตเป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณจะอนุญาตโดยให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่เห็นสมควรก็ได้

(2) การเข้าทำประโยชน์เกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่คราวละไม่เกิน 10 ปี โดยให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องขอรับใบอนุญาตเก็บหาของป่าและไม่ต้องเสียค่าภาคหลวงของป่าตามพระราชบัญญัตินี้ สำหรับ แร่ ดินขาว หรือหิน แล้วแต่กรณีการขออนุญาต และการอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี

มาตรา 16 ทวิ ในกรณีที่ป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมดหรือบางส่วนมีสภาพเป็นป่าไร่ร้าง เก่าหรือทุ่งหญ้า หรือเป็นป่าที่ไม่มีไม้ค่าขึ้นอยู่เลย หรือมีไม้มีค่าที่มีลักษณะสมบูรณ์เหลืออยู่เป็นส่วนน้อยและป่านั้นยากที่จะกลับฟื้นคืนดีตามธรรมชาติ ทั้งนี้โดยมีสภาพตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีให้ถือว่าป่าสงวนแห่งชาติในบริเวณดังกล่าวเป็นป่าเสื่อมโทรม ถ้าทางราชการมีความจำเป็นต้องปรับปรุงฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรม ให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดเขตป่าเสื่อมโทรมทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ

ถ้าบุคคลใดได้เข้าทำประโยชน์ หรืออยู่อาศัยในเขตดังกล่าวอยู่แล้วจนถึงวันที่ประกาศกำหนดตามวรรคสอง

(1) เมื่อบุคคลดังกล่าวร้องขอและอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเห็นว่าบุคคลนั้นยังมีความจำเป็นเพื่อการครองชีพอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้บุคคลดังกล่าวทำประโยชน์และอยู่อาศัยต่อไปในที่ที่ได้ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยอยู่แล้วนั้นได้ แต่ต้องไม่เกิน 20 ไร่ ต่อหนึ่งครอบครัว และมีกำหนดเวลาคราวละไม่น้อยกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 30 ปี ทั้งนี้โดยได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับคราวแรก คราวต่อไปต้องเสียค่าธรรมเนียม

(2) บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตตาม

(2.1) อาจขออนุญาตปลูกป่าหรือไม้ยืนต้น ในที่ที่ดินเคยทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติเพิ่มเติมจากที่ได้รับอนุญาตแล้ว โดยพิสูจน์ให้เห็นว่าตนมีความสามารถและมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จะปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นตามที่ขอเพิ่มนั้นได้ อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย มีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้ปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นได้แต่ต้องไม่เกิน 35 ไร่ ต่อหนึ่งครอบครัว และมีกำหนดเวลาคราวละไม่น้อยกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 30 ปี และต้องเสียค่าธรรมเนียมตามที่กฎหมายกำหนดไว้ การได้รับอนุญาตตามวรรคสาม มิให้ถือว่าเป็นการได้มาซึ่งสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินให้บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตตามวรรคสาม (1) และ (2) ได้รับยกเว้นค่าภาคหลวงและค่าบำรุงป่าสำหรับไม้ที่ได้ปลูกขึ้นพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ภายในที่ดินที่ได้รับอนุญาต บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตต้องใช้ประโยชน์ในที่ดินตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในระเบียบที่อธิบดีกำหนด และจะให้บุคคลอื่นนอกจากบุคคลในครอบครัวเข้าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวมิได้ ในกรณีที่บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตละทิ้งไม่ทำประโยชน์หรือไม่อยู่อาศัยในที่ดินที่ได้รับอนุญาตติดต่อกันเกินระยะเวลา 2 ปี หรือยินยอมให้บุคคลอื่นนอกจากบุคคลในครอบครัวเข้าทำประโยชน์หรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในระเบียบที่อธิบดีกำหนด ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเพิกถอนการอนุญาตนั้น มาตรา 16 ทวิ เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ มาตรา 16 ตร ในกรณีที่บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตตามมาตรา 16 ทวิ ถึงแก่ความตายให้บุคคลในครอบครัวซึ่งอาศัยอยู่กับผู้ได้รับอนุญาตมีสิทธิอยู่อาศัยหรือทำประโยชน์ในที่ดินนั้นต่อไปได้ แต่ไม่เกิน 180 วัน นับแต่วันที่ผู้ได้รับอนุญาตถึงแก่ความตาย ถ้าสามีภรรยาบุตรคนหนึ่งคนใดหรือบุคคลในครอบครัวซึ่งอาศัยอยู่กับผู้ได้รับอนุญาตและผู้ได้รับอนุญาตได้ระบุไว้เป็นหนังสือตามแบบที่อธิบดีกำหนดให้เป็นผู้สืบสิทธิและหน้าที่ของตนประสงค์จะอยู่อาศัยหรือทำประโยชน์ในที่ดินนั้นต่อไป ให้ยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ผู้ได้รับอนุญาตถึงแก่ความตาย เมื่อได้ยื่นคำขออนุญาตตามวรรคสองแล้ว ให้บุคคลตามวรรคหนึ่ง อยู่อาศัยหรือทำประโยชน์ต่อไปได้ตามที่อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายอนุญาต

มาตรา 17 เพื่อประโยชน์ในการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ อธิบดีมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือแก่กระทรวง ทบวง กรม หรือบุคคลอื่นใด ให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี และเมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรจะสั่งยกเว้นค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง และค่าบำรุงป่า ก็ได้

มาตรา 18 อธิบดีมีอำนาจออกระเบียบการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การเข้าไป การผ่าน หรือการใช้ทาง

(2) การนำหรือปล่อยสัตว์เลี้ยงเข้าไป ตามระเบียบตามวรรคหนึ่งจะใช้บังคับในเขตป่าสงวนแห่งชาติแห่งใด ให้ประกาศ ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน และที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ในท้องที่ที่ป่าสงวนแห่งชาติแห่งนั้นตั้งอยู่

มาตรา 19 เพื่อประโยชน์ในการควบคุม ดูแลรักษาหรือบำรุง ป่าสงวนแห่งชาติ อธิบดีมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้

มาตรา 20 ในกรณีป่าสงวนแห่งชาติแห่งใดมีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรม ตามมาตรา 16 ทวิ ให้อธิบดีโดยอนุมัติรัฐมนตรีมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดทำการบำรุงป่าหรือปลูกสร้างสวนป่าหรือไม่ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรมได้ ภายในระยะเวลาและตามเงื่อนไขที่กำหนดในหนังสือ อนุญาตแต่ในกรณีที่จะอนุญาตให้เกิน 2,000 ไร่ ต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอาจกำหนดให้ผู้รับอนุญาตเสียค่าตอบแทนให้แก่รัฐบาลได้ตามจำนวนที่เห็นสมควรโดยประกาศของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.5.5 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พุทธศักราช 2535

สำนักอุทยานแห่งชาติ (2552) ได้กล่าวถึง พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 โดยสรุปสาระสำคัญดังนี้

มาตรา 33 เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัย เพื่อรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่าก็ให้กระทำได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ที่ดินที่กำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่านั้น ต้องเป็นที่ดินที่มีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินของบุคคลใด ซึ่งมีใช้ทบวงการเมือง

มาตรา 34 การขยายหรือการเพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนให้กระทำได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและในกรณีที่มีใช้เป็นการเพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทั้งหมด ให้มีแผนที่แสดงเขตที่เปลี่ยนแปลงไปแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว

มาตรา 35 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีหลักเขตและป้าย หรือเครื่องหมายอื่นแสดงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าไว้ตามสมควร เพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

มาตรา 36 ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือมิใช่ หรือเก็บ หรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่า เว้นแต่จะกระทำการเพื่อการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการและได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา 37 นอกจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานอื่นใดซึ่งต้องเข้าไปปฏิบัติการตามหน้าที่ ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 38 ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้ามมิให้ผู้ใดยึดถือ หรือครอบครองที่ดิน หรือปลูก หรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือตัดโค่น แผ้วถาง เผา หรือทำลายต้นไม้ หรือพฤษชาติอื่น หรือขุดหาแร่ ดินหิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์ หรือสัตว์ป่า หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำใน

ลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมท้น เหือดแห้ง เป็นพิษหรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่ากรณีที่มีความจำเป็น ต้องปฏิบัติการเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองดูแลรักษาหรือบำรุงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อการ เพาะพันธุ์การศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการเพื่ออำนวยความสะดวกในการให้การศึกษาหรือการพักอาศัย หรืออำนวยความสะดวกปลอดภัยหรือให้ความรู้แก่ประชาชน ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้พนักงาน เจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้หรือกรมประมงแล้วแต่กรณีกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในเขต รักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้ ทั้งนี้ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา 39 การจัดการกับไม้หรือพฤษชาติอื่นที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตัด โคน หรือ แฉ้วถาง ตามมาตรา 38 วรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

มาตรา 40 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งประจำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามีอำนาจสั่งให้ ผู้ฝ่าฝืน มาตรา 38 วรรคหนึ่ง ออกจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรืองดเว้นการกระทำใดๆ อันเป็นการ ฝ่าฝืน มาตรา 38 วรรคหนึ่ง ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

มาตรา 41 ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือมิใช่ หรือเก็บ หรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่าในบริเวณวัด หรือในบริเวณสถานที่ที่จัดไว้เพื่อ ประชาชนใช้เป็นที่พักผ่อนพิศกรรมทางศาสนา

มาตรา 42 บริเวณสถานที่ที่ใช้ในราชการหรือใช้เพื่อการสาธารณะประโยชน์หรือ ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันแห่งใด รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจะกำหนดให้เป็น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใดก็ได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อได้มีประกาศของ รัฐมนตรีกำหนดเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใดแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

- (1) ล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทนั้น
- (2) เก็บหรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่า ซึ่งห้ามมิให้ล่า
- (3) ยึดถือครอบครองที่ดิน หรือตัด โคน แฉ้วถาง เผา ทำลาย ตันไม้ หรือพฤษชาติ อื่น หรือขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือเปลี่ยนแปลง ทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมท้น เหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือ จากอธิบดี หรือเมื่ออธิบดีได้ประกาศอนุญาตไว้เป็นคราวๆ ในเขตห้ามล่าแห่งหนึ่งแห่งใด โดยเฉพาะ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานอื่นใดมีความจำเป็นต้องปฏิบัติการตามกฎหมายหรือ ปฏิบัติการเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานนั้น ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

2.5.7 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2546

สำนักอุทยานแห่งชาติ (2552) ได้กล่าวถึง พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2546 ดังนี้

มาตรา 3 ผู้ใดมิไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง โดยยังมิได้รับอนุญาตโดยชอบ ด้วยกฎหมายหากมาแจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครอง ของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 120 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นประสงค์จะเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไปให้ พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพการเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองของผู้นั้นว่าอยู่ในสภาพอันสมควรและ

ปลอดภัยแก่สัตว์นั้นเพียงใด หากเห็นว่าสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นได้รับการเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่ในสภาพอันสมควรและปลอดภัย ให้อธิบดีอนุญาตให้ผู้นั้นครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไปได้ โดยออกใบอนุญาตครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราวให้ไว้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ใบอนุญาตดังกล่าวให้มีอายุเพียงเท่าอายุของสัตว์ป่าคุ้มครองนั้น ผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดว่าด้วยการเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองที่รัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ และเมื่อสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นตายหรือเพิ่มจำนวนขึ้นโดยการสืบพันธุ์ ผู้รับใบอนุญาตต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มีการเพิ่มจำนวนหรือตาย หากผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้น ไม่ประสงค์จะเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไปหรือเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบตามวรรคสองแล้วเห็นว่าสัตว์ป่าคุ้มครองนั้น ไม่อาจได้รับการเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่ในสภาพอันสมควรและปลอดภัยได้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองจำหน่ายสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นให้แก่ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้ง และดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะตาม มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติสวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 หรือจำหน่ายสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตาม มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติสวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ให้แก่ผู้รับใบอนุญาตเพาะพันธุ์ตาม มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติสวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ให้เสร็จสิ้นภายใน 120 วัน นับแต่วันที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือวันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตจากอธิบดีแล้วแต่กรณี และเมื่อสิ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วยังมีสัตว์ป่าคุ้มครองเหลืออยู่เท่าใดให้สัตว์ป่าคุ้มครองนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งมอบสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นให้แก่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชหรือกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หรือกรมประมง แล้วแต่กรณีเพื่อนำไปดำเนินการ ทั้งนี้ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ แบบและวิธีการแจ้งและการออกใบอนุญาตให้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราว ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 61 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่ในปัจจุบันมีผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจำนวนมากที่ไม่ได้นำสัตว์ป่าคุ้มครองมามอบให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 66 หรือไม่ได้มาแจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าคุ้มครองตามมาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติสวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมดูแลให้ผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขของการครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองได้สมควรกำหนดให้ผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมาแจ้งการครอบครองและขออนุญาตมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าวต่อเจ้าหน้าที่ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่ต้องรับโทษจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สรุป กฎหมายสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาศัยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแต่เพียงลำพังไม่สามารถที่จะจัดการหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีกฎหมายทั้งในระดับนโยบายและในระดับปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมมารองรับ

ซึ่งในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในด้านป่าไม้ด้านอุทยานแห่งชาติ และสัตว์ป่า เหล่านี้ย่อมจะทำให้การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 การตั้งอุทยานแห่งชาติ

แนวความคิดในการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของโลก สำนักอุทยานแห่งชาติ (2552) ระบุว่าประมาณ 100 กว่าปีมาแล้ว ในประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากช่วงเวลานั้นได้มีการสำรวจ และบุกเบิกดินแดนแห่งทางภาคตะวันตกของทวีปอเมริกาเหนือ เพื่อตั้งถิ่นฐานการขยายพื้นที่ เพาะปลูกและเพื่อความรู้อยู่ในดินแดนที่ยังไม่มีการบุกเบิก เหตุผลที่ผลักดันให้มีการสำรวจดังกล่าว คือ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรทำให้มีพื้นที่เพื่ออยู่อาศัยและพื้นที่เพาะปลูกมีผลผลิตน้อยลง การสำรวจและบุกเบิกดังกล่าว ส่งผลให้มีการค้นพบภูมิประเทศที่งดงามหลายแห่ง การตั้งถิ่นฐานและการเพาะปลูกในพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้น ทำให้พื้นที่ป่าลดลงอย่างมากประกอบกับแนวคิดที่ว่ามนุษย์ต้องอยู่ร่วมกับธรรมชาติ การทำลายธรรมชาติก็เท่ากับว่าเป็นการทำลายตัวมนุษย์ ได้จุดประกายให้มีการริเริ่มการสงวนแหล่งธรรมชาติขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2415 รัฐสภาสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติกฎหมายประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติขึ้น ซึ่งนับเป็นแห่งแรกของโลกที่มีการตรากฎหมายเพื่อการนี้ คือ กฎหมายฉบับลงวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2415 จัดตั้งอุทยานแห่งชาติ Yellowstone ในมลรัฐ Wyoming เนื้อที่ประมาณ 8,800 ตารางกิโลเมตร ซึ่งตรงกับสมัยที่ Abraham Lincoln เป็นประธานาธิบดี

แนวความคิดในการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย

สำนักอุทยานแห่งชาติ (2548) ได้เริ่มขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งนี้ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรไทยอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการพื้นที่เพื่อการเพาะปลูกเพิ่มเป็นเงาตามตัว ผลที่ติดตามมาคือ การหักล้างสภาพเปลี่ยนแปลงสภาพป่าเป็นไร่ นา ประกอบกับความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยี มีการใช้อาวุธที่ทันสมัยล่าสัตว์ป่าอย่างล้างผลาญ ทำให้สัตว์ป่าลดลงอย่างรวดเร็ว จนในที่สุดรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะด้านป่าไม้ และสัตว์ป่า จึงดำริให้มีการจัดตั้งสวนรุกขชาติ วนอุทยาน และอุทยานแห่งชาติ โดยกำหนดให้ป่าภูกระดึง จังหวัดเลย เป็นวนอุทยานแห่งแรกในปี พ.ศ. 2486

ในปี พ.ศ. 2502 ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้สั่งการให้กระทรวงเกษตร และกระทรวงมหาด ร่วมกันพิจารณากำหนดพื้นที่ป่าเพื่อจัดตั้งอุทยานแห่งชาติขึ้น คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาและลงมติเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2502 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติขึ้น เพื่อจัดทำโครงการและดำเนินงานเกี่ยวกับการสงวนและคุ้มครองทรัพยากร ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร เป็นประธานกรรมการ โดยตำแหน่ง และหัวหน้ากองบำรุงกรมป่าไม้ เป็นการเลขานุการ โดยตำแหน่ง และผลการประชุมของคณะกรรมการได้กำหนดให้คัดเลือกพื้นที่ป่า เพื่อจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติขึ้นรวม 14 แห่ง ได้แก่ ป่าดอยสุเทพ ป่าดอยอินทนนท์ ป่าดอยขุนตาล ป่าลานสาง ป่าน้ำหนาว ป่าทุ่งแสลงหลวง ป่าภูกระดึง ป่าภูพาน ป่าเขาใหญ่ ป่าเขาสระบาบ ป่าเขาคิชฌกูฏ ป่าเทือกเขาสลอบ ป่าเขาสามร้อยยอด และป่าเขาหลวง และต่อมาในปี พ.ศ. 2504 ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เมื่อวันที่ 22

กันยายน พ.ศ. 2504 โดยได้ประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นอุทยานแห่งแรกของประเทศไทย เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2505

กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยสำนักอุทยานแห่งชาติ ได้ดำเนินการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2505 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) รวมทั้งสิ้น 127 แห่ง เนื้อที่โดยประมาณ 38,856.54 ไร่ หรือ 62,171.17 ตารางกิโลเมตร

ประโยชน์ของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ

คณะกรรมการ (2530) ได้ระบุประโยชน์อันพึงได้รับจากพื้นที่คุ้มครองรวมทั้งอุทยานแห่งชาติ ไว้ดังนี้

1. เป็นตัวรักษาความสมดุลตามธรรมชาติของระบบสิ่งแวดล้อม
 2. เป็นแหล่งสร้างความมั่นคงให้แก่กระบวนการทางอุทกวิทยา
 3. ช่วยป้องกันการพังทลายของดินและการกัดเซาะผิวดิน
 4. เป็นตัวควบคุมสภาพภูมิอากาศ
 5. เป็นแหล่งสงวนรักษาทรัพยากรพันธุกรรม
 6. เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสรรพสิ่งที่มีชีวิตและการขยายพันธุ์
 7. เป็นแหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์และทดแทนได้
 8. เป็นสถานที่ที่ใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
 9. เป็นแหล่งสร้างงานและกระจายรายได้
 10. อำนวยประโยชน์ด้านการค้นคว้าวิจัย
 11. เป็นแหล่งให้การศึกษาและความรู้ต่างๆ
 12. อำนวยประโยชน์ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ
 13. เป็นตัวรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นที่อยู่อาศัย
 14. เป็นแหล่งสงวนคุณค่าทางประเพณีและวัฒนธรรม
 15. ช่วยสร้างความภาคภูมิใจ และเป็นมรดกทางสังคม
- วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งอุทยาน

สุระเดชชฎ์ เศรษฐมาส (2539) สำหรับวัตถุประสงค์การจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ มีดังนี้

1. เพื่อคุ้มครองพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติและมีสภาพทิวทัศน์ที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ เพื่อวัตถุประสงค์ด้านวิทยาศาสตร์ การศึกษาเรียนรู้ และนันทนาการ/การท่องเที่ยว
2. เพื่อคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพและกระบวนการทางนิเวศวิทยา
3. เพื่อควบคุมและจัดการการใช้ประโยชน์ของผู้มาเยือน ทั้งด้านการศึกษา การเรียนรู้ แร่บันดาลใจและนันทนาการในระดับที่สามารถคงความเป็นธรรมชาติหรือใกล้ความเป็นธรรมชาติได้
4. เพื่อกำจัดและปกป้องกันการใช้ประโยชน์การบุกรุกครอบครองพื้นที่เป็นอันตรายต่อวัตถุประสงค์ของการประกาศ
5. เพื่อคงไว้ซึ่งลักษณะทางนิเวศวิทยา ธรณีสัณฐานวิทยาและความงามซึ่งเป็นเหตุผลของการประกาศจัดตั้ง

นโยบายเกี่ยวกับการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ กองอุทยานแห่งชาติ (อ้างถึงใน ชัยยุทธคุณชมพู่, 2555) ต่อมาปี พ.ศ. 2534 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายอาณัติ อาภาภิรม)

ได้มีนโยบายให้กรมป่าไม้ดำเนินการจำแนกพื้นที่ป่าไม้ของชาติขึ้นมาใหม่โดยให้นำข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติชนิดอื่นมาประกอบในการพิจารณาด้วย ซึ่งคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติได้มีมติเมื่อคราวประชุม ครั้งที่1/2534 วันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2534 ให้กรมป่าไม้ดำเนินการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้เฉพาะในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติก่อน และได้มีนโยบายเกี่ยวกับการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ คือ การคัดเลือกพื้นที่ใดประกาศกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่

1. ทรัพยากรในพื้นที่นั้นต้องมีคุณค่าสูงควรแก่การรักษา จะต้องมีความพิเศษที่หายาก หรือมีปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เด่นเป็นเอกลักษณ์ มีพืชและสัตว์ที่น่าสนใจ มีพื้นที่ที่กว้างใหญ่เพียงพอที่จะรักษาสถานะทางนิเวศวิทยาของพืชและสัตว์ในพื้นที่ไว้ได้ ซึ่งตามหลักสากลกำหนดไว้ว่าควรมีพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 10 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,250 ไร่ และจะต้องเป็นพื้นที่เหมาะแก่การท่องเที่ยวพักผ่อนมีคุณค่าสูงคุ้มกับการลงทุนในด้านงบประมาณก่อสร้างและการดูแลรักษาทั้งปัจจุบันและอนาคต

2. ต้องคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก เพราะอุทยานแห่งชาติจัดตั้งขึ้นมาเพื่อประชาชนเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะประชาชนท้องถิ่น ประชาชนในประเทศ หรือประชาชนต่างประเทศ เนื่องจากอุทยานแห่งชาติถือว่าเป็นของคนทั่วโลก

3. การจัดตั้งใหม่ควรหลีกเลี่ยงความขัดแย้งในด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ เช่น การอยู่อาศัย การทำเหมืองแร่ เมื่อจะจัดตั้งอุทยานแห่งชาติขึ้นมาก็ต้องให้มีความคุ้มค่า อุทยานแห่งชาติและมีคุณค่าพอที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศน์

4. การจัดตั้งอุทยานแห่งชาติควรที่จะดำเนินการอย่างฉับไว เวลาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะต้องทำให้เรามีโอกาสได้อุทยานแห่งชาติที่มีคุณภาพ ถ้าดำเนินการช้าไปพื้นที่ก็จะได้คุณภาพหรือได้มาก็ดีอยู่คุณภาพ เนื่องจากธรรมชาติถูกทำลายไปมากแล้ว ฉะนั้นถ้าไม่รีบมาดำเนินการธรรมชาติก็จะถูกทำลายมากขึ้น ถูกรายล้อมยึดถือครอบครองมากขึ้น ทำให้เกิดความเสียหายรุนแรงหรืออาจถูกหน่วยงานยึดครองไปก่อน

ความหมายของอุทยานแห่งชาติ

สำนักอุทยานแห่งชาติ (2552) พระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ระบุว่า อุทยานแห่งชาติ หมายถึง ที่ดินซึ่งรวมทั้งพื้นที่ดินทั่วไป ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึงบาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และชายทะเล ที่ดินที่กำหนดให้เป็นอุทยาน ลักษณะที่ดินดังกล่าวเป็นที่สภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจและมีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดมิใช่ทบวงเมือง ทั้งนี้การกำหนดดังกล่าวก็เพื่อให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติ เพื่อสงวนไว้ให้เป็นแหล่งการศึกษาและความรื่นรมย์ของประชาชนสืบต่อไป อุทยานแห่งชาติ มาจากคำว่า National Park นับว่าเป็นแหล่งอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรที่สำคัญอย่างหนึ่ง ประเทศต่างๆ ในโลกรวมทั้งประเทศไทยได้เล็งเห็นคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของการอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในรูปของอุทยานแห่งชาติ จึงพยายามคัดเลือกและประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติขึ้นเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันมีประเทศต่างๆ ในทุกทวีปไม่น้อยกว่า 120 ประเทศ ได้ประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติขึ้นแล้ว มีจำนวนรวมกันทั้งสิ้นมากกว่า 1,600 แห่ง

2.6.1 พันธกิจของการจัดการจัดการอุทยานแห่งชาติ

ดร.ชนันท์ เอ็มพันธ์ (2534) กล่าวว่า พันธกิจของการจัดการจัดการอุทยานแห่งชาติ มีอย่างน้อย 4 ด้าน คือ

1) รักษาความหลากหลายและความมั่นคงทางระบบนิเวศเพื่อสมดุลและบริหารทางสิ่งแวดล้อม

2) บริการนันทนาการและการท่องเที่ยว

3) บริหารให้ความรู้และแหล่งศึกษาวิจัย

4) เป็นแหล่งช่วยเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

ดังนั้น การจัดการอุทยานแห่งชาติ หลักการจัดการสรุปได้ดังนี้

1) ควบคุมกิจกรรมของมนุษย์ในและนอกอุทยานแห่งชาติไม่ให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ จนเกิดความเสื่อมโทรมหรือ ถูกทำลาย

2) รักษาความมั่นคงของตัวแทนระบบนิเวศธรรมชาติสำคัญโดยควบคุมและกำจัดการคุกคามที่มีต่ออุทยานแห่งชาติ

3) ส่งเสริมและควบคุมให้มีการใช้ประโยชน์แบบไม่ทำลายภายใต้เงื่อนไขจำกัดของทรัพยากรและการบริหารจัดการจะสามารถรองรับได้

4) ใช้ข้อมูลและหลักวิชาการหรือองค์ความรู้ในการตัดสินใจบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ

5) เน้นความร่วมมือของประชาชนในการจัดการอุทยานชาติ

6) การประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึก และให้การศึกษา

7) การตรวจสอบ ประเมิน และติดตามผล

ภายใต้พันธกิจและหลักการจัดการอุทยานแห่งชาติ สามารถกำหนดกรอบได้ดังนี้

1) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

1.1) เขตการจัดการพื้นที่ แนวเขต และการจำแนกเขตการจัดการ

1.2) การสำรวจติดตามตรวจสอบและประเมินสถานภาพของทรัพยากร

1.3) การจัดการแก้ไขปัญหาผลกระทบ

1.4) กิจกรรมการควบคุมให้เป็นไปตามระเบียบ/กฎหมาย

1.5) การจัดการเพื่อรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ

2) งานวิจัยและจัดทำฐานข้อมูลเพื่อให้มีข้อมูลสำหรับการวางแผนจัดการ/พัฒนาอุทยานแห่งชาติ

2.1) การจัดทำ Baseline Inventory Data ที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ และต้องมีการติดตามตรวจสอบสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจทางเลือกสำหรับการจัดการที่เหมาะสม

2.2) งานวิจัยที่เกี่วข้องพันธกิจของอุทยานแห่งชาติ เช่น การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านท่องเที่ยว/นันทนาการ

3) การสื่อความหมายธรรมชาติ คือ การแปลความหรือตีความเกี่ยวกับธรรมชาติและสรรพสิ่งรอบตัวด้วยวิธีการหรือตัวกลางหรืออุปกรณ์ที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้มาเยือนได้รู้และเข้าใจตลอดจนได้รับความเพลิดเพลินกลับไป

- 4) การจัดการด้านท่องเที่ยวและนันทนาการ ประกอบด้วย
 - 4.1) กิจกรรมนันทนาการ
 - 4.2) การจัดการดูแลนักท่องเที่ยวและผลกระทบจากการท่องเที่ยว
 - 4.3) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคพื้นฐาน
 - 4.4) ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
 - 4.5) อุบัติภัยและการช่วยเหลือเร่งด่วน
 - 4.6) การควบคุมให้เป็นไปตามกฎระเบียบ
 - 4.7) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช

กิตติศักดิ์ ทิมพูล (2554) การดำเนินงานของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นส่วนราชการที่ตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้โอนกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และได้ประกาศใช้บังคับตามพระราชกฤษฎีกาโอนกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปเป็นกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงอำนาจหน้าที่และกิจการของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2546 ทำให้กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต้องปรับปรุงอำนาจหน้าที่และภารกิจใหม่ จึงขอชะลอการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการสร้างราชการใสสะอาดไว้ก่อน ต่อมาได้มีกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงได้เร่งดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เรื่องแผนปฏิบัติราชการใสสะอาด โดยได้จัดทำแผนกลยุทธ์กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ใสสะอาด พ.ศ. 2548-2551 เติมนงานด้านป่าไม้ทั้งหมด อันได้แก่ งานปลูกบำรุงป่า งานวิจัย งานอุทยานแห่งชาติงาน ทางด้านสัตว์ป่า งานต้นน้ำ และงานด้านป้องกันปราบปราม ไฟป่า เป็นต้น ล้วนอยู่กับกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (เดิมสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ทั้งสิ้น แต่เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2545 วุฒิสภาได้มีมติด้วยคะแนน 127 ต่อ 23 ให้แยกงานที่เกี่ยวข้องกับป่าเศรษฐกิจและงานด้านอนุรักษ์ และการคุ้มครองป่าไม้ออกจากกัน โดยให้งานทางด้านป่าเศรษฐกิจอยู่กับกรมป่าไม้ ส่วนงานด้านอนุรักษ์และการคุ้มครอง ให้ไปตั้งเป็นกรมขึ้นมาใหม่และให้สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกระทรวงใหม่ ต่อมาสภาผู้แทนราษฎรก็ได้มีมติเห็นชอบตามผลการประชุมของวุฒิสภาดังกล่าว ซึ่งจะต่างไปจากมติเดิมของสภาผู้แทนราษฎรในการพิจารณา ในวาระที่ 3 วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2545 ซึ่งความเห็นดังกล่าวแต่เดิมเหล่านี้ไม่มีการแยกกรมป่าไม้เป็น 2 กรม ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกา เล่มที่ 119 ตอนที่ 99 ก.ลงวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ให้จัดตั้งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2545 พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ในขณะนั้นได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้ ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขณะนั้น ดำรงตำแหน่ง รักษาราชการแทนอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงถือได้ว่าเป็น อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช คนแรก และได้ดำรงตำแหน่ง

อยู่จนถึงวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 จึงได้มีการแต่งตั้ง นายสมชัย เพียรสถาพร ขึ้นดำรงตำแหน่ง อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช อย่างเป็นทางการ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ส่งเสริมและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ในเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ โดยการควบคุม ป้องกันพื้นที่ป่าอนุรักษ์เดิมที่มีอยู่และพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์ด้วยกลยุทธ์การส่งเสริม กระตุ้น และปลูกจิตสำนึก ให้ชุมชนมีความหวงแหนและ การมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับเป็นแหล่งต้นน้ำ ลำธาร แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งอาหารแหล่งนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของ นักท่องเที่ยว ในปัจจุบันมีอุทยานแห่งชาติกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ ซึ่งมีเนื้อที่และความ หลากหลายทางชีวภาพแตกต่างกัน

2.6.2 บทบาทและภารกิจของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

กิตติศักดิ์ ทิมพูล (2554) กล่าวว่า บทบาทและภารกิจ ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีการทบทวนลักษณะขององค์กรตามแนวทางการบริหารคุณภาพการจัดการ ภาครัฐ (PMQA) โดยการดำเนินการของกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งกรมมีหน้าที่ตามกฎหมายตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547 ได้แก่

1. อนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ให้มีสมดุลตามธรรมชาติ และให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนที่เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
2. ฟื้นฟู แก้ไข ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศในพื้นที่ป่าไม้
3. ควบคุม กำกับดูแล ป้องกันการบุกรุก การทำลายป่าและการกระทำผิดตาม กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่า ด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
4. ศึกษาวิจัยและพัฒนาวิธีการอนุรักษ์การบริหารจัดการและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ
5. กำหนดมาตรการและมาตรฐานเกี่ยวกับการอนุรักษ์บริหารจัดการและการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า
6. บริการข้อมูลสารสนเทศและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านป่าไม้
7. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมอุทยาน แห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุภารกิจหรือบทบาทหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นั้น กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงได้กำหนดพันธกิจ วิสัยทัศน์ และเป้าประสงค์หลักของการดำเนินงานของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดังนี้

วิสัยทัศน์ “ผืนป่าหลากหลาย สัตว์ป่ามากมาย ป่าไม้อยั่งยืน”

เป้าประสงค์หลักของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช คือ

1. พื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้รับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ฐานข้อมูลด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าได้รับการพัฒนาและใช้ประโยชน์
3. การป้องกันและเตือนภัยพิบัติธรรมชาติในพื้นที่ป่าอนุรักษ์มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
4. พื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้รับการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น
5. องค์ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าได้รับการพัฒนาและถ่ายทอด
6. มีกลไกและเครื่องมือในการบริหารพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพ
- วัฒนธรรมของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช คือ มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ และทำงานเป็นทีม

คำนิยาม คือ “PROTECT” หมายถึง “คุ้มครองรักษา”

- P = Participation ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- R = Relevance งานตรงภารกิจ
- O = Outcome มุ่งเน้นผลลัพธ์จากการดำเนินงานเป็นหลัก
- T = Team ทำงานเป็นทีม
- E = Efficiency ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- C = Conservation อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงความอุดมสมบูรณ์ สามารถใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- T = Technology นำวิทยาการมาใช้ในการปฏิบัติงาน

2.7 ข้อมูลอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช (2557) อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีพื้นที่ครอบคลุมท้องที่อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร อำเภอแม่วงก์ และอำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารตามเทือกเขาสูงชันก่อกำเนิดเป็นน้ำตกที่สวยงาม 4-5 แห่ง ทั้งเป็นต้นกำเนิดของลำน้ำแม่วงก์ที่สำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ นอกจากนี้ยังมีแก่งหินทำให้เกิดน้ำตกเล็กๆ ตามแก่งหินนี้ ตลอดจนมีหน้าผาที่สวยงามตามธรรมชาติมีเนื้อที่ประมาณ 558.750 ไร่ หรือ 894 ตารางกิโลเมตร ด้วย นายสวัสดิ์ คำประกอบ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสือจากสำนักนายกรัฐมนตรีที่ นร 0104/9871 ลงวันที่ 2 สิงหาคม 2526 ถึงปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ดร.เถลิง ชำรงนาวาสวัสดิ์) ขอให้จัดพื้นที่ป่าแม่วงก์-แม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีสภาพธรรมชาติและน้ำตกที่สวยงามหลายแห่ง สภาพป่าอุดมสมบูรณ์ และเป็นป่าต้นน้ำลำธาร กำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติ กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ จึงได้มีคำสั่งกรมป่าไม้ที่ 1290/2526 ลงวันที่ 26 สิงหาคม 2526 ให้นายชัยณรงค์ จันทระศาลทูต นักวิชาการป่าไม้ 4 ไปดำเนินการสำรวจหาข้อมูล ปรากฏว่าพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงเป็นต้นกำเนิดของลำน้ำแม่วงก์ มีเอกลักษณ์ทางธรรมชาติที่สวยงาม เช่น น้ำตกแม่กระสาหรือแม่กึ่ง ซึ่งสูงประมาณ 200 เมตร และหน้าผาต่างๆ สภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพันธุ์ไม้และสัตว์ป่านานาชนิดเหมาะสมที่จะจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ ตามหนังสือรายงานการสำรวจที่ กษ 0713/พิเศษ ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2526 กรมอุทยานแห่งชาติ

กรมป่าไม้ ได้นำเสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ซึ่งมีมติในการประชุมครั้งที่ 1/2528 เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2528 เห็นชอบให้กำหนดพื้นที่ดังกล่าวเป็นอุทยานแห่งชาติ โดยได้มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดบริเวณที่ดินป่าคลองขลุง และป่าคลองแม่วงก์ ในท้องที่ตำบลปางตาไว อำเภอคลองขลุง (ปัจจุบันเป็นอำเภอปางศิลาทอง) จังหวัดกำแพงเพชร และป่าแม่วงก์ - แม่เปิน ในท้องที่ตำบลแม่เลี้ยง และ ตำบลห้วยน้ำหอม อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ (ปัจจุบันเป็นตำบลแม่เลี้ยง อำเภอแม่วงก์ และ ตำบลแม่เปิน อำเภอแม่เปิน) เป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 104 ตอนที่ 183 ลงวันที่ 14 กันยายน 2530 เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 55 ของประเทศ

หน่วยงานในพื้นที่

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ มว.1 (ด่านตรวจ กม.57)

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ มว.2 (ปางข้าวสาร)

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ มว.3 (เขาเขียว)

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ มว.4 (แม่เฒ่า)

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ มว.5 (ปางสัก)

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ มว.6 (ซับต้ามิ่ง)

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ มว.7 (คลองเสือข้าม)

หน่วยจัดการต้นน้ำขุนน้ำเียน

วัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อุทยานต้องทำหน้าที่อนุรักษ์สภาพพื้นที่ให้คงอยู่ตามธรรมชาติ ทั้งนี้รวมทั้งพืชพรรณและสัตว์ป่า ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางพันธุกรรมของตนเอง การอนุรักษ์ธรรมชาติจึงเป็นการอนุรักษ์ระบบนิเวศและความหลากหลายทางพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตไว้ด้วย อันจะยังประโยชน์ต่อประชาชนด้านการเกษตร การแพทย์ และปัจจัยในการดำรงชีวิตอีกนานัปการ

2. การท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ อุทยานแห่งชาติเป็นสถานที่ซึ่งมีทิวทัศน์สวยงามทิวเขา ทะเลสาบ ทุ่งหญ้า น้ำตก ฯลฯ จึงเหมาะสำหรับใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และผ่อนคลายความเครียดจากชีวิตประจำวันของคนทั่วไป การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติยังก่อให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวและการบริการ นำรายได้มาสู่ภาครัฐและเอกชนโดยเฉพาะราษฎรในท้องถิ่น

3. การศึกษาค้นคว้าวิจัย อุทยานแห่งชาติเหมาะสำหรับจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติหรือห้องศึกษาทดลองธรรมชาติกลางแจ้งให้แก่นักศึกษาและนักวิทยาศาสตร์ได้เข้ามาค้นคว้าวิจัยอย่างไม่สิ้นสุด ขณะเดียวกันประชาชนก็สามารถเข้าไปศึกษาธรรมชาติ โดยทำกิจกรรม เช่น เดินป่า ดูนก ดูผีเสื้อ ฯลฯ

วิสัยทัศน์อุทยานแห่งชาติแม่วงก์

อุทยานแห่งชาติแม่วงก์จะเป็นหน่วยงานที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายใต้ระบบการจัดการที่มีมาตรฐานเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกประโยชน์อย่างยั่งยืนแก่ปวงประชาชาวไทย และมวลมนุษยชาติ

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนเรียงรายกันอยู่ตามเทือกเขาถนนธงชัย ลดหลั่นลงมาจนถึงพื้นราบประมาณ 40-50 ลูก ยอดที่สูงที่สุดคือ ยอดเขาโมโกจู สูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 1,964 เมตร เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารต้นกำเนิดของลำน้ำแม่वंก ส่วนพื้นที่ราบมีไม่มากนัก ใหญ่อยู่บริเวณริมแม่น้ำและเป็นแหล่งแร่ธาตุสำคัญ เช่น แร่ไมก้า

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของอุทยานแห่งชาติแม่वंก ในช่วงฤดูหนาวเริ่ม ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ เป็นช่วงที่เหมาะสมแก่การไปท่องเที่ยวมากที่สุด เพราะอากาศค่อนข้างหนาวเย็นอันเนื่องมาจากลมความกดอากาศสูงมาจากประเทศจีนแผ่ลงมาทางตอนใต้เข้าสู่ประเทศไทยตอนบนและปกคลุมทั่วประเทศ ลมที่พัดสู่ประเทศไทยในฤดูนี้คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อุณหภูมิต่ำสุดในเดือน มกราคม ประมาณ 8.9 องศาเซลเซียส ส่วนช่วงฤดูร้อน เริ่มต้นจากเดือนมีนาคม - เดือนพฤษภาคม อุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายนประมาณ 38.1 องศาเซลเซียส อากาศค่อนข้างร้อนจัดและมีฝนตกน้อย ทำให้สังคมพืชป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณผลัดใบ สำหรับฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน - เดือน ตุลาคม มีปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ย 1,100 มิลลิเมตรต่อปี ฤดูที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวอุทยานฯ อยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์

พืชพันธุ์และสัตว์ป่า

อุทยานแห่งชาติแม่वंก มีพื้นที่ 558,750 ไร่ หรือ (894 ตร.กม.) สามารถจำแนกลักษณะพืชพรรณและสัตว์ป่า ดังนี้

1. ลักษณะพืชพรรณอุทยานแห่งชาติแม่वंก ประกอบด้วย ป่าดิบเขา ประมาณ 0.88% ป่าดิบแล้ง ประมาณ 21.85% ป่าดิบแล้งผสมป่าเบญจพรรณชื้น ประมาณ 9.24% ป่าเบญจพรรณ ประมาณ 59.05% ป่าเต็งรัง ประมาณ 6.77% และทุ่งหญ้าหรือไร่ร้าง ประมาณ 2.21 %

2. ทรัพยากรสัตว์ป่า สามารถจำแนกได้ดังนี้

- 2.1 สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 57 ชนิด 26 วงศ์
- 2.2 สัตว์จำพวกนก จำนวน 305 ชนิด 53 วงศ์
- 2.3 สัตว์เลื้อยคลาน จำนวน 22 ชนิด 11 วงศ์
- 2.4 สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก จำนวน 7 ชนิด 4 วงศ์
- 2.5 ปลา จำพวกปลาน้ำจืด จำนวน 68 ชนิด 14 วงศ์

สภาพป่าทั่วไปของอุทยานแห่งชาติแม่वंก ประกอบด้วย

ป่าเบญจพรรณ จะอยู่บริเวณที่ราบริมฝั่งห้วยและภูเขาที่ไม่สูงนัก พันธุ์ไม้ที่พบ ได้แก่ สัก เสลา ชิงชัน กระบก กระพี้เขาควาย มะค่าโมง จั้วป่า ประดู่ป่า กาสามปึก ตั้ว ฯลฯ มีไม้ชนิดต่างๆ ขึ้นอยู่หลายชนิด เช่น ไม้ป่า ไม้ไร่ ไม้ชางนวล ไม้รวก พืชพื้นล่าง เช่น หนามเค็ด ส้มเสี้ยว หนามคนตา เป็นต้น ป่าเต็งรัง ขึ้นอยู่สลับกับป่าเบญจพรรณ พบในช่วงระดับความสูงตั้งแต่ 100-1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล พันธุ์ไม้ที่พบ ได้แก่ เต็ง รัง เหียง พลวง กราด มะกั้ม ประดู่ มะม่วงป่า มะค่าแต้ พะยอม มะขามป้อม สมอไทย ฯลฯ พืชพื้นล่างที่พบ เช่น ไม้เพ็ก และปรัง เป็นต้น

ป่าดิบเขา พบขึ้นอยู่ในบริเวณที่มีความสูง จากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,300-1,500 เมตร พันธุ์ไม้ที่พบ ได้แก่ ก่อใบเลื่อม ก่อเดือย ก่อลิ้น ก่อแอบ ทะโล้ จำปาป่า กะเพราต้น หนอนขี้ควาย กำลังเสือโคร่งดำดง กล้วยถาชี และมะนาวควาย เป็นต้น

ป่าดิบแล้ง พันธุ์ไม้ที่พบได้แก่ ยางแดง ยางนา กระบาก ตะเคียนหิน ปออีเก้ง สมพง กัดลิ้น มะหาด พลอง ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีไม้พุ่ม และพืชพื้นล่างต่างๆ ที่ทนร่ม อีกมากมายหลายชนิด เช่น เข็มขาว หนามคนทา ว่าน พืชหัวต่างๆ อีกทั้งกล้วยไม้ต่างๆ อีกมากมาย

ทุ่งหญ้า พบกระจัดกระจายตามป่าประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ เกิดจากการทำลายป่าของชาวเขาเผ่าต่างๆ ที่เคยอยู่อาศัยในพื้นที่ สังคมพืชที่ขึ้นทดแทนในพื้นที่ ได้แก่ หญ้าคา หญ้าข้าวหนู เลาสาบเสื่อ พง แคมหลวง มะเดื่อ ไมยราพ เครือไมยราพต้น ลำพูป่า หว่า ตัวแดง จั้วป่า มะเดื่อหอม เป็นต้น

เนื่องจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีอาณาเขตติดต่อกับป่าของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ซึ่งสัตว์สามารถใช้เส้นทางเดินติดต่อกันได้ ได้แก่ สมเสร็จ เลียงผา กระทิง ช้างป่า เสือโคร่ง เสือดาว หมีควาย หมีหมา ชะนีธรรมดา ค่างหงอก ลิงกังอันเล็ก กระรอกบินเล็กแกมขาว ค้างคาวปากย่น ไก่ป่า เหยี่ยวรุ้ง นกแว่นสีเทา นกกก นกเงือก กรามข้าง นกปรอดเหลืองหัวจุก นกเขาใหญ่ นกกะเต็น ออกขาว นกจาบคาเคราน้ำเงิน นกแซงแซว สีเทา เต่าหก เต่าเหลือง เขี้ย ตะกวด งูเห่า งูแมวเซา ฯลฯ

ที่ตั้งอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ กิโลเมตรที่ 65 อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 62180 โทรศัพท์ 0904579291 โทรสาร 055766436 อีเมล: maewong_np@dnf.go.th

กิจกรรมที่น่าสนใจในอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ เดินป่าศึกษาธรรมชาติ พายเรือแคนู/คายัค ล่องแก่ง ชมทิวทัศน์ เดินป่าระยะไกล แค้มป์ปิ้ง ชมพรรณไม้ ดูนก เทียนน้ำตก

อุทยานแห่งชาติ ได้จัดให้มีทางเดินศึกษาธรรมชาติ 3 เส้นทาง คือ

1. เริ่มต้นจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติ เดินลัดเลาะลำน้ำคลองชลูงไปสิ้นสุดที่ผาคอยนาง รวมระยะทาง 1.4 กิโลเมตร

2. เริ่มต้นจากหลังป้ายอุทยานแห่งชาติ เดินผ่านสวนสัก ป่าเบญจพรรณและมีทางแยกไปแวะชมน้ำตกเล็กๆ ชื่อ ธารบุญมี แล้วมาสิ้นสุดที่จุดเริ่มต้นรวมระยะทาง 3 กิโลเมตร

3. เริ่มต้นจากหลังป้ายอุทยานแห่งชาติ แล้วมาพบกับเส้นทางที่ 2 ที่น้ำตกธารบุญมีตลอดเส้นทางเป็นทางขึ้นเขาลงเขามีจุดพักเป็นช่วงๆ รวมระยะทาง 7.4 กิโลเมตร

ผู้สนใจเดินตามเส้นทางเหล่านี้ต้องติดต่อลงทะเบียนกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวก่อน อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องเดินป่าระยะไกลซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ดังนั้น เมื่อถึงฤดูกาลท่องเที่ยวทางอุทยานฯ จะจัดตารางกำหนดเวลาเดินป่าระยะไกลประจำปี ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องปฏิบัติตามกติกาการเดินทางอย่างเคร่งครัดและควรติดต่อจองเวลาการเดินทางและขอคำแนะนำในการเตรียมตัวและอุปกรณ์จากเจ้าหน้าที่อุทยานให้พร้อมทางอุทยานฯ มีบ้านพัก และสถานที่กางเต็นท์ ไว้บริการนักท่องเที่ยวแต่ต้องนำเต็นท์มาเอง

สิ่งที่น่าสนใจอื่นๆ ในอุทยานแห่งชาติแม่วงก์

แก่งลานนกยูง เป็นแก่งน้ำและแก่งหินที่รายล้อมด้วยป่าเขาเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการล่องแก่งผจญภัย เดินป่าศึกษาธรรมชาติ และพักผ่อนใกล้ธรรมชาติ ด้วยการพักผ่อนที่

เขาโมโกจู ขุนเขาแห่งความหนาวเย็น ด้วยความสูง 1,964 เมตร จากระดับน้ำทะเล โมโกจูจึงเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในแม่วงก์ อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติไปประมาณ 27 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินเท้าไปกลับ 4-5 วัน แม้ระยะทางจะไกลและยากแก่การเข้าไปถึง แต่โมโกจูก็ยังเป็นจุดหมายปลายทางของนักเดินทางหลายๆ คนที่จะเก็บเป็นความประทับใจครั้งหนึ่งในชีวิต

แก่งผาคอยนาง เป็นแก่งน้ำและแก่งหิน จากถนนคลองลาน - อุ่มผาง ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่वंก 1,400 เมตร จะมีทางแยกเข้าไปอีก 400 เมตร จะถึงบริเวณแก่งหินขนาดใหญ่ที่มีลำน้ำคลองขลุ่ยไหลผ่าน ซึ่งเป็นลำน้ำสายหนึ่งในหลายๆ สาย ที่ไหลลงสู่แม่น้ำปิง จากบริเวณแก่งเดินขึ้นไปตามลำน้ำอีกประมาณ 350 เมตร จะถึงน้ำตกผาคอยนาง น้ำตกขนาดเล็กที่เด่นและสะดุดตามีน้ำตก 4 ชั้น แต่ละชั้นมีความสูงประมาณ 20 เมตร

จุดชมทิวทัศน์ กิโลเมตร 57-115 ตลอดเส้นทางคลองลาน-อุ่มผาง ระหว่างกิโลเมตรที่ 57-115 มีจุดชมทิวทัศน์หลายแห่ง เช่น จุดชมทิวทัศน์กิโลเมตรที่ 81 กิโลเมตรที่ 87 กิโลเมตรที่ 93 กิโลเมตรที่ 102 และกิโลเมตรที่ 115 แต่ละแห่งสามารถมองเห็นทิวเขาไกลสุดสายตาและสามารถกางเต็นท์พักแรมได้ โดยเฉพาะกิโลเมตรที่ 93 เป็นจุดที่สูงที่สุดของถนนสายคลองลาน-อุ่มผาง กิโลเมตร 102 มีน้ำตกกริมทางสวยงาม 4 ชั้น แต่ละชั้นมีความสูงประมาณ 90 เมตร

ช่องเย็น กิโลเมตร 93 เป็นจุดที่สูงที่สุดของถนนคลองลาน-อุ่มผาง และเป็นจุดสุดท้ายที่ยานพาหนะเข้าถึงมีความสูงประมาณ 1,340 เมตรจากระดับน้ำทะเล อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีต่ำกว่า 20 องศาเซลเซียส เนื่องจากบริเวณนี้เป็นช่องเขาที่มีสายลมพัดผ่านลมแรงตลอดเวลา จึงถูกขนานนามว่าช่องเย็น ตามสภาพภูมิอากาศของพื้นที่แห่งนี้

น้ำตกนางนวล เป็นน้ำตกขนาดกลางที่สวยงามมีทั้งหมด 4 ชั้น จากช่องเย็นเดินเท้าไปตามถนนสายคลองลาน-อุ่มผาง ประมาณ 6 กิโลเมตร แล้วเดินลงเขาอีก 200 เมตร จะถึงน้ำตก ผู้สนใจติดต่อเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่ช่องเย็น

น้ำตกแม่กระสา เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ที่สูงที่สุดในบริเวณนี้มีความสูงกว่า 1,000 เมตร มีชั้นลดหลั่นถึง 9 ชั้น มีบางชั้นที่มีความสูงถึง 270 เมตร น้ำไหลแรงสวยงามตลอดปี อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 21 กิโลเมตร ต้องเดินเท้าเข้าไป ใช้เวลาเดินไปกลับ 3-4 วัน

น้ำตกแม่กิ เป็นน้ำตกที่มีความสูงประมาณ 200 เมตร แบ่งเป็นชั้นๆ ถึง 9 ชั้น น้ำไหลเกือบตลอดปี การเดินทางต้องเดินเท้าไปกลับ 3 วัน และน้ำตกแห่งนี้ได้รับคำกล่าวชมจากหนังสือ ASEAN MAGAZINE เมื่อปี พ.ศ. 2518 ว่าเป็นน้ำตกที่สวยงามที่สุดในเอเชีย

น้ำตกแม่ริ้ว เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ มีแอ่งน้ำลักษณะเป็นอ่างกลมกว้างราว 30-40 เมตร รับสายน้ำที่ตกลงมาเป็นชั้นๆ มีทั้งหมด 5 ชั้น ชั้นที่ 3 มีความสูงที่สุดประมาณ 100 เมตร มีสภาพสวยงามมาก น้ำตกแม่ริ้วอยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติ 21 กิโลเมตร การเดินทางต้องเดินเท้าไปกลับ 3-4 วัน

บ่อน้ำอุ่น เป็นบ่อน้ำพุร้อนขึ้นมาจากใต้ดินตามธรรมชาติน้ำอุ่นมีอุณหภูมิประมาณ 50 องศาเซลเซียส รัศมีกว้างประมาณ 4 เมตร มีสัตว์ป่าชุกชุม อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 1.5 กิโลเมตร

คำแนะนำในการท่องเที่ยว ช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแม่वंกตลอดทั้งปี แต่ช่วงที่เหมาะสมท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ฤดูหนาว ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์

อุทยานแห่งชาติแม่वंก มีบ้านพักให้บริการนักท่องเที่ยว 2 แห่งคือ บ้านพักโซนที่ 1 (โซนที่ทำการอุทยานแห่งชาติ) และบ้านพักโซนที่ 2 (โซนช่องเย็น) บริเวณช่องเย็น มีบ้านพักและสถานที่กางเต็นท์ไว้บริการแต่จะต้องเตรียมอุปกรณ์มาเอง คือ ผ้าพลาสติก เสื้อกันหนาว ตะเกียงหรือไฟฉาย เพราะไม่มีไฟฟ้าหรือเตาแก๊สสำหรับการปรุงอาหาร โลชั่นกันแมลง และถุงสำหรับนำขยะลงไปที่ทิ้ง เพราะโซนช่องเย็นไม่สามารถกำจัดขยะได้

เส้นทางขึ้น-ลง บริเวณช่องเย็นเป็นทางเลียบบหน้าผา ทางแคบ รถไม่สามารถสวนกันได้ ทางอุทยานฯ ได้กำหนดเวลาขึ้น-ลง เวลาขึ้น 05.00-06.00 น. 09.00-10.00 น. และ 13.00-14.00 น. เวลาลง 07.00-08.00 น. 11.00-12.00 น. และ 15.00-16.00 น.

การเดินทางไปยังอุทยานแห่งชาติแม่วงก์

จากจังหวัดนครสวรรค์ ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ถนนพหลโยธิน ถึงแยกโค้งวิไล บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 307+500 ให้เลี้ยวซ้าย เข้าสู่ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1242 (ผ่านอำเภอปางศิลาทอง) ประมาณ 40 กิโลเมตร เลี้ยวขวาเข้าสู่ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1072 ไปอีก 10 กิโลเมตร จะพบสี่แยกคลองลาน ให้เลี้ยวซ้ายเข้าสู่ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1117 ถนนคลองลาน-อุ่มผาง ประมาณ 15 กิโลเมตร จะถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ซึ่งเป็นที่ตั้งบ้านพักโซนที่ 1 (โซนที่ทำการอุทยานแห่งชาติ) และเป็นเส้นทางไปบ้านพักโซนที่ 2 (โซนช่องเย็น)

สภาพการบริหารงานในปัจจุบัน

โครงสร้างการบริหารงานอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ปัจจุบันกำหนดโครงสร้างองค์กรบริหาร และการปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการไว้ 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายป้องกันและปราบปราม ฝ่ายบริหารฝ่ายวิชาการ และฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ซึ่งทั้ง 4 ฝ่ายนี้ จะแบ่งงานรับผิดชอบไว้ดังนี้ คือ

ฝ่ายป้องกันและปราบปราม มีหน้าที่ควบคุมดูแลปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ งานรักษาความปลอดภัยรับผิดชอบหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ มว. 1-มว. 7 และด่านตรวจ

ฝ่ายบริหาร มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านสารบรรณ การเงิน พัสดุครุภัณฑ์ ยานพาหนะ ก่อสร้าง/ซ่อมแซม งานธุรการ งานด้านการบริหาร

ฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการค้นคว้า / วิจัย ข้อมูลอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ งานสำรวจพื้นที่ และงานด้านวิชาการ

ฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์ การบริหารการท่องเที่ยว งานบ้านพัก และงานครัว งานด้านเผยแพร่

ด้านอัตรากำลัง ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ที่มีอยู่จริงในพื้นที่ ประกอบด้วย

เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้	7	จำนวน	1	อัตรา	(หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแม่วงก์)
นักวิชาการป่าไม้	6	จำนวน	1	อัตรา	(เป็นผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานฯ)
พนักงานพิทักษ์ป่า		จำนวน	7	อัตรา	(ลูกจ้างประจำ)
คนงาน		จำนวน	1	อัตรา	
พนักงานขับรถยนต์		จำนวน	1	อัตรา	
ลูกจ้างชั่วคราว		จำนวน	96	อัตรา	
รวม		จำนวน	107	อัตรา	

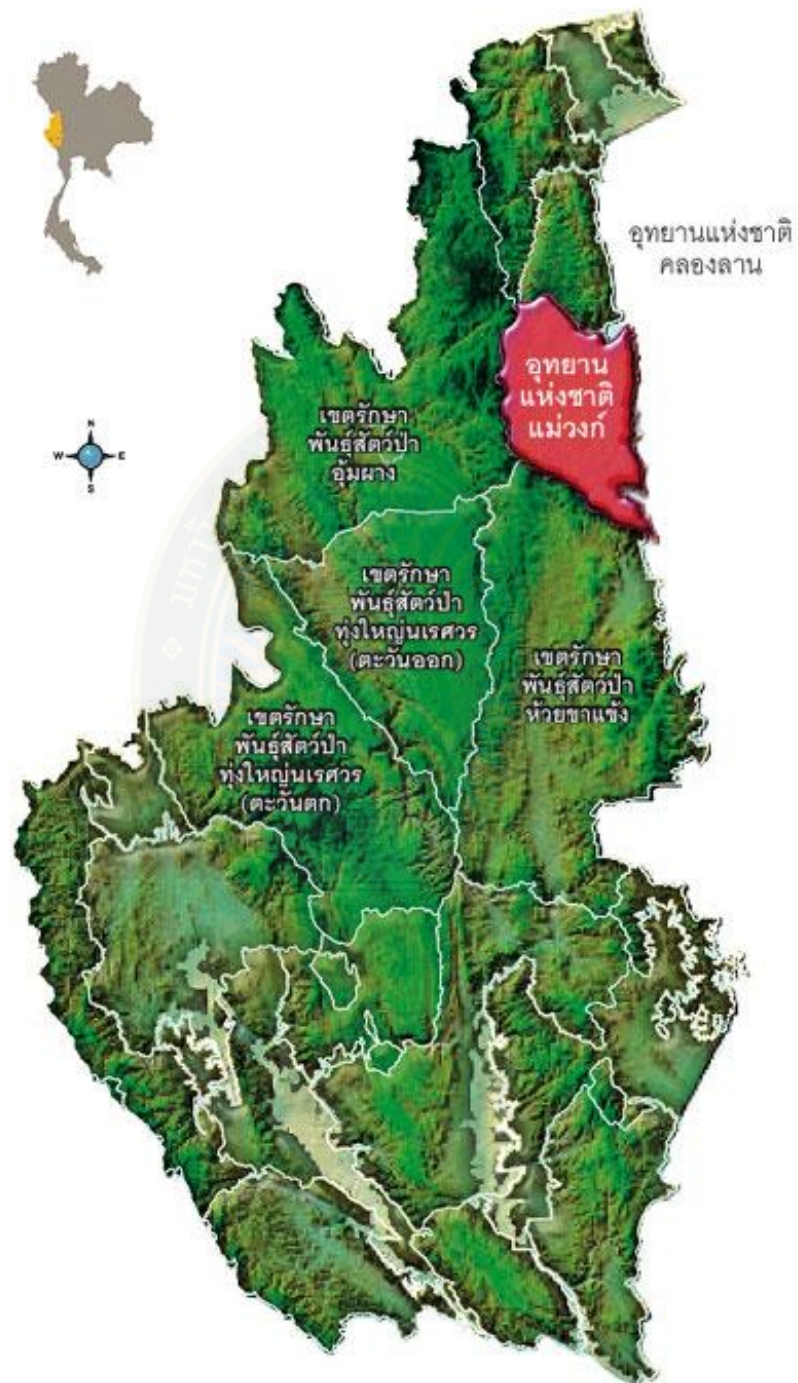
ที่ตั้งชุมชนรอบเขตอุทยานแห่งชาติแม่วงก์

บริเวณรอบเขตอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ครอบคลุมพื้นที่ใน 10 หมู่บ้าน 4 ตำบล 3 อำเภอ 2 จังหวัด คือ หมู่ที่ 3, 4, 5, 6, 7 ตำบลปางตาไว อำเภอปางศิลาทอง หมู่ที่ 14 ตำบลปางมะค่า จังหวัดกำแพงเพชร และ หมู่ที่ 4, 18, 20 ตำบลแม่เลย์ หมู่ที่ 9 ตำบลแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนครัวเรือน จำนวนประชากรเพศชาย เพศหญิง และจำนวนรวมของแต่ละหมู่บ้านที่อยู่รอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

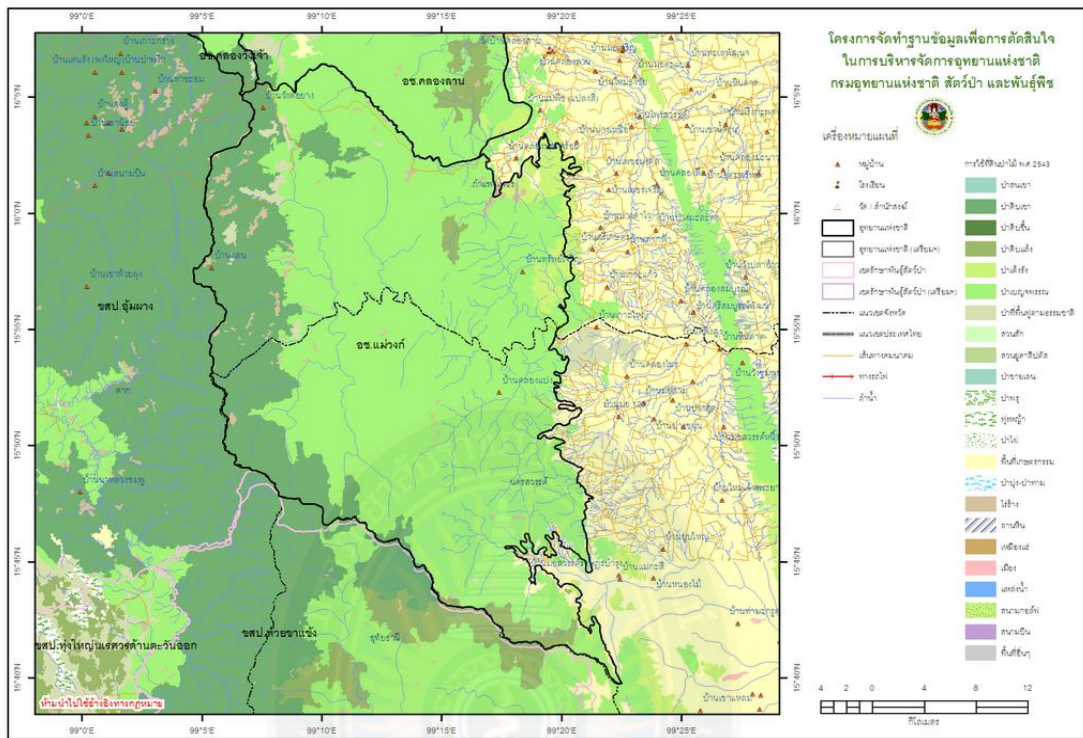
เขตการปกครองท้องที่					จำนวน ครัว เรือน	จำนวนประชากร (คน)		
จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่	ชื่อหมู่บ้าน		ชาย	หญิง	รวม
กำแพงเพชร	ปางศิลา ทอง	ปางตาไว	3	เพชรเจริญ	340	660	579	1239
			4	ปางตาไว	189	324	325	649
			5	ตากฟ้า พัฒนา	347	482	463	945
			6	ปางเหนือ	249	329	275	605
			7	คลอง ปลาสร้อย	162	287	244	531
			14	ซับต้ามิ่ง	128	460	380	840
	ชาญวร ลักษณะบุรี	ปางมะค่า						
นครสวรรค์	แม่วงก์	แม่เลย์	4	คลองแบ่ง	344	534	467	1001
			18	หนอง ตะเคียน	103	164	169	333
			20	ยอดห้วย แก้ว	199	474	314	787
		แม่เป็น	9	แม่กะสี	386	530	460	990
				รวม	2447	4244	3676	7920

GRAD VRU

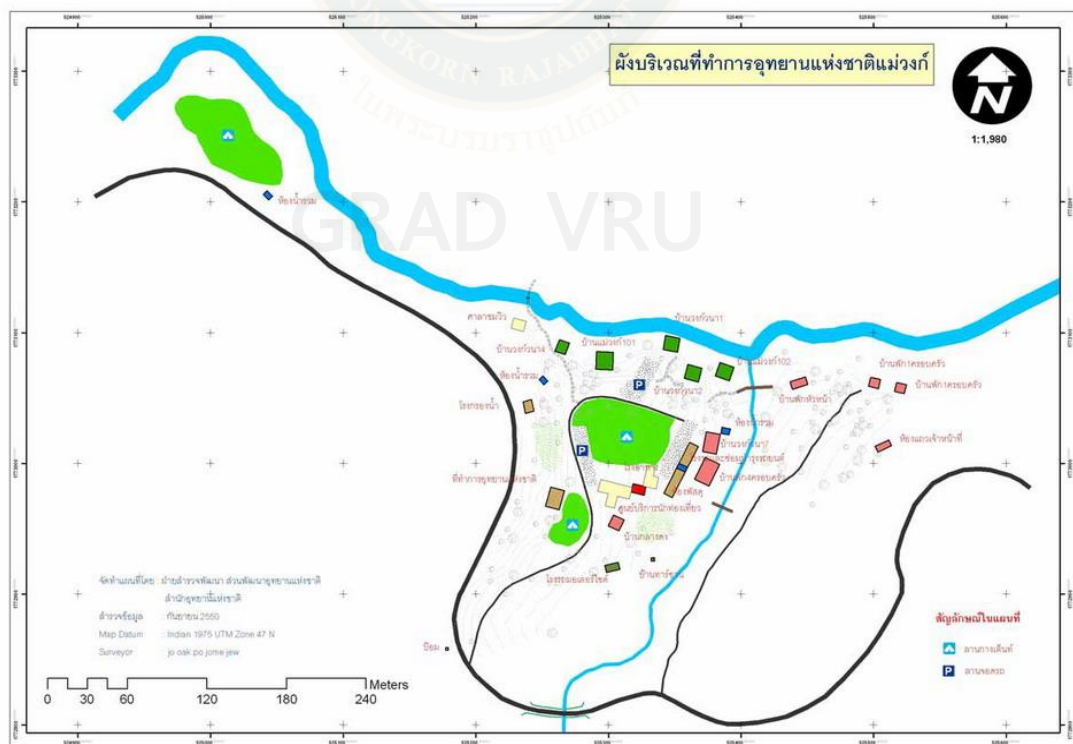


อุทยานแห่งชาติแม่วงก์เป็นส่วนหนึ่งของผืนป่าตะวันตก
มีอาณาเขตติดต่อกับอุทยานแห่งชาติคลองลาน (เหนือ)
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง (ใต้)
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผาง (ตะวันตก)
(ภาพ : มุลนิธิสืบนาคะเสถียร)

ภาพที่ 2.1 แสดงเขตติดต่อของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์

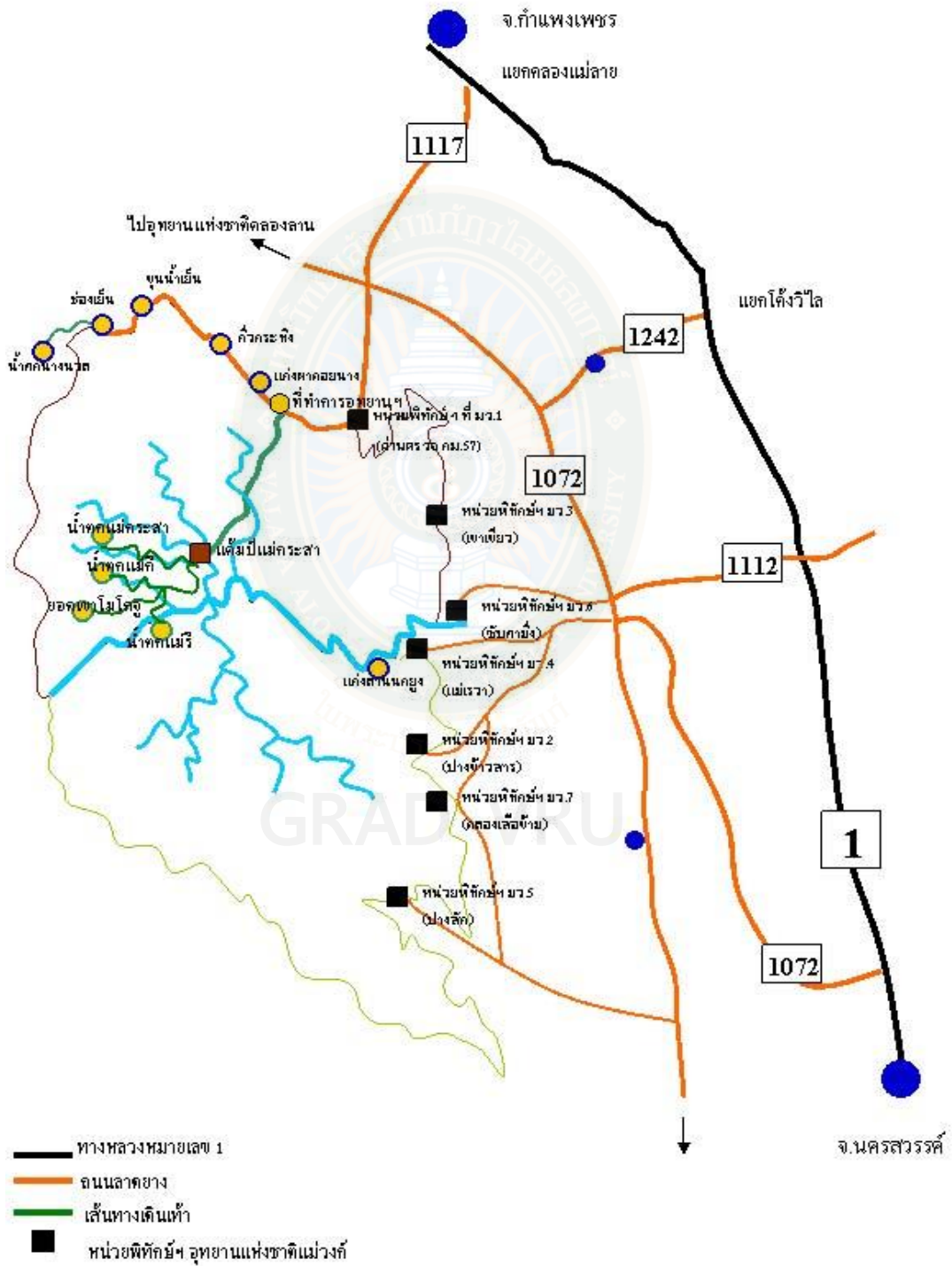


ภาพที่ 2.2 แผนที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์



ภาพที่ 2.3 ผังบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์-กำแพงเพชร

แผนผังสังเขปแสดงเส้นทางเข้าสู่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์
 สำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์)



ภาพที่ 2.4 แสดงเส้นทางสู่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร นอกจากจะศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้ศึกษายังได้ทำการศึกษาจากผลงานวิจัยที่มีผู้ทำการศึกษาวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นส่วนประกอบในการศึกษาไว้ดังนี้

สวัสดี ทวีรัตน์ (2543) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในงานที่ต้องปฏิบัติของพนักงานพิทักษ์ป่าประจำอุทยานแห่งชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่างานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะพื้นฐานทั่วไปส่วนบุคคลเศรษฐกิจและสังคม ของพนักงานพิทักษ์ป่าประจำอุทยานแห่งชาติ ในจังหวัดเชียงใหม่ 2) ความพึงพอใจในงานที่จะต้องปฏิบัติของพนักงานพิทักษ์ป่าประจำอุทยานแห่งชาติในจังหวัดเชียงใหม่ 3) ปัญหาและอุปสรรคในงานปัญหาและอุปสรรคในงานที่จะต้องปฏิบัติของพนักงานพิทักษ์ป่าประจำอุทยานแห่งชาติในจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 40 ปี และเป็นผู้สมรสแล้ว ผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่งมีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่า และอายุปฏิบัติงานในตำแหน่งพนักงานพิทักษ์ป่า โดยเฉลี่ยประมาณ 11 ปี รวมทั้งผลการวิจัยยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังไม่เคยได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นค่าจ้างประจำปีเป็นกรณีพิเศษเลย และได้เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ของกรมป่าไม้ ในประเด็นของความพึงพอใจในงานที่ต้องปฏิบัติของพนักงานพิทักษ์ป่าประจำอุทยานแห่งชาติในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าพนักงานพิทักษ์ป่ามีความพึงพอใจในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน คือ นโยบายของกรมป่าไม้ ด้านการจัดการอุทยานแห่งชาติ การบริหารและจัดการของผู้บังคับบัญชา และการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงาน พิทักษ์ป่าประจำอุทยานแห่งชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้ 1) ปัญหาเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ 2) ปัญหาบุคลากรและประชาชนในพื้นที่ 3) ปัญหา เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์อื่นๆ 4) ปัญหาเกี่ยวกับประมาณ และ 5) ปัญหา การและจัดการภายในหน่วยงาน

สยาม ช่างเนียม (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ราษฎรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-60 ปี ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ได้รับการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และมีอาชีพรอง คือ รับจ้าง มีรายได้ครัวเรือนอยู่ระหว่าง 30,000-60,000 บาทต่อปี ถือครองที่ดินเฉลี่ยรายละ 1.02 แปลง เนื้อที่เฉลี่ย 30.49 ไร่ ถือครองมาก่อนปี พ.ศ. 2532 โดยได้มาจากการรับมรดกตกทอด ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำการเกษตรเกือบทั้งหมด ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านป่าไม้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับสูง สำหรับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 และพบว่า ไม่มีปัจจัยใดที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ศึกษา

ศักดิ์ดา แก้วมรกต (2544) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อแนวความคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าท่าสองยาง ท้องที่บ้านแม่อุสุ

ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 55.03 เป็นเพศชาย เชื้อชาติกระเหรี่ยง นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 88.91 ประกอบอาชีพหลักการทำเกษตรกรรม อาชีพรอง คือ อาชีพรับจ้าง มีรายได้เฉลี่ยปีละ 24,907.45 บาทต่อครัวเรือน ขนาดที่ดินถือครองเฉลี่ย 13.02 ไร่ต่อครัวเรือน ชนิดพืชที่ปลูกส่วนใหญ่คือ ข้าว ด้านแนวความคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่มีแนวความคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างดี ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อแนวความคิดในการอนุรักษ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ระดับการศึกษา เผ่าพันธุ์ การใช้ประโยชน์ที่ดิน และความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ ดังนั้น ผลจากการศึกษานี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรป่าไม้และระบบนิเวศต่อไป

อนันตศักดิ์ รุณทอง (2546) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ยม ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 41.20 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.10 คน การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นพื้นฐานภาคบังคับ อาชีพหลักส่วนใหญ่ทำการเกษตร รายได้เฉลี่ย 65,155.30 บาทต่อปี รายจ่ายรวมเฉลี่ย 31,154.50 บาทต่อปี ความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ของหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ดี และมีทัศนคติในเชิงบวกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉพาะในด้านความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรอื่นๆ จากการทดสอบสมมุติฐานพบว่า ปัจจัยที่ผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ ระดับการศึกษา การมีอาชีพ รายจ่ายรวมต่อปี การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การเคยเข้าร่วมกิจกรรมในด้านการอนุรักษ์ฯ และการได้รับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมสร้างทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่ให้ดียิ่งขึ้น โครงการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สำหรับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งพบว่าเป็นสิ่งจำเป็น

อำนาจ ศรีน้อย (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทผู้นำท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในท้องที่จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45.44 ปี จบชั้นประถมศึกษา อยู่ในครอบครัวที่อยู่ด้วยกันทั้งครอบครัว มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.83 คน เกิดในตำบลนั้น ที่พักอาศัยมีระยะทางจากตำบลถึงพื้นที่ป่าไม้ เฉลี่ย 17.96 กิโลเมตร มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 37.10 ปี ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ 77.70 ส่วนใหญ่ไม่เคยคิดติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 63.80 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.20 ไม่มีประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ 48.90 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ 62.80 การได้รับผลประโยชน์จากป่าไม้ในภาพรวมระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 9.40 มีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม โดยมีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง ลักษณะการถือครองที่ดิน มีที่ดินน้อยกว่า 10 ไร่ รายได้เฉลี่ย 188,596.38 บาทต่อปี มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในภาพรวมระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 0.70

เดชอนันต์ คำสวน (2548) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการควบคุมไฟป่าของประชาชนในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมืองและพื้นที่เขตกันชน จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ศึกษาที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่

เป็นเพศชาย มีอายุ 41 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 52.20 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 76.54 มีอาชีพหลักในการเกษตรกรรม โดยมีรายได้รวมทั้งปีต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.43 ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ประชาชนเกือบทั้งหมดได้ใช้ประโยชน์จากป่า ร้อยละ 93.84 การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับไฟป่า ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรม การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับไฟป่าโดยประชาชนรับข่าวสารจากวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 58.06 จากโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 53.67 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟป่าอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าของประชาชน อยู่ในระดับนานๆ ครั้ง ส่วนประสิทธิผลการควบคุมไฟป่าอยู่ในระดับน้อย โดยปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการควบคุมไฟป่าของประชาชนในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง และพื้นที่เขตกันชน จังหวัดลำปาง ได้แก่ รายได้ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับไฟป่า การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับไฟป่า และการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่า

วัชรพงศ์ กิตติเจริญวิทย์ (2554) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ผลการศึกษาพบว่า ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสำรวจพื้นที่ ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ และนำเสนอเชิงพรรณนา ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ที่ตั้งของที่ดินอยู่ในพื้นที่ป่าเป็นส่วนใหญ่ โดยร้อยละ 70 ของผู้ถือครองที่ดินเป็นบุคคลทั่วไปที่ถือครองด้วยตนเองหรือครอบครัว ส่วนใหญ่ได้มาโดยมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษ ปัจจุบันผู้ถือครองที่ดินใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการทำการเกษตรเป็นหลักและเพื่อที่อยู่อาศัย เป็นที่ตั้งของวัด เป็นสถานที่จัดกิจกรรมของโรงเรียน และเป็นที่ดินเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย เรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) ค่านิยมของผู้ถือครองที่ดินต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 2) การรับรู้ถึงสิทธิหน้าที่ในทรัพยากรธรรมชาติ 3) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดิน จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย เกิดจากความตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การรับรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดิน ตามลำดับ

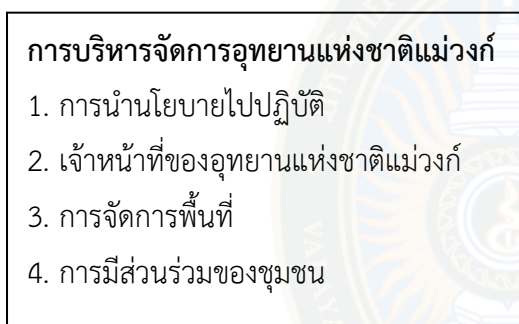
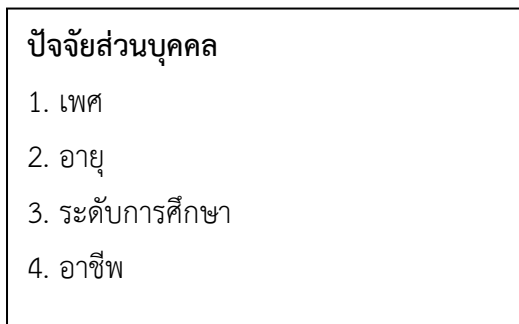
อรดาวัลย์ ธนาวุฒิ (2555) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในกระบวนการเรียนรู้การจัดการป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า งานวิจัยผู้นำชุมชนบ้านหัวทุ่ง มีคุณลักษณะและบทบาทในกระบวนการเรียนรู้การจัดการป่าชุมชน โดยเป็นผู้มีประสบการณ์ในการจัดการป่าชุมชน เป็นผู้มีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ กติกา ในการจัดการป่าชุมชน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ในการจัดการป่าชุมชน เป็นผู้มีความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของชุมชนด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ด้านพันธุ์พืช พันธุ์ไม้ต่างๆ สมุนไพรในป่าชุมชน อีกทั้งเป็นผู้มีความคิดริเริ่มในการสร้างกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นในกิจกรรมต่างๆ โดยพร้อมที่จะเสียสละทั้งด้านเวลาและเรื่องส่วนตัว เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เป็นผู้ใส่ใจรักในการพัฒนา มีการติดต่อสื่อสารที่ดีทั้งคนในชุมชนและนอกชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนความรู้กับหน่วยงานภายนอก ผู้นำชุมชนได้นำคุณลักษณะของ

ผู้นำชุมชนที่มีอยู่มาสร้างกระบวนการเรียนรู้การจัดการป่าชุมชนให้กับเยาวชน โดยนำความรู้และประสบการณ์มาจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ที่บ้านหัวทุ่งและแหล่งเรียนรู้ในป่าชุมชน ซึ่งได้นำประสบการณ์มาถ่ายทอดเรื่องราวในอดีตให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น นำความรู้มาถ่ายทอดให้เยาวชนรู้จักทรัพยากรในป่าชุมชน ทั้งพืชพันธุ์ ไม้สมุนไพร ระบบนิเวศที่เชื่อมโยงกันรวมถึงนำภูมิปัญญาวัฒนธรรมความเชื่อมาเชื่อมโยงในการจัดการป่า อีกทั้งยังนำเยาวชนเข้ามาเรียนรู้ตามหลักสูตรการเรียนรู้และศึกษาเส้นทางธรรมชาติตามฐานการเรียนรู้ โดยผู้นำชุมชนเป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เนื้อหาความรู้ในการถ่ายทอดให้กับเยาวชน ผู้นำชุมชนได้ร่วมคิดร่วมกำหนดเนื้อหาความรู้ จนพัฒนามาเป็นองค์ความรู้ท้องถิ่นที่มุ่งสร้างจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนได้เกิดความหวงแหนทรัพยากรในชุมชน ส่งผลให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนโดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน เช่น การทำแนวกันไฟ การปลูกป่า การทำพิธีเลี้ยงผีขุนน้ำ การทำพิธีบวชป่า กิจกรรมการเรียนรู้ในป่าชุมชน และเยาวชนได้ให้ความสนใจในการมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพราะนอกจากจะได้รับความรู้แล้วยังทำให้กลุ่มเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับในชุมชน และได้มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรในชุมชนให้คงอยู่สืบไป

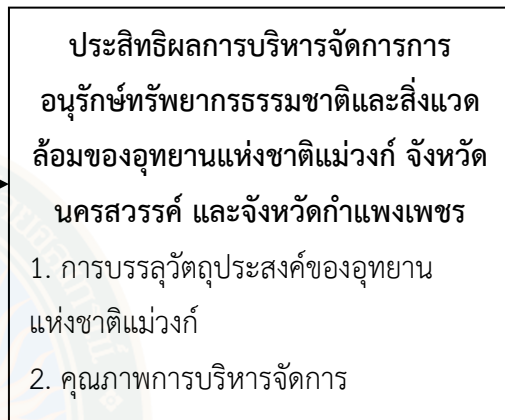
2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการวิจัยดังนี้ การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ประกอบด้วย การนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของศุภชัย ยาวะประภาส (2545) เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ การจัดการพื้นที่และคุณภาพ การบริหารจัดการ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2548) การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ โกวิท พงงาม (2545) ส่วนประสิทธิผลการบริหารจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ประกอบ ด้วยการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ผู้วิจัยได้นำแนวทางของสำนักอุทยานแห่งชาติ (2552) ด้านวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ โดยสรุปกรอบวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น



ตัวแปรตาม



ภาพที่ 2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร โดยมีระเบียบและวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จำนวน 7,920 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวินิจฉัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ประกอบด้วย หมู่ที่ 3 บ้านเพชรบังเกิด หมู่ที่ 4 บ้านปางตาไว หมู่ที่ 5 บ้านตากฟ้าพัฒนา หมู่ที่ 6 บ้านปางเหนือ หมู่ที่ 7 บ้านคลองปลาสร้อย ตำบลปางตาไว อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร หมู่ที่ 14 บ้านซับตามิ่ง ตำบลปางตาไว อำเภอขาณุวรลักษณ จังหวัดกำแพงเพชร หมู่ที่ 4 บ้านคลองแบ่ง หมู่ที่ 18 บ้านหนองตะเคียน หมู่ที่ 20 บ้านยอดห้วยแก้ว ตำบลแม่เลย์ อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และ หมู่ที่ 9 บ้านแม่กะสี ตำบลแม่เปิน อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากประชากร จำนวน 7,920 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยทำการแจกแบบสอบถาม ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2557 ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2557 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973)

$$n = \frac{N}{1+N e^2}$$

กำหนดให้

$$n = \text{จำนวนประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา}$$

$$e = \text{ค่าความคลาดเคลื่อนของการศึกษา (เท่ากับ 0.05)}$$

$$N = \text{จำนวนเจ้าหน้าที่และประชาชน}$$

ในการศึกษาครั้งนี้ $N = 7,920$

$$e = 0.05$$

จากแทนค่าในสูตร

$$= \frac{7,920}{1+7,920 (0.05)^2}$$

$$= \frac{7,920}{1+7,920 (0.0025)}$$

$$= \frac{7,920}{20}$$

$$= 396$$

เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้จำนวนนักท่องเที่ยวตัวอย่าง จำนวน 396 ราย ซึ่งผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลสำหรับการศึกษานี้ จำนวนทั้งสิ้น 400 ราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สร้างขึ้นโดยมีขั้นตอน ดังนี้

ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตในการศึกษาและเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาพร้อมทั้งนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามโดยกำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม ขอบเขต และเนื้อหาให้ครอบคลุมตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาจากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข เนื้อหา และภาษาที่ใช้ให้มีความชัดเจน เข้าใจตรงกันสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้กับประชากรทั้งหมดที่ศึกษา โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม เป็นแบบสอบถามที่เป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed Form) และปลายเปิด (Open Form) สำหรับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่वंก จังหัดนครสวรรค์และจังหัดก้าแพงเพชร ในแต่ละด้านดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่वंก จังหัดนครสวรรค์ และจังหัดก้าแพงเพชร ประกอบด้วยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่वंก การจัดการพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของชุมชน จำนวน 20 ข้อ

ลักษณะข้อคำถามในส่วนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่वंก จังหัดนครสวรรค์ และจังหัดก้าแพงเพชร ประกอบด้วย การ

บรรลุมิติวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ และคุณภาพการบริหารจัดการ จำนวน 10 ข้อ

ลักษณะข้อคำถามในส่วนที่ 3 กำหนดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับคือ

ระดับคะแนน 5 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง ปฏิบัติมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

จากนั้น นำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและแปลความหมายระดับค่าเฉลี่ยที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\text{ช่วงกว้างคะแนนระหว่างชั้น} = \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\begin{aligned} \text{ซึ่งแทนค่าได้ ช่วงกว้างคะแนนระหว่างชั้น} &= \frac{(5 - 1)}{3} \\ &= 1.33 \end{aligned}$$

เกณฑ์ในการแปลผลคะแนนประสิทธิผลการบริหารจัดการลักษณะข้อคำถามที่ ได้จากการคำนวณค่าเฉลี่ย จากสูตรหารระดับชั้นเท่ากับ 1.33 โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
3.68 – 5.00	มาก
2.34 – 3.67	ปานกลาง
1.00 – 2.33	ต่ำ

เกณฑ์ในการแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการ โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	แปลความหมาย
มากกว่า 0.91	สูงมาก
0.71 – 0.90	สูง
0.30 – 0.70	ปานกลาง
น้อยกว่า 0.30	ต่ำ

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1-3 เป็นคำถามชนิดปลายปิด (Close-Ended Question) และส่วนที่ 4 เป็นคำถามชนิดปลายเปิด (Open-Ended Question) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

3.3 การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ

3.3.1 การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำโดยใช้กรอบความคิดของการทำวิจัยได้แก่ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรายละเอียดของขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

3.3.1.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตำรา แนวคิด ทฤษฎี หนังสือหรือเอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่างๆ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตในการศึกษาและเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.3.1.2 รวบรวมเนื้อหาและสาระต่างๆ ที่ได้จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม กำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร แบ่งเป็น 4 ด้านประกอบด้วย ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ การจัดการพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของชุมชน และแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร แบ่งเป็น 2 ด้านประกอบด้วย ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และคุณภาพการบริหารจัดการ

3.3.1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่งถ้ามีข้อแก้ไขดำเนินการตามคำแนะนำ หลังจากนั้นดำเนินการจัดทำเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อเป็นเครื่องมือในการทำวิจัยต่อไป

3.3.2 การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

3.3.2.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วและผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปลองใช้ (Try Out) กับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติคลองลาน และประชาชนบริเวณอุทยานแห่งชาติคลองลาน จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 คน

3.3.2.2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าแอลฟาของครอนบาค ในการหาความเชื่อมั่นรายข้อ และความเชื่อมั่นรวม ซึ่งค่าที่ได้เท่ากับ 0.85

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์โครงการปริญญาโทสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ให้มีหนังสือถึงกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และผู้นำท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามเองในอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร และอีกส่วนผู้วิจัยได้ให้เจ้าหน้าที่ในกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ดำเนินการแจกแบบสอบถามที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ผู้วิจัยได้เดินทางไปรับเอกสารกลับคืนจากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์และลงรหัส (Coding) แล้วนำไปประมวลผลข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อทำการวิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ จำนวน 400 ฉบับ จากนั้นจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.5.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาลงรหัส (Coding Sheet) ตามที่กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า

3.5.3 ทำการกรอกข้อมูลตามรหัสลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พร้อมทั้งแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดจากการกรอกข้อมูล

3.5.4 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

3.6.1 สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ ใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage)

3.6.2 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.6.3 ใช้ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่จำแนกได้ 2 กลุ่ม

3.6.4 ใช้ F- test สำหรับทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่จำแนกได้มากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

3.6.5 ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันอย่างง่าย (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร โดยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร และ 3) ศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ที่มีผลต่อเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเป็นเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ประกอบด้วย หมู่ที่ 3 บ้านเพชรบังเกิด หมู่ที่ 4 บ้านปางตาไว หมู่ที่ 5 บ้านตากฟ้าพัฒนา หมู่ที่ 6 บ้านปางเหนือ หมู่ที่ 7 บ้านคลองปลาสร้อย ตำบลปางตาไว อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร หมู่ที่ 14 บ้านซับต้ามิ่ง ตำบลปางตาไว อำเภอขามเฒ่าลักษ์ณ์ จังหวัดกำแพงเพชร หมู่ที่ 4 บ้านคลองแบ่ง หมู่ที่ 18 บ้านหนองตะเคียน หมู่ที่ 20 บ้านยอดห้วยแก้ว ตำบลแม่เลย์ อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และหมู่ที่ 9 บ้านแม่กะสี ตำบลแม่เป็น อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 400 คน จากประชากร จำนวน 7,920 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ และการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูล ตามลำดับดังนี้

- 4.1 การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
- 4.4 การเสนอผลการวิเคราะห์วิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2. เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร คือ การบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และคุณภาพการบริหารจัดการ โดยวิเคราะห์เป็นรายด้าน จากค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้วยการทดสอบค่า t และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA)

4. เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation)

4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายในการวิเคราะห์ข้อมูลและผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการแปลความหมายของข้อมูล ดังนี้

N	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	หมายถึง	ผลรวมของความแปรปรวน
df	หมายถึง	ค่าองศาความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
MS	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวน
t	หมายถึง	ค่าสถิติที่พิจารณาความนัยสำคัญจากแบบแจกแจงแบบ t
F	หมายถึง	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความนัยสำคัญจากแบบแจกแจงแบบ F
p	หมายถึง	ค่านัยสำคัญทางสถิติ
r	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย
Sig	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
**	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

- 1) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้
- 2) ตัวแปรด้านการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย การนำนโยบายปฏิบัติ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ การจัดการพื้นที่และการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และคุณภาพการบริหารจัดการ

4.4 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยใช้ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และคุณภาพการบริหารจัดการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแปลความดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
3.68 – 5.00	มาก
2.34 – 3.67	ปานกลาง
1.00 – 2.33	ต่ำ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และคุณภาพการบริหารจัดการ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้การทดสอบค่า t และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05

ระดับค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
3.68 – 5.00	มาก
2.34 – 3.67	ปานกลาง
1.00 – 2.33	ต่ำ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์หาปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันแบบง่าย (Pearson Correlation Coefficient) ซึ่งแปลความหมาย ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	แปลความหมาย
มากกว่า 0.91	สูงมาก
0.71 – 0.90	สูง
0.30 – 0.70	ปานกลาง
น้อยกว่า 0.30	ต่ำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าร้อยละ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ ดังตารางที่ 4.1 – 4.5

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	193	48.30
หญิง	207	51.70
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ พบว่า เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 และเป็นเพศชาย จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 18 ปี	31	7.80
19-30 ปี	202	50.50
31 – 40 ปี	85	21.30
41 ปีขึ้นไป	82	20.40
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ พบว่า เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 19-30 ปี จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 รองลงมา มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30 และอายุเฉลี่ยน้อยที่สุดของเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ตอบแบบสอบถามคือ ต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	77	19.20
มัธยมศึกษา	192	48.00
ปริญญาตรี	120	30.00
สูงกว่าปริญญาตรี	11	2.80
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ พบว่า เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และระดับการศึกษาเฉลี่ยน้อยที่สุดของเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ คือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกรรวม	127	31.40
ธุรกิจส่วนตัว	99	24.80
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	44	11.20
พนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน	99	24.80
อื่นๆ (โปรดระบุ).....	31	7.80
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ พบว่า เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40 รองลงมามีอาชีพธุรกิจส่วนตัว และพนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 และอาชีพเฉลี่ยน้อยที่สุดของเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่

อุทยานแห่งชาติแม่วงก์และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ตอบแบบสอบถาม คือ อาชีพอื่นๆ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	68	17.00
5,001 – 10,000 บาท	198	49.50
10,001 – 15,000 บาท	102	25.50
15,001 บาท ขึ้นไป	32	8.00
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ พบว่า เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ 5,001–10,000 บาท จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.50 รองลงมา มีรายได้ 10,001–15,000 บาท จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 และรายได้เฉลี่ยน้อยที่สุด ของเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ตอบแบบสอบถามคือ 15,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 32 คน คิดเป็น ร้อยละ 8.00

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และคุณภาพการบริหารจัดการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เป็นรายด้านและโดยรวมทุกด้าน

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์

ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์	ประสิทธิผล การบริหารจัดการ		แปล ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
1. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างได้ผล	3.67	0.68	ปานกลาง
2. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการฟื้นฟูธรรมชาติที่เสื่อมโทรมให้กลับมา มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน	3.78	0.68	มาก
3. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการปลูกป่าทดแทนเพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่าให้กลับมาอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน	3.78	0.70	มาก
4. พื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ถูกบุกรุกลดลง ชุมชนในและรอบพื้นที่ เป็นแนวร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.67	0.70	ปานกลาง
5. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีฐานข้อมูลและเครือข่าย การมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์ที่เข้มแข็งและดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์	3.62	0.70	ปานกลาง
รวม	3.70	0.52	มาก

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการฟื้นฟูธรรมชาติที่เสื่อมโทรมให้กลับมา มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน กับอุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการปลูกป่าทดแทนเพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่าให้กลับมาอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 3.78$) อุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างได้ผลกับพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ถูกบุกรุกลดลง ชุมชนในและรอบพื้นที่เป็นแนวร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.67$) ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีฐานข้อมูลและเครือข่ายการมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์ที่เข้มแข็งและดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ($\bar{X} = 3.62$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ

ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	ประสิทธิผล การบริหารจัดการ		แปล ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
1. ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ ประชาชน และนักท่องเที่ยว ต่อการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์	3.20	0.70	ปานกลาง
2. การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการปฏิบัติงาน เชิงรุกในการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์	3.19	0.70	ปานกลาง
3. การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ปฏิบัติงาน รวดเร็ว ถูกต้อง ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในอุทยาน	3.19	0.75	ปานกลาง
4. การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ได้คำนึงถึง ผลประโยชน์ของอุทยานมาเป็นอันดับแรก เช่น การดูแล พื้นที่ป่า และทรัพยากรป่าไม้	3.18	0.73	ปานกลาง
5. การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการวางแผน และแนวทางการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและประเมิน ผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ	3.49	0.76	ปานกลาง
รวม	3.25	0.46	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ห้ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านคุณภาพการบริหารจัดการพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการวางแผนและแนวทางการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและประเมินผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.49$) มีความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ ประชาชน และนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ($\bar{X} = 3.20$) การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการปฏิบัติงานเชิงรุกในการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์กับการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ปฏิบัติงานรวดเร็ว ถูกต้อง ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในอุทยาน ($\bar{X} = 3.19$) ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของอุทยานมาเป็นอันดับแรก เช่น การดูแลพื้นที่ป่า และทรัพยากรป่าไม้ ($\bar{X} = 3.18$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 สรุปผลระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย การบรรจุวัตถุประสงค้ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์และคุณภาพการบริหารจัดการ โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เป็นรายด้านและโดยรวม ทุกด้าน

ผลรวมประสิทธิผลการบริหารจัดการ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ประสิทธิผล การบริหารจัดการ		แปล ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการบรรจุวัตถุประสงค้ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์	3.70	0.52	มาก
2. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	3.25	0.46	ปานกลาง
รวม	3.47	0.39	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์สรุปผลระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย การบรรจุวัตถุประสงค้ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และคุณภาพการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบรรจุวัตถุประสงค้ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ($\bar{X} = 3.70$) มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร มากกว่าด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.25$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสมมติฐานที่ 1

เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ของเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่จำแนกได้ 2 กลุ่ม และใช้ F-test สำหรับการทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่จำแนกได้มากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA)

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามเพศ

ประสิทธิผลการบริหารจัดการ	เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	sig
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์	ชาย	193	3.72	0.52	0.691	0.490
	หญิง	207	3.68	0.53		
2. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	ชาย	193	3.24	0.47	-0.268	0.789
	หญิง	207	3.25	0.44		
รวม	ชาย	193	3.48	0.40	0.307	0.759
	หญิง	207	3.47	0.38		

จากตารางที่ 4.9 เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามอายุ

ประสิทธิผลการบริหารจัดการ	ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการ จำแนกตามอายุ							
	ต่ำกว่า 18 ปี		19-30 ปี		31 - 40 ปี		41 ปีขึ้นไป	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์	3.87	0.67	3.68	0.51	3.63	0.45	3.77	0.55
2. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	3.21	0.50	3.27	0.40	3.24	0.38	3.22	0.62
รวม	3.54	0.45	3.47	0.35	3.44	0.32	3.49	0.51

ตารางที่ 4.10 จำแนกตามอายุพบว่า โดยรวมทุกกลุ่มอายุอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ทุกกลุ่มของอายุอยู่ในระดับมากกว่า 31 - 40 ปี อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ทุกกลุ่มของอายุอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบวิเคราะห์ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามอายุ

ประสิทธิผลการบริหารจัดการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์	ระหว่างกลุ่ม	1.810	3	0.603	2.178	0.090
	ภายในกลุ่ม	109.688	396	0.277		
	รวม	111.497	399			
2. คุณภาพการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	0.195	3	0.065	0.304	0.822
	ภายในกลุ่ม	84.404	396	0.213		
	รวม	84.598	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.303	3	0.101	0.651	0.583
	ภายในกลุ่ม	61.423	396	0.155		
	รวม	61.726	399			

จากตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ทั้งในภาพรวมและรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามระดับการศึกษา

ประสิทธิผลการบริหารจัดการ	ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการ จำแนกตามระดับการศึกษา							
	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์	3.65	0.54	3.69	0.51	3.74	0.54	3.89	0.42
2. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	3.19	0.40	3.21	0.40	3.33	0.63	3.30	0.52
รวม	3.42	0.52	3.45	0.34	3.54	0.37	3.60	0.29

จากตารางที่ 4.12 พบว่า จำแนกตามระดับการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ทุกกลุ่มของอาชีพอยู่ในระดับมาก ยกเว้นกลุ่มต่ำกว่าประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านคุณภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามระดับการศึกษา

ประสิทธิผลการบริหารจัดการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์	ระหว่างกลุ่ม	0.778	3	0.259	0.927	0.427
	ภายในกลุ่ม	110.720	396	0.280		
	รวม	111.498	399			
2. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	1.258	3	0.419	1.993	0.114
	ภายในกลุ่ม	83.340	396	0.210		
	รวม	84.598	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.907	3	0.302	1.969	0.118
	ภายในกลุ่ม	60.819	396	0.154		
	รวม	61.726	399			

จากตารางที่ 4.13 พบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ทั้งในภาพรวมและรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัด นครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามอาชีพ

ประสิทธิผล การบริหารจัดการ	ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการ จำแนกตามอาชีพ									
	เกษตรกร		ธุรกิจ ส่วนตัว		รับราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ		พนักงาน บริษัท/ องค์กร เอกชน		อาชีพอื่นๆ	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์	3.66	0.52	3.61	0.46	3.75	0.43	3.75	0.57	3.96	0.63
2. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	3.16	0.54	3.27	0.41	3.31	0.34	3.29	0.42	3.29	0.44
รวม	3.41	0.44	3.44	0.36	3.53	0.32	3.52	0.36	3.62	0.38

ตารางที่ 4.14 พบว่า การจำแนกตามอาชีพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ทุกกลุ่มของอาชีพ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นอาชีพเกษตรกร และธุรกิจส่วนตัว อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ทุกกลุ่มของอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง

GRAD VRU

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามอาชีพ

ประสิทธิผล การบริหารจัดการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์	ระหว่างกลุ่ม	3.345	4	0.836	3.054	0.017
	ภายในกลุ่ม	108.152	395	0.274		
	รวม	111.497	399			
2. ด้านคุณภาพการบริหาร จัดการ	ระหว่างกลุ่ม	1.445	4	0.361	1.716	0.145
	ภายในกลุ่ม	83.153	395	0.211		
	รวม	84.598	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.641	4	0.410	2.697	0.031
	ภายในกลุ่ม	60.085	395	0.152		
	รวม	61.726	399			

จากตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีประสิทธิผลการบริหารจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร ในภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านคุณภาพการบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มี 1 คู่ คือ กลุ่มอาชีพธุรกิจส่วนตัวกับอาชีพอื่นๆ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัด นครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามรายได้

ประสิทธิผล การบริหารจัดการ	ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการ จำแนกตามรายได้							
	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,001 -10,000 บาท		10,001 - 15,000 บาท		15,001 บาท ขึ้นไป	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์	3.84	0.60	3.63	0.51	3.73	0.49	3.78	0.52
2. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	3.27	0.53	3.18	0.47	3.32	0.37	3.36	0.40
รวม	3.55	0.45	3.41	0.39	3.52	0.33	3.57	0.35

จากตารางที่ 4.16 พบว่าจำแนกตามรายได้โดยรวมอยู่ในระดับระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ ทุกกลุ่มของรายได้อยู่ในระดับมาก ยกเว้นรายได้ 5,001 - 10,000 บาท อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ทุกกลุ่มของรายได้อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามรายได้

ประสิทธิผล การบริหารจัดการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์	ระหว่างกลุ่ม	2.686	3	0.895	3.259	0.022
	ภายในกลุ่ม	108.811	396	0.275		
	รวม	111.498	399			
2. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	1.799	3	0.600	2.868	0.036
	ภายในกลุ่ม	82.799	396	0.209		
	รวม	84.598	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.919	3	0.640	4.236	0.006
	ภายในกลุ่ม	59.807	396	0.151		
	รวม	61.726	399			

จากตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้แตกต่างกัน มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ทั้งในภาพรวมพบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์กับด้านคุณภาพการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสมมติฐานที่ 2

เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอาชีพและรายได้ โดยรวมพบว่าประสิทธิผลการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่า อาชีพ มีประสิทธิผลการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนรายได้ พบว่า มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และด้านคุณภาพการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 5 วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

ตารางที่ 4.18 วิเคราะห์ปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

การบริหารจัดการ อุทยานแห่งชาติแม่วังก์	ประสิทธิผลการบริหารจัดการ				
	\bar{X}	S.D.	r	Sig	ความสัมพันธ์
1. การนำนโยบายไปปฏิบัติ	3.79	0.46	0.281(**)	0.000	ต่ำ
2. เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์	3.54	0.47	0.260(**)	0.000	ต่ำ
3. การจัดการพื้นที่	3.57	0.40	0.378(**)	0.000	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.28	0.49	0.217(**)	0.000	ต่ำ
รวม	3.54	0.30	0.421(**)	0.000	ปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ผลการวิเคราะห์หาปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร โดยการทดสอบสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ ที่ประกอบด้วย การนำนโยบายไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ การจัดการพื้นที่และการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์ และกำแพงเพชร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.421$, $\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.30) และในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การจัดการพื้นที่ ($r = 0.378$, $\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.40) การนำนโยบายไปปฏิบัติ ($r = 0.281$, $\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.46) เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ ($r = 0.260$, $\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.47) และการมีส่วนร่วมของชุมชน ($r = 0.217$, $\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสมมติฐานที่ 3

ปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ ที่ประกอบด้วย การนำนโยบายไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ การจัดการพื้นที่และการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการ อุทยานแห่งชาติแม่วังก์ที่ประกอบด้วย การนำนโยบายไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ การจัดการพื้นที่และการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร และเพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จำนวน 400 คน จากประชากร 7,920 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โยโมเน่ การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85

สถิติที่ใช้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร คือ การบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และคุณภาพการบริหารจัดการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ โดยใช้การทดสอบค่าสถิติ t การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 หาความสัมพันธ์ของปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันแบบง่าย (Pearson Correlation Coefficient)

ผู้วิจัยได้นำมาสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอข้อสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.1.1 ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

จากการศึกษา ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร คือ การบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และด้านคุณภาพการบริหารจัดการ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีประสิทธิผลการบริหารจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร มากกว่าด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ซึ่งสามารถสรุปในรายด้านได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์

พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการฟื้นฟูธรรมชาติที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนกับอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการปลูกป่าทดแทนเพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่าให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน อุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างได้ผลกับพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ถูกบุกรุกลดลง ชุมชนในและรอบพื้นที่เป็นแนวร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีฐานข้อมูลและเครือข่าย การมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์ที่เข้มแข็งและดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ตามลำดับ

ด้านที่ 2 ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ

พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการวางแผนและแนวทางการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและประเมินผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพมีความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ประชาชน และนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการปฏิบัติงานเชิงรุกในการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์กับการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ปฏิบัติงานรวดเร็ว ถูกต้อง ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในอุทยาน ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของอุทยานมาเป็นอันดับแรก เช่น การดูแลพื้นที่ป่า และทรัพยากรป่าไม้ ตามลำดับ

5.1.2 เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

จากการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ของเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ พบว่า มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกัน โดยอาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนรายได้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า อาชีพมีประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนรายได้ พบว่า มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์และด้านคุณภาพการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.1.3 ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ประกอบด้วย การนำนโยบายไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ การจัดการพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางและในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การจัดการพื้นที่ การนำนโยบายไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร คือ การบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และด้านคุณภาพการบริหารจัดการ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็น

รายด้านพบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร มากกว่าด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียด ได้ดังนี้

ด้านที่ 1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์

พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการฟื้นฟูธรรมชาติที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนกับอุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการปลูกป่าทดแทนเพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่าให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน อุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างได้ผลกับพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ถูกบุกรุกลดลง ชุมชนในและรอบพื้นที่เป็นแนวร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอาจเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ เห็นความสำคัญของธรรมชาติที่ปัจจุบันนี้จะมีธรรมชาติลดน้อยลงเรื่อยๆ ถ้าขาดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้น ทุกคนจะต้องอนุรักษ์และช่วยกันฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์จนสามารถดำรงอยู่ไปถึงชั่วลูกชั่วหลานตลอดไปอย่างยั่งยืน รวมทั้งทุกคนต้องช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่ป่าเพื่อลดการบุกรุกทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ สมพงษ์ เกษมสิน (2514) ในเรื่อง การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร เช่น POSDCORB Model ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารนิยมใช้กับการบริหารราชการหรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่ารัฐประศาสนศาสตร์ และคำว่า การจัดการ นิยมใช้การบริหารธุรกิจเอกชนหรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการดังนี้ การบริหารงานย่อมมีวัตถุประสงค์ การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล กล่าวคือความร่วมมือจะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่มที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ การบริหารไม่มีตัวตนแต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

ด้านที่ 2 คุณภาพการบริหารจัดการ

พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านคุณภาพการบริหารจัดการพบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านคุณภาพการบริหารจัดการในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการวางแผนและแนวทางการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

และประเมินผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ มีความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ ประชาชน และนักท่องเที่ยว ต่อการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการ ปฏิบัติงานเชิงรุกในการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์กับการบริหารจัดการอุทยาน แห่งชาติแม่วงก์ปฏิบัติงานรวดเร็ว ถูกต้องในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในอุทยาน ทั้งอาจเป็นเพราะ เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชน บริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ เห็นความสำคัญของคุณภาพในการบริหารจัดการ เพราะการ บริหารจัดการไม่ว่าจะเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการอุทยาน แห่งชาติแม่วงก์ จะต้องมีการวางแผนการทำงาน วางแผนการอนุรักษ์และฟื้นฟูธรรมชาติ วางแผน กำลั้งเจ้าหน้าที่ การมีส่วนร่วมของชุมชน และนักท่องเที่ยว เพื่อให้การดำเนินการทุกอย่างมีระบบ แบบแผน พร้อมทั้งเป็นการรับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ความพึงพอใจ การตอบรับการมีส่วนร่วมของ ชุมชน เพื่อลดการขัดแย้งของเจ้าหน้าที่ นักท่องเที่ยว และคนในชุมชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการดำเนินงาน ทุกอย่างที่ได้ปฏิบัติไปแล้วต้องมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ถึงการดำเนินการดังกล่าว เพื่อจะได้ทราบถึง ผลการดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ และจะดำเนินการต่อหรือหยุดเพราะถึงทำไปก็ไม่สามารถ บรรลุถึงวัตถุประสงค์และมีคุณภาพในการบริหารจัดการได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2540) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการ ที่เป็นคู่มือในการบริหารจัดการภายใต้ความซับซ้อนของระบบ ข้อมูลข่าวสารได้ชี้ประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จไว้แต่ละด้าน ได้แก่ การใช้ เทคนิควิธีที่มีขอบเขตครอบคลุมวัตถุประสงค์มีกลยุทธ์และมีคุณภาพ การบริหารจัดการในลักษณะ เป็นกระบวนการแก้ปัญหา การมีคณะผู้บริหารที่มีศักยภาพในการตัดสินใจสูง การมีส่วนร่วมในการ บริหารจัดการของผู้บริหารทุกคน การนำผลจากการตัดสินใจมาใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว การมี ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการที่เหมาะสม และการบริหารจัดการให้ความเหมาะสมกับแต่ละ สถานการณ์

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

เพื่อเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามปัจจัยส่วน บุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

พบว่า จากการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ของเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ พบว่า มี ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกัน โดยอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ส่วนรายได้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า อาชีพ มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยาน แห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยาน แห่งชาติแม่วงก์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนรายได้ พบว่า มีประสิทธิผล การบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัด

นครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และด้านคุณภาพการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งอาจเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน แต่ทุกคนก็เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และกำแพงเพชร เพราะทุกพื้นที่ก็นับได้ว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องการจะอนุรักษ์และฟื้นฟูให้ได้อยู่คู่กับลูกหลานต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ สยาม ช่างเนียม (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ราษฎรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-60 ปี ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ได้รับการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และมีอาชีพรองคือ รับจ้าง มีรายได้ครัวเรือนอยู่ระหว่าง 30,000 - 60,000 บาท ต่อปี ถือครองที่ดินเฉลี่ยรายละ 1.02 แปลง เนื้อที่เฉลี่ย 30.49 ไร่ ถือครองมาก่อนปี พ.ศ. 2532 โดยได้มาจากการรับมรดกตกทอด ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำการเกษตรเกือบทั้งหมด ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านป่าไม้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับสูง สำหรับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 ในส่วนของเพศ อายุ การศึกษา พบว่าไม่มีปัจจัยใดที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่วน อาชีพและรายได้ของเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ต่างกัน ย่อมมีผลต่อการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และกำแพงเพชร อาจเป็นเพราะว่าทุกคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบหรือมีภาระในการรับผิดชอบต่างกัน ย่อมส่งผลต่อการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และกำแพงเพชร ที่ต่างกันได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สยาม ช่างเนียม (2544)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

เพื่อความสัมพันธของปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ที่ประกอบด้วย การนำนโยบายไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ การจัดการพื้นที่และการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางและในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การจัดการพื้นที่ การนำนโยบายไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามลำดับ อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช

เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่วังก์ และประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ เห็นว่าการบริหารจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดการพื้นที่ การนำนโยบายไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะการบริหารจัดการทุกเรื่องต้องมีนโยบายการในการทำงาน มีการวางแผน มีการมอบหมายเจ้าหน้าที่ในการทำงานตามนโยบาย และนอกจากนี้แล้วไม่ว่าการทำงานทุกอย่างทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการทำงานไม่ว่าหน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กรอิสระ ประชาชน ก็ล้วนแต่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทั้งนั้นจึงจะผลักดันให้งานที่ทำนั้นสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับศุภชัย ยาวะประภาส (2545) ในเรื่องนโยบายที่กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการมีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันตลอดเวลา และประเด็นที่สอง คือ การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของนโยบาย และสอดคล้องกับ สุทิน นพเกตุ (2549) ในเรื่องของการบริหารจัดการทรัพยากร การจัดการพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการไว้ดังนี้ การบริหารจัดการ หมายถึง การเสริมสร้างสังคมไทยไปสู่สังคมที่ปลอดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนเป็นสังคมที่วัฒนธรรมและวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนและสุจริตชนแล้วนั้น สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ กระบวนการในการไปถึงเป้าหมายซึ่งต้องอาศัยการเสริมสร้าง ความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักและความสำนึกในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและการยกระดับสังคมไทยของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องซึ่งต้องมีการทุ่มเททั้งแรงกาย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สรุปได้ว่า ด้านเจ้าหน้าที่ เนื่องจากอุทยานแห่งชาติแม่วังก์มีขนาดพื้นที่ขนาดใหญ่ครอบคลุม 2 จังหวัด คือ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร มีภารกิจหลายด้านจึงทำให้กำลังพลที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะกิจกรรมการลาดตระเวนในพื้นที่ป่าชั้นในของอุทยานและยังขาดอุปกรณ์ที่ร่วมสมัยทั้งพาหนะในการลาดตระเวนและอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน เสบียงในการออกตรวจปราบปรามในการดูแลพื้นที่ป่า และเพิ่มสวัสดิการต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ในการออกปฏิบัติหน้าที่

ส่วนด้านชุมชนรอบเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วังก์พบว่า ราษฎรมีความต้องการให้อุทยานแห่งชาติแม่วังก์ มีการทำแนวเขตที่ชัดเจนว่าตรงไหนเป็นเขตของอุทยานฯ และต้องการให้เจ้าหน้าที่อุทยานฯ สร้างความสนิทสนมคุ้นเคย โดยการร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และต้องการให้มีการสร้างความเข้าใจหรือเผยแพร่กฎหมายสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น และต้องการให้ส่งเสริมอาชีพเครื่องจักสานในครัวเรือนหรืออุตสาหกรรมในท้องถิ่น ให้คำแนะนำตลอดจนหาตลาดเพื่อเป็นการช่วยเพิ่มรายได้ในครัวเรือน และต้องการให้ส่งเสริมการปรับปรุงสภาพดินในทางเกษตรให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชบำรุงดินแก่เกษตรกรจะได้ไปปรับปรุงพื้นที่เพาะปลูกผลผลิตทางการเกษตรให้มีความอุดมสมบูรณ์

1) ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1.1) การกำหนดเขตป่ากันชน โดยสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การจัดตั้งป่าชุมชน การจัดการด้านใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบริเวณป่าชุมชนอย่างสมดุล ยั่งยืน และเป็นธรรมในระดับชุมชน รวมถึงการสร้างพื้นที่รูปธรรมในระดับครอบครัว เพื่อลดการใช้ทรัพยากรจากป่า โดยนำพืชพันธุ์ที่เคยเก็บหาจากป่ามาปลูกผสมผสานเพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทำกินของตนเอง

1.2) ดำเนินการเสนอให้ผนวกอุทยานแห่งชาติแม่วังก์และอุทยานแห่งชาติคลองลาน เป็นมรดกโลกร่วมกับผืนป่าตะวันตก ซึ่งอุทยานแห่งชาติแม่วังก์เป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งพันธุ์พืช และสัตว์ป่า รวมถึงเป็นแหล่งต้นกำเนิดของลำน้ำที่สำคัญ

1.3) การกำหนดนโยบายและวางแผนของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งการเผยแพร่ข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมทั้งทางตรงและทางอ้อม และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อสิ่งแวดลอม

2) ข้อเสนอแนะด้านการบริหาร

2.1) การใช้มาตรการทางสังคมและกฎหมาย การจัดตั้งกลุ่ม ชุมชน ชมรม สมาคม เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมต่างๆ ตลอดจนการให้ความร่วมมือทั้งทางด้านร่างกาย พลังใจ พลังความคิด ด้วยจิตสำนึกในความมีคุณค่าของสิ่งแวดลอมและทรัพยากรที่มีต่อตัวเรา เช่น กลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมของนักเรียน นักศึกษา ในโรงเรียน และสถาบันการศึกษาต่างๆ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย มูลนิธิสีบนาคะเสถียร มูลนิธิโลกสีเขียว เป็นต้น

2.2) ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ช่วยกันดูแลรักษาให้คงสภาพเดิม ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตในท้องถิ่นของตน การประสานงานเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนให้มีบทบาทหน้าที่ในการปกป้อง คุ้มครอง ฟื้นฟูการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด

2.3) ส่งเสริมการศึกษาวิจัย ค้นคว้าวิธีการ และพัฒนาเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศมาจัดการวางแผนพัฒนา การพัฒนาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ให้มีการประหยัดพลังงานมากขึ้น การค้นคว้าวิจัยวิธีการจัดการ การปรับปรุง พัฒนาสิ่งแวดลอมให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เป็นต้น

2.4) การกำหนดนโยบายและวางแผนของรัฐบาลในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดลอมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อเป็นหลักการให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องยึดถือและนำไปปฏิบัติรวมทั้งการเผยแพร่ข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอม ทั้งทางตรงและทางอ้อม

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาแผนป้องกันและการฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมจากพื้นที่ที่ถูกบุกรุกทำลายให้กลับคืนมาคงสภาพป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ดังเดิม
- 2) ควรมีการศึกษาถึงความสำเร็จของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์อย่างต่อเนื่อง จะทราบถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไข เพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางของการพัฒนาอุทยานแห่งชาติอื่นๆ ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในการยึดถือและปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน
- 3) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเจาะลึกข้อมูลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งจิตสำนึกของปราชญ์ชาวบ้านนักอนุรักษ์ในระดับพื้นที่ของเขตอุทยานแห่งชาติแม่วงก์





บรรณานุกรม

GRAD VRU

บรรณานุกรม

- กรมป่าไม้. (2546). **แผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วังก์**. กรุงเทพฯ: ส่วนทรัพยากรที่ดิน และป่าไม้ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ.
- เกษม จันแก้ว. (2540). **วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.
- กิตติศักดิ์ ทิมพูล. (2554). **คุณภาพการให้บริการของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช**. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- โกวิท พวงงาม. (2545). **การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน**. ม.ป.ท.
- คณะวนศาสตร์. (2530). **การประเมินสถานภาพอุทยานแห่งชาติ พื้นที่อนุรักษ์ สัตว์ป่า และพื้นที่คุ้มครองอื่นๆ ในประเทศ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จุฑา เทียนไทย. (2548). **การจัดการมุมมองนักบริหาร**. กรุงเทพฯ: แมคกรอฮิล.
- จันทวีร์ เกษมสุข. (2554). **การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชรัส ปุณณัสสะ. (2553). **ความสำเร็จในการนำนโยบายธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ชัยยุทธ คุณชมพู่. (2555). **การกำหนดพื้นที่ป่าบริเวณที่ดินเพื่อจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2552-2555**. ประเมินตำแหน่งนักวิชาการป่าไม้ ระดับชำนาญการพิเศษ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- ดร.ชนี เอมพันธุ์. (2555). **การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คณะวนศาสตร์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดุสิต ทองสาย. (2541). **ประสิทธิผลของการบริหารศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เดชนันต์ คำสวน. (2548). **ประสิทธิผลการควบคุมไฟป่าของประชาชนในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าดอยผาเมืองและพื้นที่เขตกันชน จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. (2540). **วิทยาการบริหาร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). **องค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นิวัติ เรืองพานิช. (2535). **การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.
- บวรศักดิ์ อูวรรณโณ และคนอื่นๆ. (2554). **รายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการนโยบายสาธารณะ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ.พี.กราฟฟิค ดีไซน์ และการพิมพ์ จำกัด.
- บัวเรศ ประไพโย. (2525). **การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้**. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2537). **การจัดองค์การ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

- ประยูร วงศ์จันทร์. (2555). **วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พยงค์ ฉัตรวิรุฬห์. (2543). **กฎหมายว่าด้วยการป่าไม้**. กรุงเทพฯ: อนิเมท พรินท์ แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- พิเชษฐ์ เดชผิว. (2548). **ชุมชนกับธรรมชาติ**. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- มนัส สุวรรณ. (2540). **การจัดการสิ่งแวดล้อม หลักและแนวคิด**. กรุงเทพฯ: โอเรียนส์โตร์.
- ยุพาพร รุปงาม. (2545). **การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ**. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: ไทยอนุเคราะห์.
- ราตรี ภารา. (2540). **ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ จำกัด.
- รุ่ง แก้วแดง และชัยณรงค์ สุวรรณสาร. (2536). **แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพองค์การ แนวการศึกษาชุดวิชาทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติในการบริหารการศึกษา (หน่วยที่ 11)**. นนทบุรี: สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วเรช จันทร์ศร และไพโรจน์ ภัทรนรากุล. (2541). **การประเมินผลในระบบเปิด**. กรุงเทพฯ: สหાયบล็อกและการพิมพ์ จำกัด.
- วเรช จันทร์ศร. (2549). **การนำนโยบายไปปฏิบัติ**. ปทุมธานี: สถาบัน TRDM.
- วัชรพงศ์ กิตติเจริญวิทย์. (2554). **จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย**. การศึกษาอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิชัย เทียนน้อย. (2533). **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษรวัฒนา.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2545). **การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย**. กรุงเทพฯ: โฟร์เพช.
- วิรัช นิภาวรรณ. (2548). **การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ**. กรุงเทพฯ: นิตินธรรม.
- ศศิน เฉลิมลาภ. (2555). **เหตุผลในการคัดค้านโครงการเขื่อนแม่วงก์ (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร)**. กรุงเทพฯ: สมอลล์ ไทเกอร์ ดีไซน์ส์.
- ศักดา แก้วมรกต. (2544). **ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อแนวความคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าท่าสองยาง ท้องที่บ้านแม่อุสุ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ มหาลัทยเกษตรศาสตร์.
- ศุภชัย ยาวะประภาช. (2540). **นโยบายสาธารณะ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2550). **นโยบายสาธารณะ:แนวความคิดการวิเคราะห์และกระบวนการ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมพงศ์ เกษมสิน. (2514). **การบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เกษมสุวรรณ.

- สยาม ช่างเนียม. (2544). การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ มหาลัยเกษตรศาสตร์.
- สวัสดี ทวีรัตน์. (2543). ความพึงพอใจในงานที่ต้องปฏิบัติของพนักงานพิทักษ์ป่า ประจำอุทยานแห่งชาติในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สวัสดี โนนสูง. (2546). ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา. (2545). สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง.
- สำนักอุทยานแห่งชาติ. (2548). รายงานประจำปีกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักอุทยานแห่งชาติ. (2552). รายงานประจำปีกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 นครสวรรค์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2557). อุทยานแห่งชาติแม่วงก์. สืบค้นจาก <http://paro12.dnp.go.th/>
- สุทิน นพเกต. (2549). สิทธิมนุษยชน ศึกษาพุทธศาสตร์สู่การสร้างวัฒนธรรม – วิถีชีวิต สิทธิมนุษยชนและสุจริตชน. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- สุพจน์ ทราญแก้ว. (2545). การวัดผลการปฏิบัติงาน. เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ จัดทำแผนกลยุทธ์และการบริหารงานมุ่งผลงาน. เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- สุรเชษฐ์ เชษฐมาศ. (2539). เอกสารประกอบการสอนวิชาบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ. กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อนันตศักดิ์ รุณทอง. (2546). ทศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ยม ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรดาวลัย ธนาวุฒิ. (2555). บทบาทของผู้นำชุมชนในกระบวนการเรียนรู้การจัดการป่าชุมชน บ้านหัวทุ่ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อานุกาพ อธิบันลือ. (2531). ปันดาวให้เป็นดาวรุ่ง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อำนาจ ศรีน้อย. (2547). บทบาทผู้นำท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในท้องที่จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ มหาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2554). กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- Jolly, W. (1978). The Concept of Environmental Management the of Environment. New Delhi: Indian Environmental Society.

- Putt. (1987). **Work values and organization commitment: A study in the Asian context.** *Human Relations*. 4(2): 275-288.
- Quade, R. (1982). **Analysis for public decisions.** New York: North-Holland, Inc.
- Robbins, Stephen P. (1987). **Organization Theory: Structure Design and Application.** 3rded. New Jersey: Prentice-Hall.
- Winslow, J. H., & Gubb, S. G. (1976). **The Land is Our Life Port More by Office of Environment.** New York: Environmental Society.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an Introductory Analysis.** 3rded. Tokyo: Harper International Edition.





ภาคผนวก

GRAD VRU



ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ

GRAD VRU



ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

26 เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.ประเวศน์ มหารัตน์สกุล

ด้วย ว่าที่ ร.ต.เอกรัตน์ จันทร์ศิริ รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑26 หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคินิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร” โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคินิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗

โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘



ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

26 เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.บุญเรือง ศรีเหรียญ

ด้วยว่าที่ ร.ต.เอกรัตน์ จันทร์ศิริ รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑26 หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคนิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร” โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคนิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗

โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘



ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

26 เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.ชรินทร์ สีทับทิม

ด้วยว่าที่ ร.ต.เอกรัตน์ จันทร์ศิริ รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑26 หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคนิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่वंกั จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร” โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคนิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗

โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘



ที่ ศธ.ว.0551.13/02๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

13 ธันวาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือสำหรับการวิจัย

เรียน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติคลองลาน

ด้วยว่าที่ ร.ต.เอกรัตน์ จันทร์ศิริ รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑26 หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคนิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร” โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคนิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ นียมางกูร)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗

ที่ พิเศษ/2557



มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

3 พฤศจิกายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย

เรียน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์

ด้วย ว่าที่ ร.ต.เอกรัตน์ จันทร์ศิริ รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑26 หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคนิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร” โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคนิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ นียมางกูร)
ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗
โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘



ภาคผนวก ข
เครื่องมือในการวิจัย

GRAD VRU

แบบสอบถาม

เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

คำอธิบาย

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยาน
แห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และกำแพงเพชร ซึ่งท่านเป็นบุคคลสำคัญที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็น
ประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้ ทั้งนี้ ผลการศึกษาที่ได้ผู้ศึกษาจะนำไปเสนอต่ออุทยานแห่งชาติแม่วงก์
จังหวัดนครสวรรค์และกำแพงเพชร เพื่อนำไปใช้ประกอบการพิจารณากำหนดแผนงานเพื่อปรับปรุง
และการพัฒนา ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่วงก์
ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัด
กำแพงเพชร

ส่วนที่ 3 ข้อมูลประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

3. ผู้ศึกษาต้องกราบขอร้องทุกท่านมา ณ ที่นี้ ที่การสอบถามข้อมูลครั้งนี้อาจรบกวนเวลา
ของท่าน ทั้งนี้ ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากทุกท่านเป็น
อย่างดี และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

(ว่าที่ ร้อยตรีเอกรัตน์ จันทร์ศิริ)

นักศึกษาปริญญาโท

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ลำดับชุดที่

แบบสอบถาม

เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยาน
แห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ให้ตรงหรือใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 18 ปี 19-30 ปี
 31 - 40 ปี 41 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพหลักของท่าน (ให้เลือกตอบอาชีพที่ทำรายได้ให้กับท่านมากที่สุดเพียงอาชีพเดียว)

เกษตรกรรม ทำธุรกิจส่วนตัว
 รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ อาชีพอื่นๆ ระบุ.....
 พนักงานบริษัท / องค์กรเอกชน

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ

ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,001 - 10,000 บาท
 10,001 - 15,000 บาท 15,001 บาท ขึ้นไป

ส่วนที่ 2 การบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติ
แม่ฮ่องสอน จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ ความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่ฮ่องสอน จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การนำนโยบายไปปฏิบัติ					
1. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีนโยบายที่ชัดเจนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
2. อุทยานแห่งชาติแม่ฮ่องสอนมีการนำนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มาปฏิบัติภายในอุทยานแห่งชาติแม่ฮ่องสอน					
3. อุทยานแห่งชาติแม่ฮ่องสอน มีการติดตามและประเมินผลตามนโยบายที่อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้กำหนดไว้					
4. อุทยานแห่งชาติแม่ฮ่องสอนมีการตอบสนอง นโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช					
5. อุทยานแห่งชาติแม่ฮ่องสอนมีนโยบายและมาตรการที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่ฮ่องสอน					
6. มีเจ้าหน้าที่เพียงพอ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติแม่ฮ่องสอน					
7. เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติแม่ฮ่องสอนมีการเผยแพร่ กฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					
8. การเพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่ฮ่องสอนอย่างต่อเนื่อง โดยการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมอย่างสม่ำเสมอ					
9. เจ้าหน้าที่ที่มีการพบปะ หรือเข้าร่วมประชุมระดับพื้นที่ในการประชุมหมู่บ้าน เข้าร่วมในพิธีกรรมประเพณีในวันสำคัญต่างๆ					
10. เจ้าหน้าที่มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ประเภทต่างๆ เช่น ป้าย โปสเตอร์ แผ่นพับ วารสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่ออื่นๆ					

การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การจัดการพื้นที่					
11. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ได้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ อย่างมีประสิทธิภาพ					
12. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการปิดเขต/แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในบางช่วงเวลา หรือกำหนดเวลาเข้าชมเป็นรอบๆ ในจุดที่มีความแออัด รวมถึงกำหนดพื้นที่ที่มีความเปราะบางสูงเป็นเขตหวงห้าม					
13. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ของพื้นที่อย่างชัดเจน และมีป้ายชี้แสดงเขตการใช้ประโยชน์ หรือเขตห้ามใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน					
14. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการจัดชุดลาดตระเวนและตรวจตราหาข่าว					
15. งบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการบริหารจัดการพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์					
การมีส่วนร่วมของชุมชน					
16. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลวิชาการ กับหน่วยงานท้องถิ่น สถานศึกษา นักวิชาการ และภาคเอกชน					
17. ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวางแผนงานหรือกระบวนการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
18. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน					
19. ประชาชนมีส่วนร่วมในการแจ้งข่าวสารหรือรายงานให้เจ้าหน้าที่ทราบเมื่อเห็นการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้					
20. ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนันทนาการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม					

ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์					
21. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างได้ผล					
22. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการฟื้นฟูธรรมชาติที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน					
23. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการปลูกป่าทดแทน เพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่าให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน					
24. พื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ถูกบุกรุกลดลง ชุมชนในและรอบพื้นที่ เป็นแนวร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
25. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีฐานข้อมูลและเครือข่ายการมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์ที่เข้มแข็งและดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์					
คุณภาพการบริหารจัดการ					
26. ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ ประชาชน และนักท่องเที่ยว ต่อการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์					
27. การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการปฏิบัติงานเชิงรุก ในการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์					
28. การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ปฏิบัติงานรวดเร็ว ถูกต้องในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในอุทยาน					
29. การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของอุทยานมาเป็นอันดับแรก เช่น การดูแลพื้นที่ป่าและทรัพยากรป่าไม้					
30. การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการวางแผนและแนวทางการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และประเมินผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ					

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

คำชี้แจง โปรดระบุความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

***** ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามด้วยดี *****





ภาคผนวก ค

การตรวจสอบเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น

GRAD VRU

Reliability Statistics

Cranach's Alpha	N of Items
.85	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
pc1	102.0333	82.654	-.142	.863
pc2	101.9667	79.275	.248	.855
pc3	101.9000	75.817	.484	.850
pc4	101.9000	73.610	.635	.845
pc5	102.0000	76.000	.489	.850
of1	102.1000	74.645	.510	.848
of2	102.1000	80.231	.104	.859
of3	101.9000	79.886	.116	.859
of4	102.0333	78.792	.198	.857
of5	102.1333	81.430	-.013	.861
pt1	102.3000	73.872	.592	.846
pt2	102.0333	76.930	.395	.852
pt3	101.9333	73.513	.587	.846
pt4	102.1000	75.541	.474	.850
pt5	102.1333	74.395	.530	.848
ps1	102.4333	74.944	.542	.848
ps2	102.2667	77.926	.230	.857
ps3	102.2667	73.720	.649	.845
ps4	102.3667	76.240	.562	.849
ps5	102.5333	76.120	.438	.851
ot1	101.8667	75.982	.481	.850
ot2	101.8333	76.075	.440	.851
ot3	101.6333	73.826	.567	.847
ot4	101.9000	74.231	.470	.849
ot5	101.8000	73.338	.565	.846
mt1	102.4667	78.602	.226	.856

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
mt2	102.3667	77.689	.240	.857
mt3	102.4000	78.386	.192	.858
mt4	102.5000	77.776	.257	.856
mt5	102.1667	77.937	.194	.859



GRAD VRU



ภาคผนวก ง
ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ

GRAD VRU

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัด กำแพงเพชร โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

Statistics

ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์

	N		Mean	Std. Deviation
	Valid	Missing	Valid	Missing
1. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการป้องกันการทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างได้ผล	400	0	3.6750	.68597
2. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการฟื้นฟู ธรรมชาติที่เสื่อมโทรมให้กลับมา มีความอุดมสมบูรณ์ อย่างยั่งยืน	400	0	3.7875	.68081
3. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการปลูกป่าทดแทนเพื่อ ฟื้นฟูความสมดุลของป่าให้กลับมาอุดมสมบูรณ์อย่าง ยั่งยืน	400	0	3.7800	.70202
4. พื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ถูกบุกรุกลดลง ชุมชน ในและรอบพื้นที่เป็นแนวร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	400	0	3.6700	.70877
5. อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีฐานข้อมูลและเครือข่าย การมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์ที่เข้มแข็งและดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์	400	0	3.6250	.70400
รวม	400	0	3.7075	.52862

ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ

	N		Mean	Std. Deviation
	Valid	Missing	Valid	Missing
1. ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ ประชาชน และนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์	400	0	3.2025	.70905
2. การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีการปฏิบัติงานเชิงรุกในการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์	400	0	3.1950	.70585
3. การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ปฏิบัติงานรวดเร็ว ถูกต้อง ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในอุทยาน	400	0	3.1900	.75187
4. การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ ของอุทยานมาเป็นอันดับแรก เช่น การดูแลพื้นที่ป่า และทรัพยากรป่าไม้	400	0	3.1800	.73071
5. การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีการวางแผน และแนวทางการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและประเมินผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ	400	0	3.4925	.76577
รวม	400	0	3.2520	.46046

ผลรวมระดับประสิทธิผลการจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และด้านคุณภาพการบริหารจัดการ

สรุปผลรวมระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการ	N		Mean	Std. Deviation
	Valid	Missing	Valid	Missing
ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์	400	0	3.7075	.52862
ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	400	0	3.2520	.46046
รวม	400	0	3.4798	.39332

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร อายุ

Descriptive

อายุ

	N	Mean	S.D.	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum	
					Upper Bound	Upper Bound			
sumot	1. ต่ำกว่า 18 ปี	31	3.8774	.67858	.12188	3.6285	4.1263	3.00	5.00
	2. 19-30 ปี	202	3.6832	.51313	.03610	3.6120	3.7544	2.20	5.00
	3. 31-40 ปี	85	3.6376	.45929	.04982	3.5386	3.7367	2.40	5.00
	4. 41ปีขึ้นไป	82	3.7756	.55812	.06163	3.6530	3.8982	1.80	5.00
	Total	400	3.7075	.52862	.02643	3.6555	3.7595	1.80	5.00
summt	1. ต่ำกว่า 18 ปี	31	3.2194	.50690	.09104	3.0334	3.4053	2.40	4.40
	2. 19-30 ปี	202	3.2723	.40115	.02822	3.2166	3.3279	2.20	4.40
	3. 31-40 ปี	85	3.2447	.38960	.04226	3.1607	3.3287	2.20	4.40
	4. 41ปีขึ้นไป	82	3.2220	.62460	.06898	3.0847	3.3592	1.20	4.80
	Total	400	3.2520	.46046	.02302	3.2067	3.2973	1.20	4.80
sumotmt	1. ต่ำกว่า 18 ปี	31	3.5484	.45671	.08203	3.3809	3.7159	2.90	4.30
	2. 19-30 ปี	202	3.4777	.35175	.02475	3.4289	3.5265	2.30	4.60
	3. 31-40 ปี	85	3.4412	.32671	.03544	3.3707	3.5116	2.80	4.20
	4. 41ปีขึ้นไป	82	3.4988	.51316	.05667	3.3860	3.6115	1.50	4.60
	Total	400	3.4797	.39332	.01967	3.4411	3.5184	1.50	4.60

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ ของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์	Between Groups	1.810	3	.603	2.178	.090
	Within Groups	109.688	396	.277		
	Total	111.497	399			
ด้านคุณภาพการบริหาร จัดการ	Between Groups	.195	3	.065	.304	.822
	Within Groups	84.404	396	.213		
	Total	84.598	399			
รวม	Between Groups	.303	3	.101	.651	.583
	Within Groups	61.423	396	.155		
	Total	61.726	399			

Post Hoc Tests

Multiple Comparisons Scheffe

Dependent Variable	(I) อายุ	(J) อายุ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Upper Bound	Lower Bound
sumot	1. ต่ำกว่า 18 ปี	2. 19-30 ปี	.14545	.17511	.875	-.3462	.6371
		3. 31-40 ปี	.06708	.16313	.982	-.3909	.5251
		4. 41ปีขึ้นไป	.01378	.15516	1.000	-.4218	.4494
		2. 19-30 ปี	1. ต่ำกว่า 18 ปี	-.14545	.17511	.875	-.6371
	3. 31-40 ปี	3. 31-40 ปี	-.07838	.10459	.905	-.3720	.2153
		4. 41ปีขึ้นไป	-.13167	.09167	.560	-.3890	.1257
		1. ต่ำกว่า 18 ปี	-.06708	.16313	.982	-.5251	.3909
		2. 19-30 ปี	.07838	.10459	.905	-.2153	.3720
	4. 41ปีขึ้นไป	4. 41ปีขึ้นไป	-.05329	.06596	.884	-.2385	.1319
		1. ต่ำกว่า 18 ปี	-.01378	.15516	1.000	-.4494	.4218
		2. 19-30 ปี	.13167	.09167	.560	-.1257	.3890
		3. 31-40 ปี	.05329	.06596	.884	-.1319	.2385

Dependent Variable	(I) อายุ	(J) อายุ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval		
						Upper Bound	Lower Bound	
summt	1. ต่ำกว่า 18 ปี	2. 19-30 ปี	-.05292	.08905	.950	-.3029	.1971	
		3. 31-40 ปี	-.02535	.09687	.995	-.2973	.2466	
		4. 41ปีขึ้นไป	-.00260	.09734	1.000	-.2759	.2707	
		1. ต่ำกว่า 18 ปี	.05292	.08905	.950	-.1971	.3029	
	2. 19-30 ปี	3. 31-40 ปี	.02757	.05969	.975	-.1400	.1951	
		4. 41ปีขึ้นไป	.05033	.06045	.875	-.1194	.2200	
		1. ต่ำกว่า 18 ปี	.02535	.09687	.995	-.2466	.2973	
	3. 31-40 ปี	2. 19-30 ปี	-.02757	.05969	.975	-.1951	.1400	
		4. 41ปีขึ้นไป	.02275	.07146	.992	-.1779	.2234	
		1. ต่ำกว่า 18 ปี	.00260	.09734	1.000	-.2707	.2759	
	4. 41 ปีขึ้นไป	2. 19-30 ปี	-.05033	.06045	.875	-.2200	.1194	
		3. 31-40 ปี	-.02275	.07146	.992	-.2234	.1779	
		1. ต่ำกว่า 18 ปี	.07066	.07597	.834	-.1426	.2840	
	sumotmt	1. ต่ำกว่า 18 ปี	2. 19-30 ปี	.07066	.07597	.834	-.1426	.2840
			3. 31-40 ปี	.10721	.08263	.641	-.1248	.3392
			4. 41ปีขึ้นไป	.04961	.08304	.949	-.1835	.2827
2. 19-30 ปี			1. ต่ำกว่า 18 ปี	-.07066	.07597	.834	-.2840	.1426
2. 19-30 ปี		3. 31-40 ปี	.03655	.05092	.915	-.1064	.1795	
		4. 41ปีขึ้นไป	-.02106	.05157	.983	-.1658	.1237	
		1. ต่ำกว่า 18 ปี	-.10721	.08263	.641	-.3392	.1248	
3. 31-40 ปี		2. 19-30 ปี	-.03655	.05092	.915	-.1795	.1064	
		4. 41ปีขึ้นไป	-.05760	.06096	.827	-.2288	.1135	
		1. ต่ำกว่า 18 ปี	-.04961	.08304	.949	-.2827	.1835	
4. 41 ปีขึ้นไป		2. 19-30 ปี	.02106	.05157	.983	-.1237	.1658	
		3. 31-40 ปี	.05760	.06096	.827	-.1135	.2288	
	1. ต่ำกว่า 18 ปี	.07066	.07597	.834	-.1426	.2840		

รายได้

Descriptives

	N	Mean	S.D.	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum	
					Upper Bound	Upper Bound			
					sumot	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท			68
	2. 5,001- 10,000 บาท	198	3.6333	.51050	.03628	3.5618	3.7049	1.80	5.00
	3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	102	3.7333	.49259	.04877	3.6366	3.8301	3.00	5.00
	4. 15,001 บาท ขึ้นไป	32	3.7875	.52533	.09287	3.5981	3.9769	3.00	5.00
	Total	400	3.7075	.52862	.02643	3.6555	3.7595	1.80	5.00
sum mt	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	68	3.2706	.53506	.06489	3.1411	3.4001	2.20	4.40
	2. 5,001- 10,000 บาท	198	3.1889	.47525	.03377	3.1223	3.2555	1.20	4.80
	3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	102	3.3255	.37435	.03707	3.2520	3.3990	2.40	4.40
	4. 15,001 บาท ขึ้นไป	32	3.3688	.40035	.07077	3.2244	3.5131	2.40	4.40
	Total	400	3.2520	.46046	.02302	3.2067	3.2973	1.20	4.80
sum otmt	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	68	3.5588	.45326	.05497	3.4491	3.6685	2.50	4.40
	2. 5,001- 10,000 บาท	198	3.4111	.39602	.02814	3.3556	3.4666	1.50	4.60
	3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	102	3.5294	.33318	.03299	3.4640	3.5949	2.80	4.40

	N	Mean	S.D.	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Upper Bound	Upper Bound		
4. 15,001 บาท ขึ้นไป	32	3.5781	.35627	.06298	3.4497	3.7066	2.70	4.30
Total	400	3.4798	.39332	.01967	3.4411	3.5184	1.50	4.60

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ ของอุทยานแห่งชาติแม่วังก์	Between Groups	2.686	3	.895	3.259	.022
	Within Groups	108.811	396	.275		
	Total	111.498	399			
ด้านคุณภาพการบริหาร จัดการ	Between Groups	1.799	3	.600	2.868	.036
	Within Groups	82.799	396	.209		
	Total	84.598	399			
รวม	Between Groups	1.919	3	.640	4.236	.006
	Within Groups	59.807	396	.151		
	Total	61.726	399			

Post Hoc Tests

Multiple Comparisons Scheffe

Dependent Variable	(I) รายได้	(J) รายได้	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Upper Bound	Lower Bound
sumot	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	2. 5,001-10,000 บาท	.21373(*)	.07368	.040	.0069	.4206
		3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	.11373	.08207	.590	-.1167	.3441
		4. 15,001 บาท ขึ้นไป	.05956	.11237	.964	-.2559	.3750
	2. 5,001-10,000 บาท	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.21373(*)	.07368	.040	-.4206	-.0069
		3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	-.10000	.06389	.485	-.2794	.0794
		4. 15,001 บาท ขึ้นไป	-.15417	.09987	.498	-.4346	.1262
	3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.11373	.08207	.590	-.3441	.1167
		2. 5,001-10,000 บาท	.10000	.06389	.485	-.0794	.2794
		4. 15,001 บาท ขึ้นไป	-.05417	.10621	.967	-.3524	.2440
	4. 15,001 บาท ขึ้นไป	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.05956	.11237	.964	-.3750	.2559
		2. 5,001-10,000 บาท	.15417	.09987	.498	-.1262	.4346
		3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	.05417	.10621	.967	-.2440	.3524
summt	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	2. 5,001-10,000 บาท	.08170	.06427	.656	-.0987	.2621
		3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	-.05490	.07159	.899	-.2559	.1461
		4. 15,001 บาท ขึ้นไป	-.09816	.09802	.801	-.3734	.1770
	2. 5,001-10,000 บาท	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.08170	.06427	.656	-.2621	.0987
		3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	-.13660	.05573	.113	-.2931	.0199
		4. 15,001 บาท ขึ้นไป	-.17986	.08712	.236	-.4245	.0647

Dependent Variable	(I) รายได้	(J) รายได้	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval		
						Upper Bound	Lower Bound	
Summt (ต่อ)	3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	.05490	.07159	.899	-.1461	.2559	
		2. 5,001-10,000 บาท	.13660	.05573	.113	-.0199	.2931	
		4. 15,001 บาทขึ้นไป	-.04326	.09265	.975	-.3034	.2169	
	4. 15,001 บาทขึ้นไป	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	.09816	.09802	.801	-.1770	.3734	
		2. 5,001-10,000 บาท	.17986	.08712	.236	-.0647	.4245	
		3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	-.04326	.09265	.975	-.2169	.3034	
sumotmt	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	2. 5,001-10,000 บาท	.14771	.05462	.064	-.0056	.3011	
		3. มากกว่า 10,001-15,000 บาท	.02941	.06084	.972	-.1414	.2002	
		4. 15,001 บาทขึ้นไป	-.01930	.08331	.997	-.2532	.2146	
		2. 5,001-10,000 บาท	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.14771	.05462	.064	-.3011	.0056
	3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	-.11830	.04736	.102	-.2513	.0147	
		4. 15,001 บาทขึ้นไป	-.16701	.07404	.167	-.3749	.0409	
		1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	-.02941	.06084	.972	-.2002	.1414
	3. มากกว่า 10,001 – 15,000 บาท	2. 5,001-10,000 บาท	.11830	.04736	.102	-.0147	.2513	
		4. 15,001 บาทขึ้นไป	-.04871	.07874	.944	-.2698	.1724	
		1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	4. 15,001 บาทขึ้นไป	-.01930	.08331	.997	-.2146	.2532
		2. 5,001-10,000 บาท	.16701	.07404	.167	-.0409	.3749	
	4. 15,001 บาทขึ้นไป	3. มากกว่า 10,001-15,000 บาท	.04871	.07874	.944	-.1724	.2698	

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการ อุทยานแห่งชาติแม่วังก์ ที่มีผลต่อประสิทธิผล การบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยาน แห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร

Correlations

		sumpc	sumof	sumpt	sumps	sumotmt
การนำนโยบาย ไปปฏิบัติ	Pearson Correlation	1	.350(**)	.384(**)	.140(**)	.281(**)
sumpc	Sig. (2-tailed)		.000	.000	.005	.000
	N	399	399	399	399	399
เจ้าหน้าที่ ของอ.แม่ วังก์	Pearson Correlation	.350(**)	1	.274(**)	.190(**)	.260(**)
sumof	Sig. (2-tailed)	.000		.000	.000	.000
	N	399	400	400	400	400
การจัดการ พื้นที่	Pearson Correlation	.384(**)	.274(**)	1	.216(**)	.378(**)
sumpt	Sig. (2-tailed)	.000	.000		.000	.000
	N	399	400	400	400	400
การมีส่วนร่วม	Pearson Correlation	.140(**)	.190(**)	.216(**)	1	.217(**)
sumps	Sig. (2-tailed)	.005	.000	.000		.000
	N	399	400	400	400	400
ประสิทธิผล การบริหาร จัดการ	Pearson Correlation	.281(**)	.260(**)	.378(**)	.217(**)	1
sumotmt	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	
	N	399	400	400	400	400

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

Correlations

		การบริหารจัดการ sumpcoftps	ประสิทธิผล การบริหารจัดการ sumotmt
การบริหารจัดการ sumpcoftps	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1 399	.421(**) .000 399
ประสิทธิผล การบริหารจัดการ sumotmt	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.421(**) .000 399	1 400

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

GRAD VRU

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	ว่าที่ ร้อยตรีเอกรัตน์ จันทร์ศิริ
วัน เดือน ปี ที่เกิด	14 พฤษภาคม 2529
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	26 หมู่ 8 ตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพืชศาสตร์-พืชสวน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
ที่ทำงานปัจจุบัน	องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

GRAD VRU